

fuzinar

Leto XXII

Ravne na Koroškem, 15. avgusta 1985

Št. 8

Ozaveščeno do trajnejših uspehov

Glavna dopustna sezona gre h koncu in kmalu bo znana naša poslovna uspešnost v 8 mesecih leta '85, hkrati pa bomo imeli še en mesec do konca 3. kvartala in z njim priložnost za izboljšanje rezultatov. Za obletnico lanskih septembrskih pobud in dejavnosti bomo izdelali temeljite analize o tem, kako smo jih izvajali, kje smo bili bolj, kje manj uspešni in zakaj. Iz teh izkušenj in spoznanj bodo nastale nove zamisli in mere za izboljšanje poslovnih rezultatov.

Lani so bili ukrepi nujni zato, ker z rezultati prvega polletja nismo bili zadovoljni, ker nismo dosegli načrtovanih ciljev, ker so nam osebni dohodki rasli prepočasi in smo imeli težave z likvidnostjo. Letošnje polletje je bilo sicer boljše, vendar z rezultati še daleč ne moremo biti zadovoljni, saj igrajo v njih preveliko vlogo inflacija in cene. Prav to pa tudi zahteva, da znova napnemo prizadevanja in se preštejemo glede izpolnjevanja delovne in tehnološke discipline, glede varčnosti, gospodarnosti in kvalitetnega dela.

V Železarni Ravne smo že tolikokrat dokazali, kako znamo dobro in zavzeto delati, če hočemo, da ta sposobnost sploh ni več vprašljiva. Le težko nas je včasih prepričati, da je dobro in zavzeto delo nujno potrebno ne le zadnjo dekada v mesecu, ne samo zadnji mesec v kvartalu ali zadnji kvartal v letu, ampak neprekinjeno. Nekako nam ne gre v glavo, da se časi sami od sebe ne bodo izboljšali, če se ne izboljšamo mi.

Doba, ko so se naši izdelki kar sami prodajali, je nepreklicno mimo, saj se skladišča kupcev in trgovin že polnijo. Konkurenca je povsod huda, na Zahodu najhujša. Če nočemo prodajati pod ceno, moramo organizirati delo tako, da bomo cene našim izdelkom uspeli sami zniževati vse do konkurenčnosti. Seveda je to huda naloga, a je hkrati tudi izziv naših sposobnosti.

Na eni strani sicer ni simpatično, da venomer ponavljamo iste resnice o disciplini in zavesti, o kakovosti in varčnosti, po drugi strani pa se vsakomur zdi čisto naravno, da

morajo npr. vsi vrhunski športniki iz meseca v mesec trenirati vsak dan po več ur, če hočejo uspeti v hudi mednarodni konkurenci in v njej dosegati tudi dobre rezultate.

Prihaja čas — celo tu je že — ko bo ta surovi, a v bistvu preprosti recept za uspeh v vrhunskem športu veljal tudi za de-

lavce tistih delovnih organizacij, ki bodo resno hotele uspevati v zmeraj bolj trdem boju za obstoj.

To resnico nam kažejo vsake dejavnosti, naravnane k doseganju boljših rezultatov. Usposobiti nas hočejo za uspehe v trdi konkurenci, s tem pa za preživetje v težkih časih.

Naše delo v juniju

V juniju smo dosegli predvideni plan skupne proizvodnje 99,0 odst., v kumulativu 102,5 odst. Kot že nekaj mesecev poprej je bila v juniju visoko presežena odprema 112,0 odst., v kumulativu 116,8 odst., prav tako tudi fakturirana realizacija 135,8 odst., v kumulativu 117,0 odst. Izvoz smo v dolarški vrednosti dosegli 82,5 odst., v kumulativu 94,9 odst., vrednostno

91,3 odst., v kumulativu 92,3 odst. Vrednostni plan smo na domačem trgu dosegli 146,7 odst., v kumulativu 123,0 odst.

SKUPNA PROIZVODNJA

V juniju je bil predvideni plan v Jeklarni dosežen 105,8 odst., v

Do neba

kumulativni 103,4 odst. Takšna proizvodnja je bila dosežena z angažiranjem vseh zaposlenih, saj je 25 t el. peč beležila 4 dni zastojev zaradi gradbenih del v pečni jami. Jekleni odpadki se še vedno nekatovost, delo je močno oteženo zaradi pomanjkanja argona. To vpliva na eni strani na neizvrševanje programa, na drugi pa na manjšo uporabo predpisane tehnologije, s tem pa prihaja tudi do večje neuspele proizvodnje. Na neizpolnjevanje predvidenega programa vpliva prav tako občasno pomanjkanje FeCr. Tudi kakovost elektrod je izredno slaba, saj je poraba narasla že daleč nad normalo. Kot vsako leto ob tem času tudi letos zelo primanjkuje ljudi.

V Jeklolivarni so delali v izjemno težkih pogojih, saj so že 10 mesecev v rekonstrukciji. Zaradi izpada proizvodnje strojne kaluparnice uporabljajo dodatne izmene in delno kooperacijo z drugimi jeklolivarnami, to pa v celoti ne nadomešča izpadle proizvodnje niti kvaliteto niti količinsko. Dodatni problem je tudi hiter prehod na visoko zahteven asortiment izdelkov, ki povzroča v začetnih fazah prekomeren izmeček in preveč defektne litine. Te težave so tudi vzrok za slabo doseganje fizičnega obsega proizvodnje v juniju, doseženo le 86,0 odst., v kumulativni 90,1 odst. Glavni vzrok težav je zamujanje dogovorjenih rokov na rekonstrukciji strojne kaluparnice.

V Valjarni so na težki progi dosegli 104,2 odst., v kumulativni 106,1 odst. predvidenega plana. Težave so nastajale zaradi slabega stanja kleščnega žerjava ter grabilca v gredični hali in izpada transportnih valjčnic, zaradi česar je bil povečan delež izmečka. Na srednji in lahki progi mesečni plan ni bil dosežen zaradi letnega remonta. Progi sta obratovali v okviru danih možnosti oziroma programa valjanja, ki je bil sprejet na koordinaciji. Na srednji progi je bilo doseženo 83,1 odst., v kumulativni 104,1 odst., na lahki pa 72,0

odst., v kumulativni 73,8 odst. predvidenega plana.

Delo v Kovačnici je glede na vroče poletne dni potekalo dokaj uspešno, saj je bil plan presežen za 1,3 odst., v kumulativni 2,9 odst. Dostava ingotov iz Jeklarne je potekala normalno, vendar se ingoti ne čistijo, niti se jim ne režejo korenine. Kljub nenehnemu opozarjanju, da je treba slabe ingote izločiti že v Jeklarni, se to ne dela. Izmeček je višji kot v prejšnjih mesecih, a vendar še v normalnih mejah. Velike težave povzročajo nepravčasne, prej planirane dobave vložka iz Jeklarne, ki zamuja tudi po več dni. Slaba pa je tudi dobava gredic iz Valjarne.

Proizvodnja v Jeklovleku je bila tudi v juniju znatno pod predvideno, saj je bila dosežena le 79,0 odst., v kumulativni 82,9 odst. V proizvodnji je bilo veliko preveč motenj, vložni material ni prihajal v predpisanih rokih in niti ni najbolj ustrezal kvaliteten predpisom. Generalni remont vlečno ravnalnega stroja je potekal s precejšnjo zamudo. Zaradi tega so pri vlečenemu jeklu tudi nenormalni zaostanki za predvidenim planom, ki je bil dosežen le 60,5 odst.

Od mehansko predelovalnih tozdov so predvideni plan presegli Orodjarna 16,6 odst., TRO 18,0 odst., in Kovinarstvo 9,1 odst. Vsi ostali tozdi so za predvidenim planom zaostali. Pri Strojih in delih je ovirala proizvodnjo slaba litina, nekaj proizvodnje pa je ostalo tudi neodpremljene v obratu, v Pnevmatičnih strojih je primanjkovalo votlosvedrnega jekla, Industrijske nože pesti droben asortiment, dokaj neugoden asortiment ima tudi Vzmetarna.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU

Tudi v juniju je potekala prodaja na domačem trgu dokaj uspešno, saj je bil količinski plan presežen za 19,3 odst., v kumula-

tivi 22,4 odst., vrednostno pa 46,7 odst., v kumulativni 23,0 odst. Za količinskim planom so zaostali tozdi: Jeklolivarna, Jeklovlek, Stroji in deli, Vzmetarna in Bratstvo, za vrednostnim pa le Kovinarstvo. Zasedenost z naročili je zadovoljiva, naročil primanjkuje le pri stiskalnicah.

UVOZ

Pomanjkanje niklja se je nadaljevalo tudi v juniju, ker Slovenijales še vedno ni dobavil 60 ton tega materiala iz ZSSR. Primanjkljaj smo pokrili z nabavo Nisintre s konvertibilnega področja. Stanje pri Fe-kromih in pri grafitnih elektrodah se je izboljšalo, pri ostalih ferolegurah pa so zaloge nad kritičnimi.

V juniju je začelo primanjkovati plina argona, in sicer zaradi večje porabe v Jeklarni in slabših dobav domačih dobaviteljev. Povezali smo se z avstrijsko firmo AGA in upamo, da bodo prve dobave stekle konec avgusta. Pri ostalih materialih problemov ni in so bili oskrbljeni v zadostnih količinah.

IZVOZ

V juniju je bil izvoz predvsem na konvertibilno področje dokaj uspešen, saj smo predvideni dolarski plan dosegli 97,7 odst. Izvozniki načrt so presegli tozdi Jeklolivarna, Valjarna, Vzmetarna, zelo pa so se mu približali tudi Stroji in deli ter TRO.

Ameriški kupci omejujejo dopolnilce za izdelano blago, ker imajo prekomerne zaloge, zato je del izdelanega blaga tozdov Industrijskih nožev, Orodjarna, Stroj in delov in Pnevmatičnih strojev ostal na zalogi pri nas. Iz istega razloga opazimo upad naročil tudi za 4. kvartal 1985.

NABAVA

Kljub ustavitvi dobav starega železa z jugoslovanskega trga se

zaloge niso zmanjšale zaradi dobav iz ZSSR. Prejeli smo tudi večje količine belega surovega železa. Dobave fero legur so se zaradi regulacije cen izboljšale. Pričakujemo pa težave pri Mn legurah zaradi redukcije elektro energije v Dalmaciji. Kljub napovedani redukciji dobav zemeljskega plina, butan-propana in kurilnega olja je bila dobava zadovoljiva. Motena je bila le oskrba z argonom zaradi izpada proizvodnje pri proizvajalcih.

Pri ostalih materialih, potrebnih za reprodukcijo in vzdrževanje, je predvsem opazno pomanjkanje barvnih kovin, a najbolj na področju bakrenih izdelkov. Še vedno smo slabo založeni pri posameznih vrstah obdelovalnega orodja, predvsem tam, kjer gre za naše specifične zahteve. Trgovina so izredno slabo založene z ležaji in jih moramo pogosto nabavljati iz uvoza. Primanjkuje tudi nekaterih vrst pločevine za ind. nože in krožne žage. Material je sicer naročen, vendar proizvajalci niso potrdili želenih rokov, ki so pri nas običajno kratki. Problem za strožnikov za pnevmatične stroje bo v kratkem rešen, ker so medtem že prispele nove votlice.

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V juniju je znašal izkoristek delovnega časa 81,84 odst., odsotnosti pa 18,16 odst. Odsotnosti so bile razdeljene takole:

— letni dopust	7,81 %
— izredno plačani dopust	1,38 %
— službena potovanja	0,37 %
— bolezn	7,18 %
— druge plačane odsotnosti	1,36 %
— neplačane odsotnosti	0,6 %
— ure v podaljšanem del. času	1,36 %

OSKRBA Z ENERGIJO

V juniju je bila dobava primarne energije redna, prav tako tudi proizvodnja sekundarne energije. Tako so bili redno oskrbovani vsi porabniki, nekoliko slabša je bila le oskrba z argonom.

Poraba energetskih medijev v junij tako znaša:

— elektro energija	21.402.053 kWh
— zemeljski plin	3.736.664 Sm ³
— butan propan	36.931 kg
— kurilno olje	726.230 kg
— acetilen	3.964 m ³
— hladilna voda	1.465.410 m ³
— higienska topla voda	7.750 m ³
— para	4.970.000 kg
— kisik	445.054 kg
— komprimiran zrak	5.550.000 m ³
— čisti dušik	21.582 m ³
— tehnični dušik	36.860 m ³
— argon	2.328 m ³

Oznake

Delo delavskega sveta Železarne Ravne

Delavski svet Železarne Ravne je na svoji 8. seji 28. 6. 1985 sprejel naslednje važnejše sklepe in stališča:

Zadolžil je odbor za dohodkovna vprašanja, naj preuči zahtevo delavskega sveta tozda Jeklarne, da se učenci in študenti na počitniškem delu, ki polno nadomeščajo odsotne delavce, plačajo po dejansko opravljenem delu.

Sprejel je poročilo o delu kolektivnih izvršilnih organov.

Sprejel je usmeritve in aktivnosti za svoje nadaljnje delovanje, s tem da je treba usmeritve glede metode in načinov dela uveljavljati takoj, ostale zadeve pa v skladu s programom. Usmeritve, za katere so potrebne spremembe samoupravnih splošnih aktov, se bodo izvedle v okviru sprememb statuta in drugih samoupravnih splošnih aktov.

Sprejel je informacijo o delu na projektu Razvoj poslovanja in organiziranosti Železarne Ravne in se pri tem zavzel za čim bolj intenzivno nadaljevanje dela na tem projektu.

Sprejel je poročilo o delovanju krožkov kvalitete in se seznanil s priročnikom za delo krožkov kvalitete (nanj nima pripomb) in poročilo o prijavljanju in izvajanju koristnih predlogov.

vamo, da bi tudi v poletnih mesecih dosegli zastavljene poslovne cilje.

Sprejel je plan dohodka Železarne Ravne za obdobje januar—september 1985, ki je 7,135.000 din. Poslovodni odbor železarne mesečno določa potrebno fakturirano realizacijo in konvertibilni izvoz glede na gibanje cen.

Kot normativ za mesečno in dohodkovno stimulacijo je delavski svet določil 95% plana dohodka, kar predstavlja 6,78 mio din.

Zaradi velikega porasta cen na trgu morata tozd Komerciala in tozd RPT pri oblikovanju in sklepanju pogodb sproti analizirati učinke in zagotavljati akumulativnost prodaje.

Delavski svet je obravnaval politiko cen v letu 1985. Ugotovil je, da Železarna Ravne ne odstopa od družbenih usmeritev in družbeno priznanih cen. Vsekozi pa si prizadeva za doseganje boljših poslovnih rezultatov skozi ukrepe za večjo produktivnost, štednjo, izkoriščanje kapacitet ipd.

Sprejel je analizo uresničevanja srednjeročnega plana v obdobju 1981—1985. Ugotovitve iz analize morajo biti osnova usmeritvam nadaljnjega razvoja. V

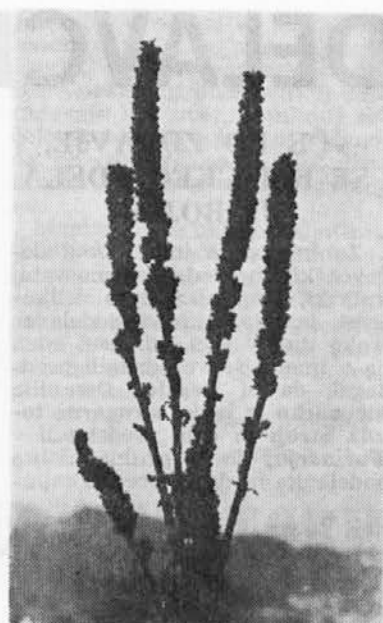
jo z enako mero zavzemati za realizacijo izvoza ne glede na to, če niso direktno izvozniki.

Delavski svet ni sprejel predloga o spremembi lastne udeležbe delavcev pri malici. Zadovoljen je poslovodni odbor, da skupaj s tozdom Družbeni standard predlog ponovno preuči in ponovni predlog, če se tako odloči, pred delavskim svetom posreduje v obravnavo v tozde in delovne skupnosti.

Sprejel je pravilnik o knjigovodstvu, upoštevajoč spremembe in dopolnitve k osnutku, oblikovane na delavskih svetih tozdov, z dopolnitvijo, da je treba v pravilnik vnesti nov člen, s katerim se opredeli, da ga uporabljajo tudi v dislociranih tozdih, zaradi specifičnosti organizacije knjigovodstva pa se zanje izdelajo posebna navodila.

S 1. 7. 1985 je za mandatno dobo štirih let imenoval Mitja Sipka za ravnatelja tozda Kontrola kakovosti, Dušana Vodeba za ravnatelja tozda Projektivno izvajalni inženiring in Jožeta Šarterja za ravnatelja tozda Družbeni standard.

Dal je soglasje k imenovanju ravnateljev tozdov spremljajočih dejavnosti: za Romana Habra, ravnatelja tozda SGV, Janeza Bratina, ravnatelja tozda ETS, in Petra Vogla, ravnatelja tozda Transport s 1. 7. 1985 za mandatno dobo štirih let.

Pušelj s halde

Ugotovil je, da so vsi tozdi in delovne skupnosti sprejeli načrt naložb v osnovna sredstva za leto 1985 in zahteval, naj se načrt naložb v letu 1986 pripravi najpozneje v aprilu.

Tozd Družbeni standard mora v poletnih mesecih ojačati nadzor na rekreacijskih objektih.

(Vir: sklepi in stališča 8. seje delavskega sveta Železarne Ravne)

Stališča sindikata do sozdovskega SaS

V ponedeljek, 8. julija, je bila v sejni sobi DPO akcijska konferenca osnovnih organizacij sindikata Železarne Ravne. Delegati osnovnih organizacij, bilo jih je 20, so poslušali poročilo predsednika konference o dosedanji razpravi o osnutku SaS o skupnih osnovah in merilih za razporejanje in delitev dohodka v sozdu Slovenske železarne ter sprejeli naslednja stališča do določil tega akta, ki naj bi ga v delovnih organizacijah sozda sprejeli še letos:

1. Kljub pripombam in zahtevam, da je treba sistem delitve zaradi razumljivosti in lažjega dojemanja kar najbolj poenostaviti, je osnutek SaS strokovno zahteven in težko razumljiv.

2. Za lažje razumevanje in ugotavljanje prednosti novega sistema v primerjavi z dosedanjim je nujno izdelati primerjalne izračune z obrazložitvijo in komentarjem, tako za delovno organizacijo kot za posameznika.

3. Ni sprejemljiva ukinitve deleža OD za stalnost in delovno dobo. Večina meni, naj ta kriterij pri prispevku za minulo delo še naprej ostane.

4. Enkratna nagrada za izjemne delovne uspehe je po svoji vsebini vprašljiva, kolikor pa bi se zanj odločili, je treba v aktu opredeliti merila, po katerih bomo te nagrade priznavali.

5. Precizirati je treba določbo o obračunu amortizacije, predvsem o tistem delu, ki se lahko vstee v akumulacijo. Posebno pozornost je treba nameniti količniku »t«, ki opredeljuje razliko v poprečnih OD med delovnimi organizacijami sozda in gospodarstvom SRS.

6. V sporazumu je treba natančneje določiti odgovornost za njegovo uresničevanje oziroma sankcije ali posledice za tiste, ki njegovih določil ne bodo uresničevali.

7. Nujno je, da v sozdu Slovenske železarne sprejmemo akt, ki bo v DO sozda zagotavljal enotnejšo politiko glede delitve sredstev za OD v skladu z rezultati dela, medtem ko naj bo sistem delitve znotraj DO v skladu z razmerami in posebnostmi posameznih delovnih organizacij.

8. Ker osnutka SaS niso obravnavali v vseh tozdih in delovnih skupnostih in ker razprava ni bila poglobljena, je treba o predlogu SaS organizirati široko javno obravnavo, da se bo večina delavcev z vsebino dejansko seznanila in se bo o predlogu lahko tudi odločila. Pred tem je treba organizirati dobro in dovolj obsežno inštruktažo za nosilce razprav.

(Vir: zapisnik akcijske konference)

V pripravljalnem času

Sprejel je poročilo o izvajanju ukrepov za izboljšanje poslovanja in poročilo o stanju v tozdu Bratstvo in se strinjal z načinom reševanja problemov v tem tozdu. Ob tem je pozval poslovodni odbor ter vse organe in delavce, da si maksimalno prizade-

naslednjem obdobju se moramo zavzeti za prestrukturiranje izvoza v korist finalnih izdelkov ter preučiti raznolikost asortimenta izdelkov, odpraviti ozka grla v nekaterih tozdih, ki so vzrok za nezadovoljivo dobavo materialov, vsi tozdi pa se mora-

DELAVCI IMAJO BESEDO

»ČE BO ZDRAVJE, SE KMEČKEGA DELA NE BOJIM«

Zanimivo, da imajo pred delavci, ki jih predstavljamo v tej rubriki, v zadnjem času velikokrat besedo njihovi sodelavci. Tako tudi v tem primeru: eden je v imenu še več drugih predlagal, da bi **Dragica Osrajnik**, strugarko iz lahke strugarne tozda Stroj in deli, predstavili v Fužinarju; da je pridna, dobra sodelavka in da si, preden zapu-

Dragica Osrajnik

sti železarno, to zasluži. Pri svojih 29 letih odhaja namreč na kmete.

»Teče mi 13. leto dela v železarni, zdaj pa sem se odločila, da ga prekinem. Že 7 let si z mojim urejavo kmetijo v Hudem kotu na Pohorju in tja zdaj oba odhajava. Morava, ker je hoditi na ših, vzgajati tri otroke in opraviti še vsa dela na kmetiji prenaporno. Poleg tega je naša kmetija zelo daleč. Če bo zdravje, se kmečkega dela ne bojim,

saj ga rada opravljam. Bo pa vsaj zaenkrat zame to velika sprememba. Navajena sem na fabriko, s sodelavci sem se dobro razumela, za nikogar ne bi mogla reči kaj slabega, za njimi mi bo žal. Žal mi bo seveda tudi za plačo, rednim dohodkom, vendar predvsem za kolektivom, družbo. Že zelo mlada sem se zaposlila, saj nas je bilo doma veliko otrok, in tako sem se na fabriko navezala, čeprav sem najprej želela postati trgovka.

Če se naporno delo doma pozna na delu na ših? Se zgodi, da včasih zaradi garanja doma na šihu ne moreš dati vsega od sebe, a jaz nisem imela posebnih težav. Zdaj, ko vidim, da dvojno delo ne gre več, odhajam. Da se umaknem, je gotovo prav tudi zaradi mlajših, ki čakajo na zaposlitev.«

»V PORTOROŽU BI LAHKO BILO ŠE BOLJŠE«

Enkrat poleti v železarni ni moč dobiti enega, drugič drugega. »Na dopustu,« rečejo sodelavci. Večina se preseli v toplejše morske kraje. Nekaj čez 2000 jih s svojci pride z najlepšimi željami v Portorož, v fabriški dom. Kako je, se pogovarjajo med seboj. Nekaj jih je očitno dobre volje, nekaj očitno slabe. Nič nenavadnega: kolikor ljudi, toliko različnih ocen.

Ocena **Adolfa Kamnika**, pultista na lahki in srednji progi v tozdu Valjarna, je takšna:

»Približno desetič sem že v Portorožu, in rečem, da bi bilo čisto kaj drugega, če bi bil dom zaprtega tipa. Preveč je »tujih« gostov, ki nimajo z železarno nobene zveze. Vse je zasedeno, ko pride domač človek, ne more

dobiti jesti. Tako se je zdaj enkrat zgodilo. Hrana je v redu. Če ne bi bilo drugih, mislim da bi lahko tudi pijačo imeli cenejšo.

Jaz sem skoraj vedno privat, je v redu, le hoja me moti, saj je dlje od plaže. Plaža je problem zase, tudi pot do nje. Kako dolgo že govorimo o podhodu ali nadhodu?

Adolf Kamnik

Mislim, da je prav, da fabrika toliko vlaga v Portorož, vendar se mi zdi, da bi za tak denar, kot smo ga vložili, lahko imeli še večji in še bolj urejen kompleks. Tako pa še ni vse, kot bi moralo biti, čeprav je res, da za tak denar ne bi nikjer boljše letoval.

V teh letih, ko hodim v Portorož, sem opazil, da je bil včasih bolj za tiste z nižjim socialnim položajem, zdaj pa hodijo sem tudi »gospodje« s šolami in lepim dohodkom. Vsi smo tukaj. Zakaj, je vprašanje: ali je v domu toliko boljše ali pa so se tudi oni začeli bati za denar.«

»ČE HOČEŠ USPETI, MORAŠ BITI TRMAST KOT MRTEV KONJ«

V smernice za srednjeročni plan 1986—1990 smo v Železarni Ravne zapisali tudi, da bomo postopoma povečali delež prodaje domačega znanja. Bolj ga bomo negovali in razvijali, prej bo to možno. Naloga je predvsem pred našimi mladimi strokovnjaki.

Imajo dovolj možnosti za strokovno in raziskovalno delo, jih železarna k temu vzpodbuja?

O tem dipl. inž. **Henrik Kaker**, raziskovalni delavec za metalografijo v tozdu RPT:

»Načelno ti železarna daje možnost za razvojno delo, praktično pa prihaja do mnogih problemov. Če hočeš uspeti, moraš biti vztrajen in trmast kot mrtev konj. Sprijazniti se moraš z nekaterimi stvarmi, kot npr.: omejena literatura, omejena sredstva za nabavo opreme, da ne govorimo o stimulaciji itd. Nabava literature — to je pravzaprav malenkost, a te lahko pri delu one-

Henrik Kaker

mogoči. Jaz sem pri svojem raziskovanju vezan na ameriško literaturo. Če je ne dobim v železarni, jo moram iskati po privatnih kanalih, včasih jo kupim tudi sam. Moraš se znajti, drugače je težko. Le tako lahko strokovno napreduješ. Pogrešam tudi neposredne pohvale ali kritike za svoje raziskovalno delo. Sem čisto samostojen, in to za mlade strokovnjake ni vedno dobro.

Koliko te delovna organizacija k razvojnemu delu vzpodbuja, je različno od ene do druge. Pri nas je tako, kot sem povedal. Premalo se še zavedamo, da bosta v postindustrijski dobi najvažnejša znanje in informatika. Če hočemo v korak s »high tech industry«, moramo stimulirati razvoj znanja, tudi z denarjem. Tega v železarni ni. Na površje sili teorija enakih želodcev, ki vodi v družbo, v kateri bomo vsi revni. Taka družba pa je slaba vsaj po mojih kriterijih.«

»VSE NADURE OB REMONTIH BI MORALE BITI ZAKONSKE«

Vsako poletje so v železarni aktualni tudi remont. Morajo biti v tem času, da lahko gre »redna proizvodnja« na dopust. Ponekod, npr. v Valjarni, ob-

S prostim očesom

stanejo celi kompleksi, drugje posamezni stroji in naprave. Zane se intenzivno delo vzdrževalcev. Po cele dneve morajo na ših. Eden med njimi je tudi **Maks Hirtl, strojni ključavničar za vzdrževanje Valjarne, tozđ SGV:**

»Pravzaprav se vsi vzdrževalci remontov bojimo. Delo je naporno, hkrati pa zelo odgovorno. Priganja čas, ki je za remont točno določen, mnoge ovire (npr. pomanjkanje rezervnih delov) pa večkrat preprečujejo, da bi šlo delo naprej. Vseeno nam s prizadevanjem navadno uspe opraviti remont do roka.

Sam opravljam remonte že 16 let, odkar sem v fabriki. Zdaj imam mlado skupino in pričakujem, da bo čez kakšno leto odlična. Potem bo lažje.

Z remontu so nujno povezane tudi nadure. Tu pa se odpre velik problem. Čeprav ga še nismo iznesli drugje kot na delovni skupini, nas zelo žuli. Nadure, ki jih opravljamo ob remontih,

Bila pa sem že prvi dan razočarana. Pričakovala sem namreč, da nam bodo tovarno razkazali. Tako pa imam nasproti halo, in nimam pojma, kaj v njej delajo. Mislim, da bi nam na počitniškem delu lahko en dan namehnili za ogled železarne. Sicer je

Veronika Sušnik

res, da je med nami veliko takih, ki jo najbrž že poznajo, a vseeno.

Drugače mi je tukaj všeč. Čutim se koristna, saj s sodelavko, ki je tudi na praksi, nadomešča žensko, ki je tu redno zaposlena. Tako vsa dela opravljava sami, če je treba pomagava tudi v kuhinji.

Zanimivo je, ker imam stik z delavci. V glavnem so prijazni, le včasih kdo, pa navadno zaradi malenkosti, tečnari.

Po delu sem zelo utrujena. Je pa po svoje boljše hoditi na ših kot študirati, saj si popoldne prost, brez skrbi.

»KROŽKE KVALITETE BI BILO TREBA BOLJ UVELJAVITI«

Po podatkih iz junija je bilo v železarni ustanovljenih 39 krožkov kvalitete (kot posebne metode dela delovnih skupin). Največ jih je zaživel v Valjarni — 17, po trije v RPT in Družbenem standardu, po dva v Kovačnici, TRO, Kovinarstvu, Armaturah in v KSZ, po eden v Jeklarni, Orodjarni, ETS, PII, Gospodarjenju in TSD.

Jože Vošner, tehnolog v Kovačnici, je član enega od krožkov v tem tozdu:

Jože Vošner

»Na splošno so krožki kvalitete zaživel, čeprav še mogoče ne

toliko, kot bi lahko. V kovačnici sta dva, eden je ta naš v pripravi dela. Za razliko od drugih tozđov ga nismo ustanovili po potrebi, za reševanje konkretnega problema, ki se je pojavil, ampak zato, da bi bil oblikovan, če bi do problema v proizvodnji prišlo. Tako je ustanovljen za daljši čas in tudi skupina je stalna.

S to metodo dela smo že rešili okrog 6 problemov. Ni delal samo krožek kvalitete, ampak smo k sodelovanju povabili tudi druge odgovorne. O rezultatih je še prehitro govoriti saj so krožki šele nekaj časa.

Krožki kvalitete so po mojem mnenju koristna metoda dela. Ljudje, določeni vanje, si za rešitev nekega problema bolj prizadevajo kot sicer, in hkrati iščejo probleme, čeprav ni rečeno, da jih drugače ne bi. Biti član krožka je zahtevno in odgovorno.

Menim, da bi bilo treba to metodo dela delovnih skupin v železarni še bolj uveljaviti. Mogoče bi bilo treba tudi določiti človeka, ki bi imel nad njo pregled, ki bi koordiniral delo itd. Tako pa smo v tozđih v glavnem prepušeni sami sebi.

Helena Merkač

UREJANJE DELOVNIH NORM

1. V življenju ni nobena stvar dokončno rešljiva, ampak jo moramo postopno dopolnjevati. Takšno je tudi zelo občutljivo področje študija dela in časa. Stalno je podvrženo izboljševanju. Eden od občutljivih elementov delovanja službe, ki se odraža v delavčevem žepu, je tudi ugotavljanje realnih delovnih normativov, ki daje pridnim več, ostalim manj. Vendar normativi v osnovi služijo za realno planiranje proizvodnje.

2. Argumenti za potrebe po izboljševanju

Od leta 1976 do danes se je sistem zaradi niza faktorjev odklonil od normalnega stanja. Najbolj vidimo to na prvem diagramu, kjer so navedena normalna in sedanja stanja rasti doseganja osebnega dohodka na osnovi normativov in ostalih korektur v zadnjih devetih letih.

Vidimo, da je odklon sistema 122,4% rezultat stremljenja k večjemu osebnemu dohodku. Fizična produktivnost dela se v istem času ni bistveno povečala.

Norma naj ne bi bila osnova za delitev osebnih dohodkov, ampak realna možnost izkoriščanja proizvodnih kapacitet.

3. Pogodba

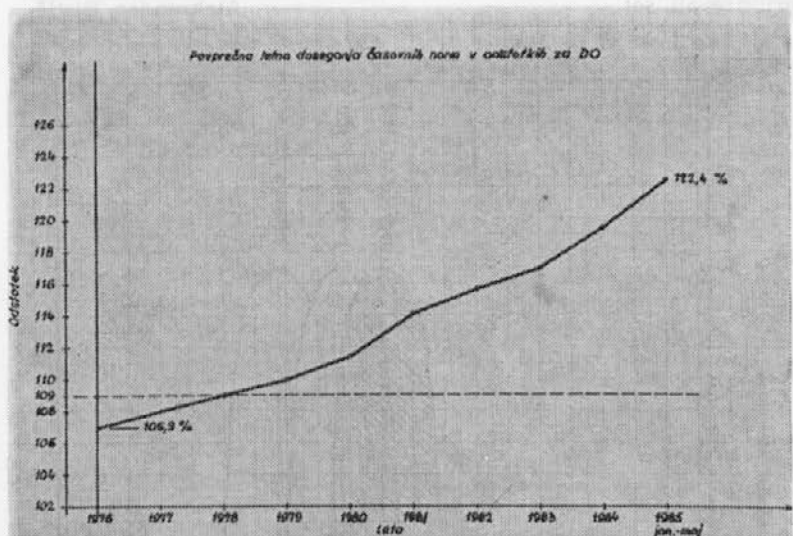
Za normalizacijo stanja se je delovna organizacija odločila, da pritegne k sodelovanju Zavod SRS za produktivnost dela iz Ljubljane. V maju je bila podpisana pogodba, v juniju pa smo začeli s projektom za izboljšanje stanja v naši delovni organizaciji.

4. Načrt dela

Način dela je v projektnem izvajanju, ki traja eno leto. Na osnovi argumentov smo skupno izdelali načrt dela in ga razdelili na dve časovni obdobji.

5. Obdobje priprave

V prvi fazi bo izvedena analiza snemanja dejanskega stanja. Na osnovi analize bodo izvršene strokovne korekcije pravilnika, postavljena ustrezna organizacija službe in izdelana navodila za

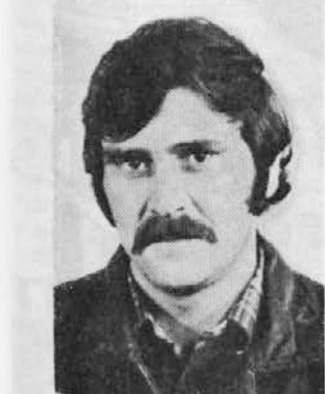
Drugi diagram kaže število doseganj normativov v povprečnem idealnem stanju za sedanje, preteklo in normalno stanje.

Za cilj smo si postavili realne normative, ki bodo postavljeni na osnovi dejanskega stanja. Iz tega sledi, da naj bi bila norma, koliko se lahko naredi.

operativno izvajanje sistema delovnih norm.

6. Obdobje urejanja

Po sprejemu dopolnjenega pravilnika o delovnih normah bomo začeli uvajati pripravljene izboljšave. Preverjanje delovnih (Nadaljevanje na 6. strani)

Maks Hirtl

bi morale biti brez večjega davka, šteti bi se morale kot tiste do 30 ur. Delati jih ni naša želja, to je potreba fabrike. Že vnaprej načrtujemo remont, s tem že tudi nadure in jih moramo delati, četudi ne vedno z veseljem.

»NA POČITNIŠKEM DELU SE ČUTIM KORISTNA«

Okrog 360 delaželnih mladih je imelo srečo, da je našlo svoj prostor v fabriki že prvi počitniški mesec, si tako zaslužilo in potem šlo s polnimi žepi zapravljat kam. Drugih 320 je moralo počakati na ših šele avgusta, na počitnice brez svojega denarja, pa potem vračati dolgo.

Med prvimi je bila tudi Veronika Sušnik, študentka tekstilne tehnologije. Vzeli so jo v čajno kuhinjo tozđ Družbeni standard. Zakaj se je odločila za fabriko in kako je?

»Zato, da si bom zaslužila za morje. Sicer bi si lahko poiskala kakšno delo prek študentskega servisa, ki je zdaj na Ravnah, vendar tam preveč časa zapraviš s čakanjem na zaposlitev, čeprav potem zaslužiš več. V železarni ni treba čakati na delo, pa še dalj časa je.

Letos imam prvič počitnice cele tri mesece, zato enega z veseljem delam. Potem z večjim užikom zapravljam svoj denar.

BESEDA TOZDOV

REMONTI

Beseda remont ima v železarni veliko pomenov: po slovarju tujk pomeni »popravilo, obnovo«, po fabriškem žargonu pa še tozda, ki se ukvarja z remontom, to je SGV. Največkrat pa pojem uporabljamo, kadar imamo v mislih večja popravila in preglede, ko gre za tako imenovane »generalne« ali »letne« remonte. Ti so najbolj potrebni v obratih, kjer je proizvodnja neprekinjena, predvsem v Valjarni, Jeklarni in deloma v Kovačnici, občasno pa tudi na posameznih stro-

jih in napravah v vseh drugih proizvodnih tozdi. Remont imata na skrbi tozda ETS in SGV. Naprosili smo nekaj vodstvenih delavcev iz obeh tozdo, da so spregovorili o letošnjih letnih remontih. Prvi je bil na srednji in lahki progi Valjarne od 24. junija do 8. julija, drugi naj bi bil na težki progi Valjarne in v jeklarni II od 5. do 18. avgusta, medtem ko remont 1200-tonske stiskalnice v Kovačnici načrtujejo za 2. polovico avgusta.

SKRBNE PRIPRAVE VSE LETO

Jože Potočnik, vodja elektrovzdrževanja v Kovačnici in Valjarni, je najprej razložil, kako električarji pojmujejo in opravljajo remont, nato pa povedal, kaj obsegajo letošnja remontna dela v Valjarni in Kovačnici.

»Letnega remonta ne razumemo tako, da bi mesec ali dva pred začetkom del ugotavljali, katere naprave so tako dotrajane, da brez popravil ne bi mogle več obratovati, in bi se potem lotili teh. Načrt za remont naredimo že leto prej, saj so priprave nanj mnogostanske in obsežne:

● S proizvodnim tozdom se moramo sporazumeti o času letnega remonta in o tem, kaj bo glavno težišče dela; skladati se mora namreč s predvidenimi novimi gradnjami.

● Sprejeti moramo idejne rešitve in način dela. Navadno se odločimo, da določeno napravo v celoti ali delno rekonstruiramo. Najti moramo prostor za novo stikalno in komandno opremo, določiti, kako bosta nameščeni, kje bomo napeljali kable in podobno.

● Izdelamo načrte, ki morajo biti kar najbolj pregledani in omogočati enostavnost in funkcionalnost naprav.

● Opremo montiramo na takih mestih, da je lahko kar največ vgradimo pred uradnim začetkom remonta.

Stikalno opremo vgrajujemo na sodoben način, v zaprte prostore in na odprta ogrodja, ker jo je tako najla-

že vzdrževati. Nameščamo jo na enem mestu, da imamo nad njo boljši pregled.

Komandno opremo vgrajujemo v pulte, ki stojijo, če je le mogoče, v zaprtih prostorih, komandni elementi pa morajo biti razvrščeni pregledno in tako, da je z njimi kar najlaže rokovati.

Ko nastopi uradni 14-dnevni remont, je treba seveda vse pripravljene dele vgraditi in naprave usposobiti tako, da omogočajo nemoteno proizvodnjo.

Najprej je treba odstraniti staro komandno in stikalno opremo, po-

— vgrajujemo sodobne in zanesljive elemente, na najbolj zahtevnih mestih tudi uvožene, za kar ima vse razumevanje tudi vodstvo našega tozda

— kolikor je v naših razmerah mogoče, unificiramo električno opremo, s čimer se prav tako povečuje obratovalna zanesljivost in lajša vzdrževanje proizvodnih naprav.

Zadnja leta smo v Valjarni med remontom rekonstruirali:

— vse pomožne pogone lahke proge (škarje za konce, gonilna valjanka za valjanje ploščatih profilov, navijalna bobna, transportni trak, podajno napravo, križ ter škarje za rezanje profilov)

— glavni pogon lahke proge

— pulte za pomožne pogone srednje proge

— enosmerne pogone na težki progi (delovne valjčnice pred in za ogro-

(Nadaljevanje s 5. strani)

normativov in izdelave racionalizacij iz študija dela in časa bo postala v korigiranem sistemu stalna in neprekinjena naloga.

7. Zaključek

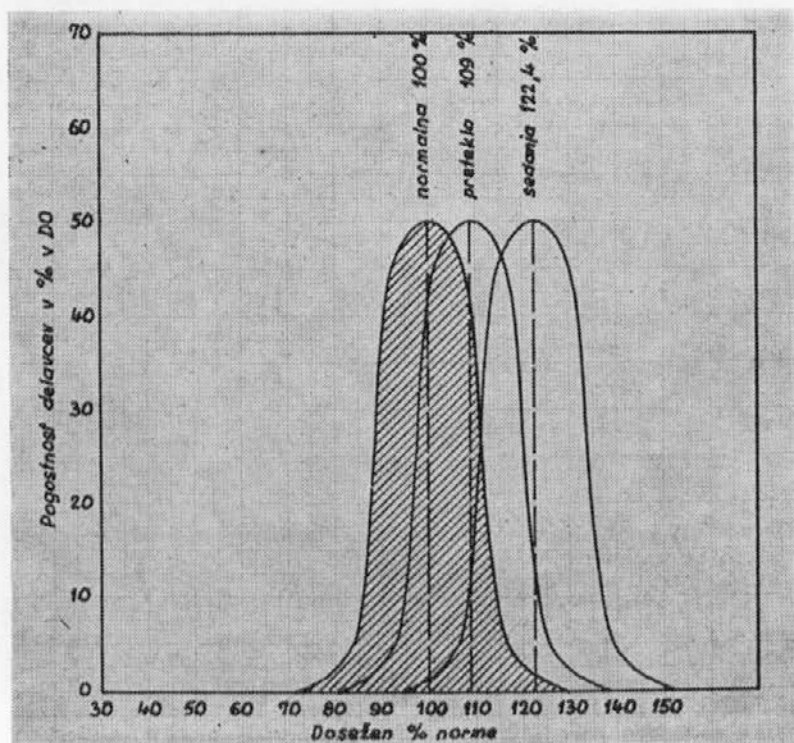
Cilji, ki se jim homo zavestno približevali, so:

— izdelava realnih normativov za načrtovanje proizvodnje

— izdelava racionalizacijskih predlogov na področju študija dela in časa

— preverjanje delovnih norm.

Vodja projektnega tima
Aleksander Ristič

V centralni delavnici SGV izdelujejo nadomestne dele vseh vrst

brati kable in druge nerabne elemente, nato postavimo na določena mesta novo opremo, izdelamo police in kanale za kable (kolikor jih zaradi proizvodnje ni bilo mogoče pripraviti že prej), montiramo vse porabnike, indikatorje, zaščitne ter pozicijske elemente. Skrbimo, da so kabli in oprema na varnih mestih ali pa jih še posebej zaščitimo. Na vrsti je izdelava kabelskih žpic; po preizkusu kabelskih žic pa končno priključimo kable.

Sledi preizkušanje. Najprej preizkusimo krmilni del, nato pa celotne naprave — v živo.

Tak način dela ima velike prednosti, saj:

— s sodobnimi načrti in preglednim načinom montaže si olajšamo vzdrževanje

— električarji dobro spoznajo naprave, ker jih sami montirajo; s tem tudi strokovno napredujejo

djem, levi in desni lineal, nastavitveni valjev ter žago).

Med letošnjim remontom smo:

— rekonstruirali mazanje ogrodij na srednji progi

— obnovili del stikalne opreme (krmilni del za valjčnice)

— pregledali vse motorje (60) za vse pomožne pogone srednje proge, predvsem drsne obroče ter upore

— pregledali krmilne omariče in omariče za moč, ki so pod progo

— preizkusili smo tudi vse zaščite na srednji in lahki progi.

Da je peč lahko obratovala še teden dni v času remonta, smo zaradi varnosti vzdrževalcev naredili posebno instalacijo za pečne valjčnice in transporter.

Letošnji program remonta na težki progi je zelo obsežen in ga bo težko dokončati v dogovorjenem roku. Re-

konstruirali bomo namreč glavni pogon.

Naredili bomo nov pogon Ilgnerjevega pretvornika, za kar moramo na novo prevezati 4 visokonapetostne celice in narediti relejno ploščo. Sami smo izdelali in montirali novo omaro zaščitnih stikal za enosmerni motor ter dve komandni plošči v kabini dežurnih električarjev, pa še prvo polje nizkonapetostne plošče.

Na glavnem pogonu težke proge bomo naredili novo vzbujanje valjčnega motorja in dinam Ilgnerjevega pretvornika, ki dajeta tok za valjni motor. Pri rekonstrukciji je sodeloval tudi Rade Končar, ki je izdelal regulacijske omare.

V Kovačnici je letos na vrsti rekonstrukcija 1200-tonske stiskalnice; zanjo bomo naredili novo stikalno in komandno opremo.

VELIKO SPROTNIH POPRAVIL NAM OVIRA PRIPRAVE NA REMONT

Ivan Jezernik, delovodja električarjev v jeklarni II, je imel na skrbi priprave za remont v tem obratu. Povedal je:

»Medtem ko bodo imeli jeklarji v novi topilnici kolektivni dopust, bomo imeli vzdrževalci v tej hali veliko dela. Popravili in obnovili bomo vse, kar se bo v tem sorazmerno kratkem času dalo.

Priprave na remont potekajo pri nas podobno kot v Valjarni. Letos bomo imeli največ dela z rekonstrukcijo 70-tonskega livnega žerjava. Zanj smo izdelali novo celotno elektro opremo, instalacije, kabino, naredili smo nove krmilne naprave in žerjav predelali z drsnih vodov na kabelsko vleko, ki je bolj zanesljiva; ker ni obrabe, bo veliko manj zastojev zaradi rednega vzdrževanja, kar je bilo v tem obratu prav kritično. Rekonstrukcije je potreben tudi drugi žerjav, vendar je v tako kratkem času nemogoče obdelati oba, dela in priprave je veliko že za enega.

Vedeti je treba, da je v jeklarni veliko sprotnih popravil, zato se električarji ne morejo mirno posvetiti pripravam na remont. Prav zaradi tega priprav na letošnji remont niso bile take, kot bi si želeli, čeprav smo naredili veliko. Omare s stikalno in komandno opremo smo izdelali sami, sodelovala je montažna skupina električarjev iz Strojev in delov. Težko smo dobili novi material, čeprav smo ga že zdavnaj naročili. Na jugoslovanskem tržišču še vedno ni dobili

elektromateriala. Opremo za žerjav smo uvozili, nekatere dele, npr. časovne releje, pa bomo uporabili stare. Sami smo izdelali kabelske vozčke.

V novi topilnici bomo letos obnovili tudi razsvetljavo, ki pa smo jo prepustili Instalaterju, saj naša skupina (vsega 10 ljudi) ne bi zmogla še tega dela. Precej dela bomo namreč imeli tudi pri obeh 40-tonskih pečeh, kjer bomo sodelovali z delavci SGV in obnovili električno zaščito. Pregledali bomo še regulacijska stikala na transformatorju in v njih zamenjali kontakte za olje.

Naša naloga je, da med remontom spravimo naprave v tako stanje, da bo proizvodnja kar najdlje nemotena. Obnovljeni žerjav bo za novo topilnico velika pridobitev, še posebej, ker smo letos rekonstruirali že tudi krajni žerjav na pripravi vložka. Ob dveh obnovljenih nam bo tudi lažje sproti vzdrževati ostale žerjave.

Naši ljudje se zavedajo, da je letni remont zelo pomemben, zato tedaj ne odhajajo na dopust, težko pa jih je držati na delu tudi v času pred njim, kar pa bi bilo skoraj nujno, saj le celotna skupina lahko omogoči intenzivne priprave.

Uspešnost remonta je seveda močno odvisna tudi od sodelovanja z ostalimi vzdrževalci, predvsem s SGV, in od stanja naprav, kakršnega ugotovimo ob pregledih. Če je veliko nepredvidenih napak, se lahko remont tudi zavleče.

REMONT JE NUJNO OPRAVITI V KRATKEM ČASU

Lazo Savić, vodja strojnega vzdrževanja v SGV, je o letošnjih remontih v Valjarni in Jeklarni dejal:

»Letos smo na srednji in lahki progi Valjarne pregledali valjčnice, prekrivne plošče in zamenjali vse, kar je bilo že tako obrabljeno, da ni več zagotavljalo zanesljivega obratovanja, predvsem tudi jermenice na pogonih. Delavci iz delavnice valjev in armatur pa so pregledali in popravili ogrožena.

Na letni remont se tudi mi vse leto pripravljamo, vendar smo le s težavo uspeli pripraviti vse potrebne dele pravočasno. Strojne zmogljivosti SGV so namreč daleč premajhne, zato smo v veliki meri odvisni od zunanjih izvajalcev in proizvodnih tozdov železarne. Največ uslug iščemo v Strojih in delih, Kalilnici in Orodjarni. Njim naša naročila motijo proizvodnjo, zato jih ne sprejemajo radi.

Skupina, ki je skrbela za remont srednje in lahke proge v valjarni, se je zelo izkazala; vodja Nabernik ter delovodja Melanšek in Cehner so jo

dobro vodili. Sodelovali so tudi zunanji izvajalci, delavci Hidromontaže, Instalaterja, Kograda, naši varilci. Z medsebojno pomočjo in razumevanjem so dela uspešno opravili celo dan pred rokom.

Ker je peč obratovala še v času remonta, smo imeli tudi nekaj težav, vendar smo delo organizirali tako, da je šlo. Delavci so se zavedali, da je potrebna večja pazljivost, zato poškodb ni bilo.

Tudi za remont težke proge smo se intenzivno pripravljali. Upam, da med pregledom naprav ne bomo našli preveč nepredvidenih pomanjklivosti in bomo vsa dela opravili uspešno in v določenem roku. Pri remontu težke proge bomo pregledali še kleščni žerjav in popravili tudi na njem, kar bo treba.

Ko bo stala težka proga v Valjarni, tudi jeklarna II ne bo obratovala. Opravili bomo remont obeh 40-tonskih elektroobločnih pečih, glavno delo pa nas čaka na 70-tonskem žerjavu.

Stikalno opremo za žerjav v jeklarni 2 so montirali tudi ponoči

vu. Nameravamo ga rekonstruirati in povečati njegovo nosilnost od 70 na 75 ton.

Med remontom poteka delo zelo intenzivno, navadno delamo vsak drugi dan po 12 ur. Delavci so prizadeti, saj je zakonsko dovoljenih samo 30 nadur v mesecu. Pri remontu srednje in lahke proge je bila stvar

olajšana, saj smo ga začeli že junija, končali pa julija, avgusta pa bo drugače, saj bo remont sredi meseca. Menim, da bi morali za take primere, kot so letni remont, odobriti več nadur z normalno obdavčitvijo. Remont pomembnih agregatov je nujno opraviti v kratkem času, za to pa osemurni delavnik ni dovolj.

TEŽAVE STROJNE OBDELAVE

Adolf Žnidaršič, vodja centralne delavnice SGV, se je v pogovoru poglubil v prostorsko problematiko delavnice in v težave vzdrževanja, ki nastajajo ob stanju na tržišču — tudi zaradi premajhnih strojnih zmogljivosti SGV.

»Pri vsakem remontu imamo težave s strojno obdelavo. Nič ni mogoče popraviti brez nadomestnih delov, ker pa jih nimamo na zalogi in jih tudi na tržišču ni, jih moramo narediti sami oziroma s pomočjo drugih tozdov.

Problem je v tem, da so naše zmogljivosti veliko premajhne, nimamo pa prostora, kamor bi mogli postaviti dodatne stroje. Velike težave imamo npr. z ozobljenjem. Včasih je bila tovrstna obdelava delo Pnevmatičnih strojev. Ko je ta tozd te stroje izločil iz proizvodnje, smo predlagali, da bi v železarni ustanovili oddelek za ozobljenje, vendar nas niso poslušali, ampak so te stroje dali Orodjarni. Mi jih nismo mogli vzeti, ker nismo imeli prostora zanje. Tako danes ozobljujejo v treh tozdih, kar zaradi slabe organizacije dela in drugega orodja povzroča velike težave. Ko bi imeli vse stroje v enem oddelku, bi v njem rasla strokovnost, povečal bi se tudi interes za to delo.

Po izselitvi Pnevmatičnih strojev iz stare hale bomo morda le tudi za naš tozd pridobili nekaj prostora, s čimer bomo lahko povečali naše

zmogljivosti in si olajšali delo. Ker pa se tovarna nenehno širi, so tudi potrebe po popravilih vedno večje, zato bomo vedno potrebovali tudi pomoč proizvodnih tozdov. Stroj za vse vrste obdelave pri nas pač ne moremo imeti. Zavedati pa bi se morali povsod, da če stroj stoji, je to slabo za proizvodnjo, zato usluge za nas niso nekaj nepotrebnega, ampak bi jih morali šteti kot prednostna opravila.

Še vedno je v železarni na strojih in napravah veliko nepotrebnih okvar, ki nastanejo zaradi slabega odnosa delavcev do njih ali zaradi nepoznavanja. V našem tozdu dokaj dobro skrbimo za usposabljanje kadrov, vendar še premalo. Ko dobimo nov stroj, ga šele začetno spoznavati, namesto da bi ga spoznali že pri dobavitelju, ko pa pride v železarno, bi ga lahko takoj vključili v proizvodnjo. S tem bi pridobili več denarja, kot pa ga privarčujemo s tem, ko naših ljudi ne pošljemo na usposabljanje k proizvajalcu.

Vzdrževanje strojnih naprav bi nam močno olajšala uvedba preventivnega vzdrževanja, saj zdaj komaj gasimo okvare, ki se sproti pojavljajo. Vse, kar dobimo v roke, je nujno, vsega pa ni mogoče narediti naenkrat, že zato ne, ker je za vsako delo pač potreben določen čas, če pa še na vr-

(Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljevanje s 7. strani)

sto ne pade takoj, traja popravilo še toliko dlje.

Laže bi nam bilo, ko bi vsaj standardne dele mogli dobiti v trgovini. Velikokrat zmanjka ležajev, tesnil, jermenov itd., katerih izdelava pri nas v tozdu stane več kot izdelki v trgovini, ker delamo unikatno, vseeno pa se nam splača, ker le tako lahko stroj hitreje uporabimo. Izdelava standardnih delov pa nam odjeda prostor in zmogljivosti za stvari, ki jih je nujno posebej izdelati. Tako

se zgodi, da traja generalno popravilo kakega stroja namesto sprejemljivih 3 do 4 mesecev tudi po dvakrat dalj časa.

Da vsaj najnujnejša popravila naredimo hitro, se imamo zahvaliti visoki delovni zavesti naših delavcev, ki pa že dokaj dobro znajo ločiti, kdaj gre za res nujno stvar, kdaj pa za tehnološko napako ali krivdo posameznika. V takem primeru jih je ponoči, na praznik ali v nedeljo težko dobiti na delo.

Mojca Potočnik

Denar je sveta vladar

(Seznanitev z rezultati ankete)

Ob izplačilu aprilskih OD je v dveh tozidih Železarne Ravne prišlo do manifestacije nezadovoljstva, ki pa se ni nanašala zgolj na osebne dohodke. Zato smo se odločili za kratko anketo, ki naj bi pojasnila širše vzroke. Vprašalnik je vseboval naslednja področja:

— kaj moti pri nagrajevanju v železarni

- predlogi za varčevanje
- navajanje ovir za boljše delo po oddelkih in kdo naj jih odpravlja
- najbolj občutni problemi izven delovne organizacije.

Vprašalnik je v celoti odprtega tipa (ni ponujen odgovor!), kar daje odgovorom določeno težo, a je glede na izobrazbeni nivo anketirancev manj primeren. To se je tudi pokazalo pri vračanju izpolnjenih vprašalnikov: od 1200 je bilo vrnjenih 261 (izpad 78,3%). Vračali so torej le določeni ljudje in ne moremo vedeti, ali gre za bolj zadovoljne ali ne. Lahko da so vprašalnike vrnili tisti, ki so pripravljeni sodelovati, kar pa med drugim pomeni, da ne vemo, kaj večina misli in čuti.

Kljub temu gre za dokaj veliko število ljudi (261), ki imajo njihova mnenja določeno težo.

Kot rečeno, smo zajeli pet področij in dobili pahljačo odgovorov, ki jih povezane predstavljamo.

PLAČE NA PREPIHU

Glede nagrajevanja je v teoriji doganjano, da sta dva pogoja zadovoljstva: razumna višina in pravično razdeljen denar. Tudi v naši anketi so prišle do izraza podobne težnje.

a) Največ odgovorov opozarja na neurejenost na področju vrednotenja dela (62,6%). Tako po mnenju anketirancev ne razlikujemo dobrega in slabega dela, AOD (grupe) in delovna okolja so neustrezno določena, razlike v OD so prevelike, OD so v neposredni proizvodnji prenizki, ne nagradimo ustrezno odgovornosti, kreativnosti, kvalitete, strokovnosti, vodenja, vzdrževalcev, štirizmenskega dela, OD se deli po obrazih, ni kontrole dela režijskih delavcev.

b) Gibanje OD (17,6%). Anketiranci so menili, da je OD prenizek, da procentualno obračunavanje še več razlike med ljudmi, da način nagrajevanja vodi v uravnilovko, da imajo v delovnih organizacijah z izgubo višje OD, da se da pri nas višji OD izsiliti, da ga oblikujemo po vzoru na druge, da nenehno spreminjamo plane realizacije, da je rast OD pre-

počasna in da gre za samovoljen odliv naših sredstev.

c) Sestavljenost osebnih dohodkov (17,4%). Po mnenju anketirancev je sistem nagrajevanja nerazumljiv, »osnova« pa da je prenizka, ima preveč dodatkov, posebej so to izpostavili metalurgi.

Precej pripomb so anketiranci dali na osebni prispevek (je prenizek, se oblikuje po »obrazih«, če ga enemu zvišamo, ga moramo drugemu znižati, ni obvladljiv, potrebno bi ga bilo javno določiti, naj imajo vodje pri določanju OP večje pristojnosti). Glede mesečne stimulacije pa: z njo dosegamo le normalni OD, odstotek mesečne stimulacije je prenizek, naj preide v »osnovo«. Bolniška nadomestila in pokojnine morajo naraščati v skladu z inflacijo.

Iz navedenih odgovorov na gornje vprašanje lahko izluščimo nekatere težnje:

— »Delo naj bo osnova višine OD«. Ta težnja je po vsebini protiuravnilovska, a na horizontalnem nivoju: anketiranci zahtevajo razlikovanje v nagrajevanju glede na naravo dela, vloženo delo in učinek (delovno okolje, AOD — grupe — OP, gradacije). Gre za horizontalno napredovanje.

— »Razponi v OD so preveliki in se še povečujejo«. To je uravnilovska težnja, ki pa je manj prisotna. Gre za egalitarni sindrom, enotno značilnost jugoslovanske družbe, ki ob padanju kupne moči prebivalstva postane močnejši, vrednota socialne enakosti pa najpomembnejša. S prispodobno povedano: dokler lahko imamo vsi avtomobile, ni hudo, če jih ima kdo več, ko pa primerjava posega v eksistenčne potrebe, postane stvar boleča in tu ni več prostora za znanstveno logiko.

— »Višina OD je prenizka«. Ta težnja je v najtesnejši povezavi z naraščanjem cen in OD v drugih DO s predstavo o lastni poslovni uspešnosti. Izraža občutek odtujenosti od določanja v delitvi.

— »Potrebujemo enostavnejši sistem nagrajevanja«. Ta pobuda izhaja iz nenehnih sprememb ne le na področju delitve, ampak tudi v tehnologiji itd., iz dejanske zahtevnosti obračunavanja OD in iz pogostih sprememb v širši družbi, ki onemogočajo razumevanje dogajanja (npr. inflacija povzroča veržno reakcijo tudi na področju bolezni, pokojnin...). Te spremembe povzročajo, da ljudje niso pripravljeni imeti tako sestavljenega OD, sploh pa njihovih variabilnih delov, in se počutijo varne s fiksnimi OD.

IZ ROK V USTA

Na vprašanje o življenju izven delovne organizacije smo dobili praznoprav pričakovane odgovore. Kar 87% anketirancev se pritožuje nad svojim socialnim položajem, bodisi nad nenehnim poviševanjem cen, ki jim osebni dohodki ne sledijo več (80,1%), slabimi stanovanjskimi razmerami in obeti (12,4%) ali pa nad nezaposlenostjo ter ogroženostjo določenih kategorij prebivalstva — upokojujencev in mladih družin (7,5%).

Dobra tretjina (34%) vprašanih ni zadovoljna z **uslugami servisov** oz. družbenih dejavnosti. Največ nezadovoljstva povzroča slaba založenost trgovin (41,6%) drago in neurejeno otroško varstvo (11,2%), prevozi na delo in z dela (16,9%), nekvalitetne zdravstvene (7,8%) in komunalne

(9%) storitve ter šolski sistem (7,8%).

Skoraj petina (18%) zaposlenih navaja negativne ocene funkcioniranja **družbenoekonomskega in političnega sistema** ter opozarja na napake (denar zbran s samoprispevkom, se prepočasi uporablja, hiperinstitucionalizacija, gospodarstvo v krizi, visoki OD pri zgubarih, samoupravljanje prihaja premalo do izraza itd.).

14,2% respondentov ugotavlja, da so **medsebojni odnosi** zelo slabi. Večina od njih opaža odtujenost (37,8%), nedelo in neodgovornost drugih (27%), neprijaznost v uradih (16,2%) in se čutijo ogrožene (10,8%). 8,1% opozarja na nepravilen odnos do naših delavcev iz drugih republik (zaostreni mednarodni odnosi).

Ljudje so opozarjali še na neurejeno in **onesnaženo okolje** (9,2%). Četrtno od njih moti neurejena okolica, ostale pa v enakem deležu slabe ceste in onesnaženo okolje.

Majhen odstotek (3%) delavcev je omenil, da **pogreša kulturne in zabavne prireditve**. To lahko pomeni vsaj dvoje: da so vse njihove potrebe po takšnem izkoriščanju prostega časa zadovoljene ali pa jih sploh nimajo.

V odgovorih je prišla do izraza **izredna kritičnost**, občutek ogroženosti in nemoči pri spreminjanju razmer.

KOMU TO PRIPOVEDUJEMO?

Na vprašanje: Kje in kako bi lahko varčevali v naši delovni organizaciji, je kar 71% delavcev odgovorilo, da bi lahko veliko privarčevali, če bi smotrneje ravnali s proizvodnimi sredstvi. V tej skupini pripada največji delež odgovorov (33,5%) predlogu, da bi lahko varčevali s predmeti dela (rečeno najbolj splošno — kamor sodi vse, od surovin, polizdelkov, papirja...), sledi ugotovitev, da še vedno prepotratno trošimo energijo (26%) in proizvodimo preveč izmečka (21,6%). Delavci ugotavljajo, da bi morali izboljšati ravnanje s stroji in napravami (12,4%) in tehnološko disciplino (6,5%). 8,4% anketiranih misli, da bi lahko varčevali tudi na področju planiranja, 7,3%

Preglavice

pa, da bi morali izboljšati pripravo dela.

Približno 13 % anketiranih meni, da bi lahko varčevali tudi z boljšo organizacijo dela, 12,3 % pa, da je delovni čas premalo izrabljen, k njim pa bi lahko prišli še 9 % tistih, ki opažajo, da »šepata« disciplina in odgovornost.

23 % respondentov vidi pomembne rezerve še v zmanjševanju števila nepotrebnih sestankov, telefoniranja, reprezentance, službenih potovanj itd.

Anketirance je »zbodla« tudi kadrovska problematika (20,7 %). Med temi odgovori jih je največ (68,5 %) namenjenih predlogom o zmanjševanju režijskih oz. administrativnih delavcev.

Zaposleni v železarni tudi niso naklonjeni odtekanju sredstev iz svoje delovne organizacije (4 %).

Posredno lahko iz odgovorov razberemo tudi, kakšen je odnos vprašanih do varčevanja. Glede na to, da je velika večina navajala vsaj enega izmed možnih načinov varčevanja, lahko rečemo, da ljudje razmišljajo o varčevanju, vprašanje pa je, koliko ga v praksi izvajajo. Odgovori odkrivajo še velike rezerve. 7 % anketiranih je izjavilo, da bi bil za varčno delo potreben zgled vodilnih, 4 % pa jih meni, naj se varčen odnos odraža tudi v osebnih dohodkih.

Na vprašanje: Kaj v vašem oddelku najbolj ovira boljše delo? je skoraj polovica (47,5 %) anketiranih odgovorila, da je to organizacija dela. Med njimi so bili tudi taki, ki so bolj konkretno napisali, kaj jih ovira. 12 % odgovorov »krivi« pozne dobave, po 8 % slabo pripravo dela, proizvodni program in slabe povezave z drugimi tozdi in delovnimi skupnostmi, po 6,4 % pa toži nad pogostimi spremembami predpisov in »napetimi« terminskimi roki.

41 % anketiranih je napisalo, da so ovire za boljše delo v njihovem oddelku proizvodna sredstva in pogoji dela. Analiza te skupine odgovorov pokaže, da jih kar 53 % obsega problematiko iztrošenih, zastarelih in pokvarjenih strojev in naprav, nadaljnjih 7,2 % pa opozarja na slabo vzdrževanje le-teh, 26 % pa meni, da delajo v neprimernih pogojih (premajhen prostor, hrup itd.). Anketiranci pa niso zadovoljni niti s predmeti dela (14 %), saj se pritožujejo, da so slabe kvalitete ali pa jih primanjkuje. Skoraj četrtina anketiranih (23,4 %) meni, da jih ovira tudi kadrovska problematika. Kar 49 % v tej skupini odgovorov odpade na mnenja o slabem delu vodstvenih in vodilnih kadrov, 41 % pa na ugotovitve, da primanjkuje znanja in strokovnosti.

18 % vprašanih trdi, da nizki osebni dohodki ne spodbujajo delavcev, da bi se bolj potrudili. 15,7 % anketiranih delavcev opaža, da boljše delo onemogočajo tudi slabo delo, nedisciplina in neodgovornost. Približno 14 % zaposlenih pa opozarja na slabe medsebojne odnose (predvsem na relaciji nadrejeni—podrejeni). Odgovori hkrati nakazujejo že smeri rešitev. Te se naj bi odvijale tako na objektivnem kot subjektivnem področju. Ob izboljšanju opremljenosti dela bi se moral spremeniti tudi odnos delavcev do dela, kar pa je zopet povezano z nestimulativnimi prejemki in slabimi medsebojnimi odnosi.

Odgovori na vprašanje: Kdo naj bi po vašem mnenju odpravil ovire za boljše delo? se grupirajo v dve veliki skupini. Na eni strani kar 32,6 %

vprašanih meni, da moramo ovire odstranjevati vsi zaposleni — vsak na svojem področju (5,4 % se jih je odločilo za vzdrževalce, pripravilce del ali tehnologije). Na drugi strani pa 36,4 % vprašanih nalaga to obveznost vodilnim in vodstvenim delavcem (13 % vprašanih se je odločilo za različen nivo hierarhije nadrejenosti 44,1 % jih je menilo, da morajo to nalogo izpeljati ravnatelji, 35,3 % jo je prisodilo delovodjem in 20,6 % poslovodnemu odboru). Strokovne službe kot odstranjevalca ovir je izbralo 9,2 % anketirancev (največ se jih je odločilo za službo za sistem OD). Samoupravni organi in družbenopolitične organizacije so bili izbrani le v majhnem obsegu (1,1 % in 2,7 %). Pojavljali so se tudi resignirani odgovori, da ni nikogar, ki bi zmozel odpraviti ovire (2 %), vendar le v majhnem številu. Začuda veliko je bilo neveljavnih odgovorov (brez odgovora, odgovor mimo vprašanja — 21 %), ko so respondenti navajali bolj ukrepe (ki so se delno pokrivali z odgovori na vprašanje 2/a in 2/b), ne pa subjektov.

Umestna se zdi pripomba, da je ob interpretaciji teh odgovorov potrebno pomisliti tudi na različnost težav, s katerimi se zaposleni ubadajo, in s tem na različnost subjektov, ki ovire odpravljajo.

Lahko rečemo, da se ljudje zavedajo odvisnosti osebnih dohodkov od ustvarjenega in so pripravljeni sodelovati. Opozarjajo na pomanjkljivosti, in če se bodo pripombe upošte-

vale, bo sodelovanje vseh večje in tudi učinek. Drugače povedano: razpravljamo pretežno o delitvi, premalo pa o ustvarjanju dohodka oz. o delu na osnovnih nivojih. Predlog: uspešnost tozda bi lahko merili tudi po tem, koliko pobud iz »baze« je bilo upoštevanih.

POVZETEK

Vzroki nezadovoljstva so torej kompleksni:

1. zunanji, ki kažejo občutek ogroženosti in odtujenosti glede vpliva na družbeno dogajanje; vedno bolj je prisotna tudi pasivnost.

2. notranji, ki so spodbujeni predvsem s strani zunanjih in se izražajo v težnjah nagrajevanja po delu (razlikovanje med posamezniki v skupini in tudi med skupinami: vzdrževalci, mehanska obdelava, vodje, strokovni delavci, administrativni delavci), v težnjah po uravnilovki in v težnjah po fiksnem OD, ki predstavlja večjo socialno varnost in razumljivejšo verzijo (gre tudi za nostalgijo za »stari mi časi«) ter težnjah po odpravljanju ovir za večji dohodek delovne organizacije.

Osební dohodek je brez dvoma najpomembnejši faktor zadovoljstva z delom. Kako ohraniti materialni nivo oz. ga izboljšati, pa je najpogostejša miselna obremenitev našega delavca. Drugače povedano: gre za ohranjanje socialnega statusa, ki je s cenami neprestano napadan.

Andreja Čibron-Samo Šavc

„TEKMOVATI JE ČISTO ENOSTAVNO“ — ZMAGOVALCA NAJTI PA NE

Do malokategorega delavca v železarni sem hodila tako dolgo kot do tega. Vedela sem, koga iščem, v katerem tozdu naj ga iščem in zakaj ga iščem.

Najprej uberem navadno pot, a ponesrečeno. Tajnica tozda je na dopustu, dekline na počitniškem delu se ne znajde. Tudi na sindikatu ne vejo. Potem poskusim na slepo. Pokličem v staro mehanično, če je tam. Ga ni, torej je v novi, toda v katerem delu. Spet kličem na slepo: ga poznate? »Zdi se mi,« pridite pri drugih vratih od spodaj proti upravi.

Anton Repotočnik

Vzamem pot pod noge. Skozi vrata prve hale grem v drugo, ga iščejo, a ga ne poznajo. Končno nekdo reče, da je desno pri vratih prve hale. Grem, a tam ga spet ni. Je popoldan na šihu.

Pridem naslednji teden. Takrat je, a ne desno, temveč levo pri vratih. Potem greva na desno in se pomeniva.

Anton Repotočnik, monter iz tozda Stroj in deli, se je odlično odrezal na republiškem delovnem srečanju kovinarjev v spomin na Franca Leskoška-Luko konec junija v Titovem Velenju. Med plamenskimi varilci je osvojil prvo mesto.

»Že lanski republiški delovni prvak iz železarne je bil prvi pri plamenskih varilcih, letos tudi v tej kategoriji. Čemu gre to pripisati: manjši konkurenci, kakšni posebni šoli, naključju?«

»Da je manjša konkurenca, ne bi mogel reči. Bilo nas je 23 plamenskih varilcev, tudi poklicnih, a niso uspeli. Tu ni pravila, saj ti lahko že malenkost pokvari dobro uvrstitev.«

Tudi kakšni posebni šoli ne bi mogel pripisati obeh uspehov. Vsako leto opravljamo A-teste, to je vse. Glavna je praksa. Sam sicer zdaj manj varim, veliko pa sem včasih, ko sem bil še zaposlen pri gradbenem podjetju v Slovenj Gradcu.

Po mojem sta dve zaporedni republiški prvi mesti med plamenskimi varilci železarne čisto slučajni.«

»Železarna ne slovi kot delovna organizacija, ki bi tekmovalcem pogodu organizirala srečanje. Je na republiškem občutna razlika?«

»Največja razlika je pri teoriji. Tam dobiš testne pole. Možni odgovori na vprašanja te pomagajo spomniti na pravega, in je veliko lažje.«

Praksa je praksa, v redu so jo organizirali. Zanimive so bile tudi spremljače prireditve, kot je bila npr. razstava inovacij.

Precej pa sem bil razočaran nad nagrado. Dobiš samo plaketo, kar ni najbolj vzpodbudno. To imamo boljše urejeno v železarni.

V zvezi z organizacijo moram povedati še nekaj, vendar v zvezi z našo. Ne zdi se mi prav, da smo udeleženci dobili dnevnice. Tako smo se v Velenju čisto razgubili. Boljše bi bilo, če bi imeli npr. skupno kosilo.«

»Cas današnjih delovnih srečanj smo v železarni ocenili kot kritičen. Ni pravega vzdušja. Lahko za republiško srečanje rečete, da je na njem bilo?«

»Pri nas res ni pravega vzdušja. Strinjal bi se z vsem tistim, kar je zadnjič pisalo v Fužinarju o organizaciji naših tekmovanj, menim le, da je vprašanje, če si zato, ker si dober delavec — tekmovalac z uspehi — zaslužiš višjo grupo. Po mojem bi morale biti kot vzpodbuda samo privlačne enkratne nagrade.«

Zdaj pa za vzdušje. Tudi ni bilo nič posebnega. Teoretični del smo imeli vsi skupaj, potem pa smo se za prakso razdelili po poklicih. Pri delu je bilo tekmovalno vzdušje, potem pa smo se čisto razgubili. Jaz sem odšel takoj domov, sploh nisem čakal na razglasitev. Šele v ponedeljek, tekmoval pa sem v četrtek in petek, sem izvedel, da sem bil prvi.«

»Vas je novica presenetila?«

»Me je, saj prvega mesta sploh nisem pričakoval. Sicer mi je šlo vse gladko, varil sem, kot znam, čeprav sem imel malo treme. Bil sem hitro gotov, a zdelo se mi je, da delam zelo dolgo. Toda dober čas ni glavno merilo, važna je kakovost.«

»Je prvo mesto med plamenskimi varilci v republiki toliko vzpodbudno, da boste kljub vsem nepravilnostim, ki jih opažate, še naprej tekmovali?«

»Če bi se oziral na nepravilnosti in uvrstitve, že zdavnaj ne bi več tekmoval. Lani sem bil recimo na medobčinskem tekmovanju zadnji, pa sem se letos vseeno prijavil. Zame to ni važno. Enkrat me je kolega spravil zraven. Zdaj pa tekmujem iz navade.«

Menim pa, da vsak ni za tekmovalanje. V fabriki so še mnogi dobri delavci, a ne tekmujejo, ker pač niso za to. Povem pa, da ni kaj groznega, ampak je čisto enostavno.«

»Oktobra vas v Pulju čaka državno srečanje. Se boste nanj posebej pripravljali?«

»Če bo prišlo gradivo, ga bom seveda prej predelal, drugače se nimam kaj pripravljati. Mogoče bi lahko treniral postopek, saj je za dobro uvrstitev pomembna predvsem izbira pravega postopka. Drugače bom varil, kolikor bo treba.«

»Tov. Repotočnik hvala in srečno pri merjenju v delu na državnem prvenstvu!«

Helena Merkač

DELO IN DELOVNE VREDNOTE

Vrednote so v vsej zgodovini regulirale določene pomembne aspekte družbenega življenja kot tudi življenje vsakega posameznika. Čeprav so moderni sistemi zaradi bolj navidezne dominacije tehnologije izredno kompleksni in jih je zelo težko kontrolirati in usmerjati, vrednote kot regulativni mehanizmi ne izgubljajo pomena.

Posameznik vedno teži k temu, da svoje obnašanje uskladi s svojimi vrednotami in stališči. Ko ugotovi, da se njegova dejanja vedno bolj razhajajo z njegovimi vrednotami, bo skušal spremeniti svoje vrednote ali svoja dejanja. Poleg individualnih vrednot obstajajo tudi globalne družbene vrednote, ki so del kulture, tradicije ali ideologije in so institucionalizirane v institucijah in organizacijah. Posameznik je tako razpet med družbene, institucionalne vrednote, ki zahtevajo od njega, kako se mora v posameznih situacijah obnašati in ravnati, ter med individualne.

Če iščemo zvezo med delovnimi vrednotami in delom, to pomeni, da iščemo zvezo med delovnimi vrednotami in ekonomsko uspešnostjo. Ugotavljamo, da so družbe v času intenzivnega ekonomskega razvoja močno poudarjale in gojile določen sistem vrednot. Obstajajo študije, ki potrjujejo zvezo med vrednoto doseganja — tj. prizadevanjem, da se v življenju nekaj naredi in doseže — in intenzivnostjo ekonomskega razvoja. Družbe, ki so dosegle, da se je ta vrednota inkarnirala v vedenju vseh njenih članov, so dosegle intenziven ekonomski razvoj.*

Vrednote predstavljajo sredstvo za regulacijo določenih oblik družbenega življenja. Zagotovo obstajajo področja človekove in družbene dejavnosti, ki jih ni možno formalizirati. Človekove izvirnosti, ustvarjalnosti in inovativnosti ni možno formalizirati. Ustvarjalnosti ni možno predpisati.

Kakšno organizacijsko strukturo naj ima delovna organizacija, je vedno manj predpisano s tehnologijo in vedno bolj z vrednostnim sistemom. Podjetja v Evropi imajo npr. visoko odsotnost z dela, visoko fluktuacijo, močno uveljavljeno nagrajevanje po učinku, relativno velike razlike v plačah, Japonska pa ima minimalno odsotnost z dela, nobene fluktuacije, plače po izobrazbi in letih službe, majhne razlike v plačah. Vse te razlike med Evropo in Japonsko niso tehnološko determinirane, temveč so determinirane s sistemom različnih vrednot.**

Če si pri analizi vrednot zastavljamo vprašanje, od kod vrednote in zakaj se spreminjajo, potem moramo izhajati iz marksizma, ki vidi v materialnem svetu in proizvodnih odnosih tisti temelj, iz katerega sicer na samosvoji in avtonomen način raste tudi delovna sfera. Sistem vrednot je determiniran z ekonomiko življenja, s proizvodnimi odnosi, vendar ta determiniranost ni absolutna in enosmerna. To pa pomeni, da ima sistem vrednot tudi določeno lastno življenje in avtonomnost in da obratno lahko vpliva na proizvodne odnose, na to, kako se delo opravlja in s tem pospešuje ali zavira ekonomski razvoj.

Zato se vedno izraziteje zastavlja vprašanje, kako organizirati delo, da bodo prišle do veljave tiste vrednote, znotraj katerih je možno doseči pomembne ekonomske rezultate in v okviru katerih bo delo doživeto kot motivacija, radost in osebni razvoj.

Naša organizacija dela je prilagojena nezahtevnim proizvodnjam in je v bistvu glede delitve dela in poudarka na individualnem nagrajevanju vedno bolj v neskladju z zahtevami tehnološko razvite proizvodnje. Obstojeca organizacija dela je forsirala sistem vrednot, ki je vzdrževal delovno intenzivno proizvodnjo, neizkoriščenost znanja, nizek status tehničnih kadrov in seveda tudi kadrovske politike, ki je v neskladju s proklamiranimi strateškimi cilji razvoja.

Delovne vrednote so pogojene z določenimi globalnimi vrednotami, ki so del normativnega sistema, ali pa so tudi izven njega. Sem spadajo globalne vrednote egalitarizma, sem spada pojav potrošništva, ki ga ne moremo individualno psihološko razlagati, posebno težo pa ima sistem napredovanj. Ko razglasimo delo in rezultate dela kot bistven kriterij za položaj človeka, smo v določenem smislu institucionalizirali etiko dela, zato odmik od tega načela sistematično rušijo tisti sistem delovnih vrednot, ki so pri tehnološko zahtevnih proizvodnjah nujno potrebne. Prav tako je pomembno vprašanje, kako naj se formirajo ustrezne delovne vrednote v okviru globalne vrednote potrošništva. Kako se naj formirajo delovne vrednote, če v drugih vidimo egoizem, zastopanje zgolj lastnih interesov, pehanje za materialnimi dobrinami, tekmovanje na področju imetja, ne pa dela, odsotnost žrtvovanja in podobno. Ali je možno med potrošništvom kot obnašanjem in delovnimi vrednotami vzpostaviti funkcionalno zvezo? To bi pomenilo, da ob ustrezni in stimulatívni organizaciji dela mora potrošništvo vzpostavljati ustrezen sistem

delovnih vrednot, kajti priti do materialnih dobrin je možno samo s trdim delom. Cilj socializma je v tem, da odpravlja ali onemogoča nedelovne virov dohodka. To pomeni ustvariti takšno organizacijo, v kateri bo prišla do izraza etika dela in v kateri bo druge in zlasti potrošniške cilje možno doseči prek dela, ne pa nedela (kako pri tem uspevamo, glej prispevek A. Cetinski: Okoriščanje z nedelovnim dohodkom, Delo, Sobotna priloga 25. 5. 1985).

Ena temeljnih vrednot, ki je v tesni zvezi z oblikovanjem delovnih vrednot, je vrednota enakosti. Enakost ima številne dimenzije: gre za čim večjo materialno enakost, enakost v osebnih dohodkih, enakost možnosti izobraževanja in pridobivanja položajev, enakost v izvajanju vpliva in moči ipd.

Občutljivost za materialne razlike in še posebej za razlike v osebnih dohodkih je pri nas zelo velika. Glede tega imamo opravka z vrednoto, ki je dokaj koherentna. Zaposleni in večina Slovencev ima glede razlik v osebnih dohodkih zelo izoblikovano mnenje, ki se ne spreminja. Večina ljudi sprejema vrednoto čim večje enakosti, ko gre za razlike v osebnih dohodkih.

Jasno je, da imamo opravka s temeljno vrednoto enakosti, ki jo ljudje sprejemajo kot usmerjevalec obnašanja in razlaganja. Proklamirano načelo nagrajevanj po delu pomeni priznavati razlike v osebnih dohodkih. Nikoli pa ni natančno povedano, kakšne so lahko razlike v osebnih dohodkih vertikalno (tj. med najnižjim in najvišjim) in horizontalno (tj. med istimi poklici ali kvalifikacijami), ki so rezultat dela. Praktične težave nastajajo, ker živimo še vedno v iluzijah, da je to s tehniko merjenja možno ugotoviti. Dejansko so skoraj v vseh družbah razlike v osebnih dohodkih po vertikalni lestvici stvar konvencije, dogovora in tržišča kapitala in delovne sile, merjenje delovnih prispevkov pa se pojavlja šele potem kot a posteriori pristop.

Bistveno vprašanje je, ali vrednota enakosti v obliki, kot je pri večini zaposlenih sprejeta in osvojena, ovira

formiranje tistih delovnih vrednot, ki so za uspešno gospodarstvo potrebne.

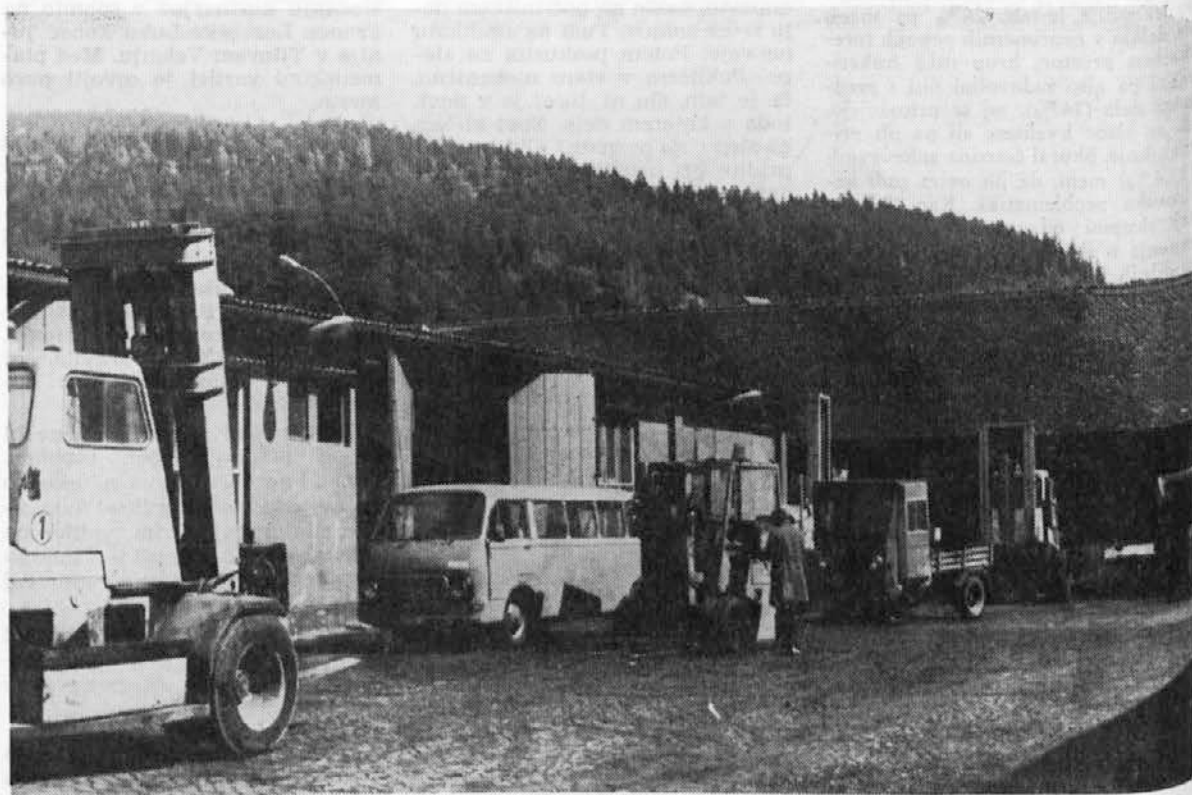
Ocena nekaterih slovenskih psihologov je, da je egalitarni sindrom (tako ga imenuje Josip Županov) izpeljan iz tiste vrednote socializma, ki izraža zahtevo po ukinitvi nedelovnih virov dohodkov in ga zato tudi ni možno odpraviti niti zmanjšati njegove intenzitete. Sama na sebi ta vrednota ne more delovati negativno na ekonomski razvoj in na aktualizacijo vseh intelektualnih potencialov, če bomo imeli nagrajevalni sistem, ki bo v svojih tehnikah upošteval to vrednoto in vzpostavil tista delitvena razmerja, ki jih bodo višje in nižje izobrazbene strukture sprejele kot relativno pravične.

To, kar ovira formiranje zdravih delovnih vrednot, niso toliko razporeditve razlike v osebnih dohodkih, ki so sicer dohodkovno (ali pa tudi celo ne), ne pa delovno pokrite. Gre za razlike, ki so rezultat neprincipelnosti, nekontroliranosti, nepravilne uporabe moči in spretnosti v prikazovanju nedela kot dela. Če se bo nagrajevanje po delu močno izrodilo v to smer, bomo pričali okrepjenemu egalitarnemu sindromu, ki bo neugodno deloval na ekonomski razvoj in stopnjo uspešnosti vsake delovne organizacije.

Eno od osnovnih načel je, da mora biti povezava med plačo in rezultati dela taka, da ne ruši kooperacijo med posamezniki in skupinami in da ne ruši socialne integracije; z drugimi besedami, zveza med plačo in delovnimi rezultati ne sme povzročati v sistemu neproduktivnih konfliktov.

Ker delovne vrednote lahko kratkoročno le pokvarimo in samo dolgočasno popravimo, menim, da bi morali zaostri profesionalne kriterije (za dela in naloge) in bolj uresničevati ustavno načelo, da so edino delo in rezultati dela kriterij za položaj posameznika, s tem pa bi bila vrsta problemov — od nagrajevanja, do načela pravega človeka na pravo delovno mesto — enostavna in sama po sebi rešena.

Brane Žerdoner

Prometno tihožitje

* Glej David McLelland, The Achieving Society, Free Press, N. Y. 1967.

** Več o tem — V. Rus: Naše vrednote, Obzorja 1971 in J. Jerovšek: Učinkovita delovna organizacija, Obzorja 1979.

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Leto XII

Ravne na Koroškem, 15. avgusta 1985

Št. 8

»Mladi fužinar« izhaja kot mesečna priloga Informativnega fužinarja. Uredniški odbor: Saša Meško, Irma Fajmut, Barbara Sušnik, Marjana Kjørpenčev in Silvo Jaš, ki odgovarja tudi za vsebino »Mladega fužinarja«.

Mladinska delovna akcija Jesenice 85

»Mladinska delovna akcija naj bi vsebovala nove načine in oblike dela, imela naj bi tudi nekaj svežine, skratka vsega tistega, ki bi mladega človeka pritegnilo za mladinsko prostovoljno delo,« so dejali v lanskem letu mladi na problemski konferenci o mladinskih delovnih akcijah. Kaj prida se letos ni spremenilo, razen nekaj izjem, in med takšne sodi letošnja delovna akcija Jesenice 85, akcija, ki v marsičem prekaša tudi tiste, ki imajo že daljšo tradicijo. Čeprav bo letos prvič (drugo leto se bo selila v kakšno drugo delovno organizacijo v okviru SOZD Slovenske železarne), je naletela na sila ugoden odmev ne samo med brigadirji, temveč tudi širše. Na akciji sodelujeta dve brigadi, prvo, ŽELEZAR, sestavljajo mladi iz Slovenskih železarn, Čelika iz Beograda in Bosanske Gradiške, v drugi, brigadi Jeseniško-Bohinjskega odreda pa so mladi iz Jesenic in pobratenih občin.

ZA JESENICE

VLIVAMO

VALJAMO

KUJEMO

BRATSTVO

ENOTNOST

ZA NAROD

ZA JESENICE

ZA JEKLARNO

VSE

VSE

ZA JEKLARNO

TITO PARTIJA, MLADINA AKCIJA

MI SMO TITOV, TITO JE NAŠ

MI SMO TITOV, TITO JE NAŠ.

Ko smo poskušali zabeležiti tudi utrip akcije med brigadirji, smo bili nemalo presenečeni, ko so nam dejali, kaj bi pisali in postavljali kopico vprašanj, akcijo moraš doživeti, občutiti vse tisto, kar se dogaja na njej. In niso se zmotili. Iz Železarne Rav-

ne na akciji sodeluje kar 12 brigadirjev; večina je delavcev, nekaj pa je dijakov oziroma štipendistov železarne. Posebna zahvala pa gre takšnim, ki so za to delovno akcijo dali tudi del svojega dopusta.

Rudi Fajmut iz Železarne Ravne je bil že sedemkrat na akcijah, petkrat je bil udarnik, o sami akciji pa takole meni: »Ko sem prišel na Jesenice, sem bil presenečen zaradi izjemnega sprejema organizatorjev akcije, prav tako pa sem zadovoljen z bivanjem v naselju. Tudi prosti čas je dobro organiziran, tako da vse kar prehitro mine.«

Dvajsetletna Irena Buček, prav tako iz železarne, je tokrat prvič na akciji in tudi njeni vtisi so dobri. V začetku je imela občutek bojazni, negotovosti, kajti še nikoli ni doživljala česa podobnega. »Sploh pa so name naredili nepozaben vtis izleti po Gorenjski in okolici. Ker sem prvič na akciji, sem prišla tudi v stik z mladimi iz različnih krajev Slovenije in Jugoslavije, zbranimi na enem mestu in živimo skupno življenje. Izredno sem zadovoljna z odnosi, tovarštvom in razumevanjem v brigadi. Če bi imela priložnost, bi se take akcije še udeležila, zlasti pa bi sodelovala v takšni brigadi, kot je naša.«

Silvo Jaš

Večina del poteka na izgradnji jeseniške jeklarne 2, kopanje kanalov, urejanje nabrežin in še bi lahko naštevati številna zemeljska dela. Tudi področje interesnih dejavnosti je pestro, za večino brigadirjev pa so nepozabni brigadirski večeri ob poslušanju brigadirske poezije, ob predstavitev brigad in športnih srečanjih. Skratka, zanimivo je. Posebnost je tudi pozdrav brigadirjev MDB

»ŽELEZAR«

MDB ŽELEZAR

MDB ŽELEZAR

MDB ŽELEZAR

Združene slovenske železarne

JEKLO

JEKLO

JEKLO

IN KAJ ŠE?

IN KAJ ŠE?

ZA KOGA?

ZA KOGA?

ZA KOGA?

ZA KOGA?

ZA NAROD

Svečano in ponosno

Pot od Raven do Probištipa – pot bratstva in enotnosti

(Nadaljevanje in konec)

Povedal sem že, kako so nas pričakali naši prijatelji v Beočinu oz. v KS Rakovec, kjer smo prenočili pri gostoljubnih domačinih. Čeprav smo imeli za seboj velik del poti, nobeden ni pomislil na to, da bi zapustil zabavo, ki so nam jo pripravili gostitelji v domu kulture, pa tudi potem, ko smo se razšli po hišah tamkajšnjih meščanov, je bilo prav tako zabavno, veselo in zanimivo. Vsak od nas je hotel od svojega gostitelja zvedeti čimveč o kulturi, običajih in načinu življenja v tem kraju. Mnogo smo zvedeli, najvažnejše pa je, da smo obnovili stara in sklenili nova prijateljstva.

V petek, 7. junija, zjutraj spet zbor na dogovorjenem kraju, ker je treba na pot proti Probištipu. Pa ne mislite, da je šlo hitro. Nasprotno. Vsak bi rad še kaj povedal, vsi se hočejo fotografirati za spomin. Neki stari mi je rekel: »Slikaj me z mojim Dragom!« — Samo eno noč sta preživela skupaj, pa ga je, ta dobri stari iz Rakovca, sprejel za svojega, kakor da je njegov sin. In sem ju slikal, da se bo vedelo, kje, kako in kdaj se je ta stari (ne vem, kako mu je ime) spoprijateljil s svojim Dragom z Raven. Toplih stiskov rok in poljubov je bilo povsod. Vsi Rakovčani so nas pospremili. Vsi so nam zaželeli srečno pot. O bivanju v Beočinu bi se dalo še veliko napisati, pa ni prostora, zato tovariši Beočinci — brez zamere!

Na pot proti Probištipu so krenili tudi predstavniki občine Beočin. Potovanje po moderni avtocesti skozi Šumadijo je bilo pravi užitek. V avtobusu celo praznovanje. Ton dobremu razpoloženju je dajal Ivan Močnik, s pesmijo in šalo so pomagali vsi drugi. Tudi šoferja Martin in Milan sta prispevala svoje domislice. Med potjo spet kak postanek za osvežitev, kosilo in spet potovanje. In tako naprej, vedno bliže Makedoniji, vedno bliže Probištipu.

»Noben kraj v Makedoniji ni od l. 1941 do danes dosegel takšnega uspeha kot Probištip«, je dejal tovariš Cesar. »Od nič v letu 1941 imajo danes vse, kar je potrebno za dobro in udobno življenje.«

Da je to res, smo videli, ko smo prišli v mestece, polno srečnih in nasmejanih ljudi. Če bi človek ob kakšni drugačni priložnosti prepotoval 1300 km, bi bil na smrt utrujen. Tokrat pa nobene utrujenosti. Ko smo se znašli na ulicah Probištipa, je pritekla neka nova svežina, neka nova moč v naša srca. Na vseh koncih je vrelo kot v panju, obenem pa je vse delovalo kot najbolj natančna ura. Vse to se je dogajalo okoli petih popoldne.

Prišli smo pred dom kulture. Dobrodošlica ob polki, nato glasba iz ravnega Srema, kajti pravkar so prispeli Beočinci, potem nenadoma črnogorsko kolo, kar pomeni, da so prišli tudi Črnogorci. In tako po vrsti, kakor so prihajali predstavniki iz drugih občin. Dobrodošlica vsem ob glasbi vseh narodov in narodnosti naše države s poudarjenim »naj živi bratstvo in enotnost.« Stotine deklet in fantov v narodnih nošah, ponujajo nam domače specialitete, a ne samo to, tu so razne pijače in jedila. Na vsakem koraku je bilo slišati: izvolite, osvežite se malo, dobrodošli, dragi prijatelji, prijetno bivanje v našem mestu...

Ko smo se zbrali predstavniki občin, smo skupaj z domačini krenili proti rokometnemu igrišču, kjer so priredili pester kulturno-zabavni spored z uradno otvoritvijo 11. srečanja mladine in borcev Jugoslavije. Med drugimi je navzoče pozdravila tudi predsednica SO Probištip, tov. Aleksandra Aleksovska. Še enkrat, še mnogokrat so bile izgovorjene besede dobrodošlice, besede skupnosti, bratstva, enotnosti.

Šeststo nas je bilo iz 12 občin. Vseh šeststo so nas sprejeli Probištipčani, naj bomo z njimi, naj nam bo kot njihovim sorodnikom. Če bi nas bilo še petkrat toliko, smo imeli vtis, da ne bi bilo težav s prenočitvi. Kot da je vladal tekmovalni duh med Probištipčani, kdo bo prej dobil gosta, da mu bo

čimprej ponudil prijateljsko roko, roko top-line. Takoj so nam rekli, naj se obnašamo kot doma. Težka naloga, ker ne vem, kako naj bi se vedel drugače pri tistem, ki te pričaka kakor rodna mati, oče, sestra ali brat. Ali veste, kakšna je najbolj bogato obložena miza? Mislim sem, da vem, dokler nisem videl, kaj vse so mi pripravili moj gostitelj Trajče Panenski, njegova mati, žena in dvoje ljubkih otrok, Darko in Katarina. Pijače in jedi je bilo dovolj za mesec dni. To je bil primer mojega gostitelja. Drugi so imeli enake, bogate z dušo in srcem. Toda, ali je večje bogastvo, kakor kadar se to dvoje združijo?

Ob devetih zvečer je bil prirejen za vse udeležence kulturno umetniški program z ljudskim slavljem pozno v noč oziroma do zgodnjih jutranjih ur se je pelo, plesalo, zabavalo. Jugoslavija v malem na rokometnem igrišču. Ves Probištip je odmeval od pesmi, nihče ni spal, vsi so hoteli biti čim več skupaj, doživeti čim več lepega.

Tega ni manjkalo tudi naslednjega dne, v soboto, 8. junija, ko smo bili na otvoritvi razstave ljudskih ročnih izdelkov, pri odkritju spominskega obeležja NOB, ki bo pričalo o bogati revolucionarni preteklosti tega dela Makedonije, potem pa smo, spet vsi skupaj, odšli v Lesnovo in si ogledali tamkajšnji samostan. Tu smo se prepričali, da je tudi kulturna preteklost tega kraja zelo bogata.

O tem, kar je sledilo ogledu, bi lahko govorili ure in dneve in še bi kaj pozabili. Zato rečem le, da je bilo tako, da si lepše ne bi mogli želeli. Skupno kosilo, jedli smo »tavoče na grafc« (fižol) v gozdčku, v hladu kot ena družina. Zabavali so nas najboljši pevci makedonskih ljudskih pesmi. Spet so se oglasile pesmi vseh narodov Jugoslavije. Skozi vso to »gneo« je hodil snemalec TV, da bi na filmu ohranil spomine na te lepe trenutke. Nenadoma po zvočniku besede: »Vsi gostje naj vzamejo keramične skodelice, iz katerih so jedli, za spomin.« Na njih je pisalo »Bratstvo — jedinstvo Probištip '85«. Lepa pozornost prirediteljev.

V Probištip smo se vrnili okoli 16. ure. Po krajšem odmoru je sledil karneval po mestnih ulicah. Vsi udeleženci so se ga udeležili v narodnih nošah s pesmijo in plesom. Sledil je skupni kulturno-umetniški program predstavnikov 12 občin. Mi z Raven

smo se predstavili z recitacijo in folkloro. Naš glas kakor tudi vsi drugi, se je slišal tudi po Radiu Probištip. Ljudska zabava se je nadaljevala pozno v noč, ko so odjeknili strelji in so se dvignile raznobarvne rakete, kar je izpolnilo lepoto tega večera in simbolično predstavilo moč in skupnost vseh nas, vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.

Napočila je nedelja, 9. junija. Probištip se kopa v soncu, pripravljamo se za povratek domov. Medtem je bilo dogovorjeno, da bo naslednje srečanje prihodnje leto v Ulcinju, nato pa zaključna slovesnost.

Bližal se je najtežji trenutek, trenutek slovesa, če je o slovesu sploh mogoče govoriti:

slovo, ki boli... slovo s solzami... Tovariši, slovo od vas... slovo, ki se pomni, je slovo brez slovesa... To je, tovariši, slovo od vas...

Prišli so vsi, stari, mladi, ženske, otroci, ves Probištip je na nogah. Prišli so vsi, da bo slovo čim lepše. Spet na vseh straneh glasba, kolo, fotoaparati se prožijo. Prišla je tudi predsednica občine, da nam zaželi srečno pot.

Moj gospodar je iskal svojega sinka Darka, da bi se poslovil od mene, pa ga ni mogel najti. In mi reče Trajče: »Moj Darko je naredil velik prekršek, ker se ni prišel posloviti.« Pomislite — prekršek, otrok pa je običaj kje v množici, saj mu je šele sedem let. Tik pred odhodom je moj gospodar, prijatelj in tovariš Trajče solznih oči dejal: »E, moj Djole, žal mi je, da odhajaš.«

Priteklo so solze, toliko solz, da bi potok tekkel...

Potok, ki nas bo družil... in nobena prepreka ga ne bo ustavila... Potok od Koroške do Probištipa...

Tako slovo od domačinov je bilo tudi z vsemi drugimi.

Vrnili smo se na Ravne po dolgi poti, vendar brez utrujenosti. Namesto nje nosimo nešteto lepih spominov, nosimo prijateljstva, poznanstva, tovarištva. Nova bomo pridobili že naslednje leto, stara bomo obnovili na 12. srečanju v Ulcinju, znova pa bo vse pretekano z najdragocenejšo pridobitvijo naše revolucije — z bratstvom in enotnostjo.

Tovarišem v Probištipu še enkrat hvala za vse lepe trenutke, ki so nam jih podarili. Srečen je človek, ki spozna takšne ljudi. Djordje Radović

Tabor mladih železarjev

S strahom in negotovostjo smo se tistega junijskega dne ozirali v pusto in čisto nič prijazno nebo, ki je napovedovalo vse kaj drugega kot sonce. Takšna puščoba pa je neprijetna, človeka navda z občutkom nemira, negotovosti, še posebno takrat, ko stojiš ob vznjožju mogočne gore. Odločitev pa je bila vse preveč trdna in odločna: »Ostali bomo in tudi program tabora ob vznjožju Uršlje gore bo potekal po načrtu!« Bili smo eni tistih mladih, ki se ne dajo kar tako, še najmanj pa da bi klonili slabemu vremenu. Postavljanje šotorov je potekalo med šalami in smehom, prešernosti ni mogla pregnati sivina dneva. Bila je pisana množica mladih, nekaj udeležencev je bilo iz železarne, prisotni pa so bili tudi mladinci iz Gorenja Titovo Velenje in Tovarne avtomobilov Maribor.

Program tabora je bil prilagojen bivanju v naravi, pa tudi številne teme, ki so jih udeleženci poslušali, so imele takšen poudarek. Izredno zanimiv in živahen je bil pogovor z Milanom Blagojevičem, komandantom teritorialne obrambe ravenske občine, ko je razčlenjeval oboroževalno tekmo med velesilami ter vlogo Jugoslavije v njej. Mladi bi v svoji radovednosti radi izvedeli čim več, vendar pa je bilo časa premalo. Sploh pa se bo tovrstna tema nadaljevala še na kakšnem taboru. Darko Rapnik, mladi strokovnjak, ki dela na področju kemije in raziskav v železarni, je zelo nazorno ter na

zanimiv način prikazal pojave kislega dežja ter v kakšnih oblikah se pojavlja. Predstavil pa je tudi prizadevanja železarne za kar se da čisto okolje na področju odpravevanja.

Silvo Jaš je predstavil aktualne naloge mladih s poudarkom na pripravah za bližajoči se mladinski kongres. Pa tudi pogovor, ki se je ob koncu sprevrgel v nekakšno okroglo mizo, je pokazal kopico odprtih vprašanj, dilem in tudi problemov mladih, pa naj bo ta človek v železarni, v Gorenju ali v TAM Maribor. Ravno zaradi tega in tudi v takšni obliki je treba nadaljevati ustaljeno obliko medsebojnega informiranja, izmenjave izkušenj, hkrati pa tudi s skupnim imenovalcem najti najbolj optimalno rešitev za vsaj nekaj najbolj aktualnih področij, ki pa so vsem mladim skupna.

Ob koncu tega zapisa naj omenimo samo še misel, ki se je oblikovala na taboru, naj se kaj podobnega še organizira. To vsekakor kmalu bo, morda že ob koncu avgusta, seveda pa še v širši obliki. Spet bo nosilec tabora koordinacijski svet OO ZSMS ter komisija za SLO in DS v železarni, v taborjenje pa se bo vključila še OK ZSMS Ravne. Navdušenje udeležencev nad taborom je bilo izredno, in ko smo odhajali, smo si obljubili zares kmalu na svidenje na tovrstni obliki udeleževanja, ki ima vse tiste značilnosti, pa tudi prednosti, za katere se mlad človek v svojem vsakdanu navdušuje.

Silvo Jaš

Mladi o družbeno-ekonomskem položaju svoje generacije

Mladi smo v sklopu priprav na svoj 12. kongres imeli vrsto razprav o svojem družbeno-ekonomskem položaju, RK ZSMS pa je pripravila 25. junija v Ljubljani osrednjo problemsko konferenco, na kateri smo mladi opozorili na nekatere, za ta trenutek zgočene probleme naše generacije.

Ceprav je delovni naslov konference odprl mnogo vprašanj in zahteval še več odgovorov, smo se morali zavestno omejiti na nekaj področij, kjer so po našem mnenju zgoščena protislovja aktualnega obdobja družbenega razvoja: stanovanja, zaposlovanje, štipendiranje, otroško varstvo. Gre za področja družbene delitve dela, ki predstavljajo pomemben del družbene reprodukcije in so makroekonomskega pomena. Konferenca je tudi pomenila ponovno aktualizacijo sklepov problemskih konferenc o brezposelnosti in družbenih dejavnostih ter stabilizaciji. V nekem smislu je bila to tudi analiza uresničevanja dogovorjenega.

Mlada generacija je kljub svoji heterogenosti prizadeta (v sedanji krizi) kot celota in hkrati različno znotraj te celote. Osebnih dohodkov ne zadošča več za normalno preživetje, pomoč si mladi (in drugi) iščemo v okviru sive ekonomije, prosti čas delavcev in mladine tako postaja oblika neplačanega družbeno potrebnega dela. Globalno poslabšanje položaja delavskega razreda in delovnih ljudi hkrati pomeni dodatno in posebno zaostritev socialnih razmer znotraj vseh področij, v katerih mladi živimo in delamo.

Absolutno poslabšanje položaja mladih, ko nekatere dobrine (stanovanje, izobrazba, zaposlitev) postajajo težje in bolj komplicirano dostopne, relativno poslabšanje glede na druge delavce, saj so življenjsko nujne dobrine zaradi nižjih prejemkov (predvsem zaradi krajše delovne dobe) in relativno večjih izdatkov, nemogočih kreditnih pogojev, v nedoglednem času nedostopne.

Ker ne bi želel biti abstraktno kritičen in zanemarjati uspehov prve faze izvajanja dolgoročnega programa stabilizacije in doseženih rezultatov v boju za socialistično samoupravljanje, ki predstavljajo posledico boljše in več dela delavcev, manj pa uspeh kvalitetnejšega gospodarjenja z družbenim kapitalom, bom trditve ilustriral in argumentiral.

Naša oprema je 80% odpisana, tehnološki napredek je prepočasen, zmanjšujejo se investicije, predvsem se slabša njihova struktura, saj so surovinsko, energetsko, kapitalno zahtevne (kapitalno najbolj zahtevne imajo v investiciji že vnaprej predvidene izgube, torej sanacije), hkrati pa ne morejo brez administrativne zaščite, ki omejuje minimalne tržne zakonitosti, izrazito je podcenjena delovna sila ter vedno manjši delež novo ustvarjene vrednosti, namenjene družbenemu standardu in znanju. V takšnih razmerah se samoupravljanje kot osnovni produkcijski odnos vedno bolj enači z golim delom, čeprav analize opozarjajo, da je najbolj ključno vprašanje gospodarjenje (odločanje) o kapitaliziranem in tekočem delu. Če je produktivnost delavcev v mnogih panogah že na nivoju razvitih industrijskih dežel, pa učinkovitost zaradi slabega organiziranja ter vodenja produkcije pada z višanjem nivoja organiziranja, gledano funkcionalno in teritorialno. Kot ključno pa se postavi vprašanje, kdo upravlja z materialnimi pogoji dela in kdo razpolaga in upravlja z družbenim dohodkom.

Stanovajska problematika

Vedno pogostejše slišimo, da je reševanje stanovajskega vprašanja najtežje breme delavskega razreda in delovnih ljudi ter s tem tudi mlade generacije in še posebej mladih družin. Zato ni čudno, da smo prav temu vprašanju namenili mladi na konferenci največ pozornosti. Opozarjali smo na visoke stroške vzdrževanja stanovanj, na nujnost uvedbe ekonomskih stanarin, najbolj pa nas

pestijo danes skorajda nemogoči pogoji za pridobitev stanovanja. Največ žolča smo zlili na sklep sveta guvernerjev narodnih bank, s katerim so zaostri kreditiranje nakupa stanovanj. Sprejeli smo sklep, ki smo ga poslali med drugim tudi ZIS-u, češ da so zdaj zmanjšane možnosti za nakup stanovanja v nasprotju s planskimi dokumenti, z letošnjo resolucijo in ekonomsko politiko v stanovnjem in komunalnem gospodarstvu.

Prav tako pa je omenjeni sklep v nasprotju z dolgoročnim programom ekonomske stabilizacije, posebej s separatom o stanovnjem in komunalnem gospodarstvu, obenem pa se postavlja tudi vprašanje, ali ne pomeni taka odločitev tudi omejevanje ustavnih pravic delavcev. Zato smo predlagali manj restriktivno omejitev deleža, ki ga kreditirajo banke v stanovnjem in komunalnem namenu, in sicer do višine razpoložljivih sredstev, ali pa možnost, da bi smele temeljne banke dvigniti omejeni delež do splošne rasti predvidenih dinarskih plasmanov bank (30,5%). Dvig omejenih plasmanov pa ne bi smel biti odvisen od mesečne rasti zaradi sezone narave gibanja sredstev. Sklep guvernerjev najbolj prizadene nas mlade, kot nas prizadene tudi dejstvo, da vsako leto zgradimo okoli 1000 stanovanj manj. Zaradi izredno dragih stanovanj pa je zelo neenakopraven odnos med kupcem in izvajalcem, zato smo se odločno zavzeli za družbeni nadzor nad gradnjo.

Stanovanje je nedosegljiva dobrina za mlade. V novejšem času, zlasti zaradi negativnih učinkov ekonomske stabilizacije (stanovanje se podobno kot znanje uvršča med potrošnje), spričo drage, neracionalne gradnje, ekonomskih stroškov ogrevanja in opreme stanovanja, socialno neselektivne kreditne politike, mladi nimamo možnosti na podlagi lastnega dela priti do stanovanja.

Zaradi izredno zmanjšane gradnje družbeno najemnih stanovanj smo mladi vedno bolj odvisni od starejših generacij in podnajemništva. Nerešeno stanovjsko vprašanje pa predstavlja eno izmed največjih ovir za nastanek mlade družine. V tem smislu ne gre za problem neke socialne skupine, pač pa gre za problem biosocialne reprodukcije naše družbe v celoti, tudi tiste, ki si je v času, ko smo več trošili kot proizvedli, že rešila svoj stanovjski problem. Ponovno bo treba vključiti mlade družine v zakon o stanovnjem gospodarstvu kot posebno kategorijo upravičen do solidarnostnih stanovanj. Zaradi racionalnejše izrabe stanovjskega fonda pa bo treba uveljaviti diferencirane stanarine, tako da bodo

tisti, ki živijo v nadpovprečno velikih družbenih stanovanjih, plačevali za površino nad določenim standardom ekonomsko stanarino. Prožnejše in racionalnejše bo treba uporabljati namenska sredstva za stanovjsko zidavo, še zlasti za sredstva solidarnosti.

Socialne učinke stanovajske politike in njenih posamičnih mehanizmov pa je treba nenehno spremljati in analizirati ter jih sproti prilagajati konkretnim možnostim različnih kategorij prebivalstva. Sprožiti in razčistiti pa bi morali tudi vprašanje neizkoriščenih zbranih sredstev za stanovjsko gradnjo.

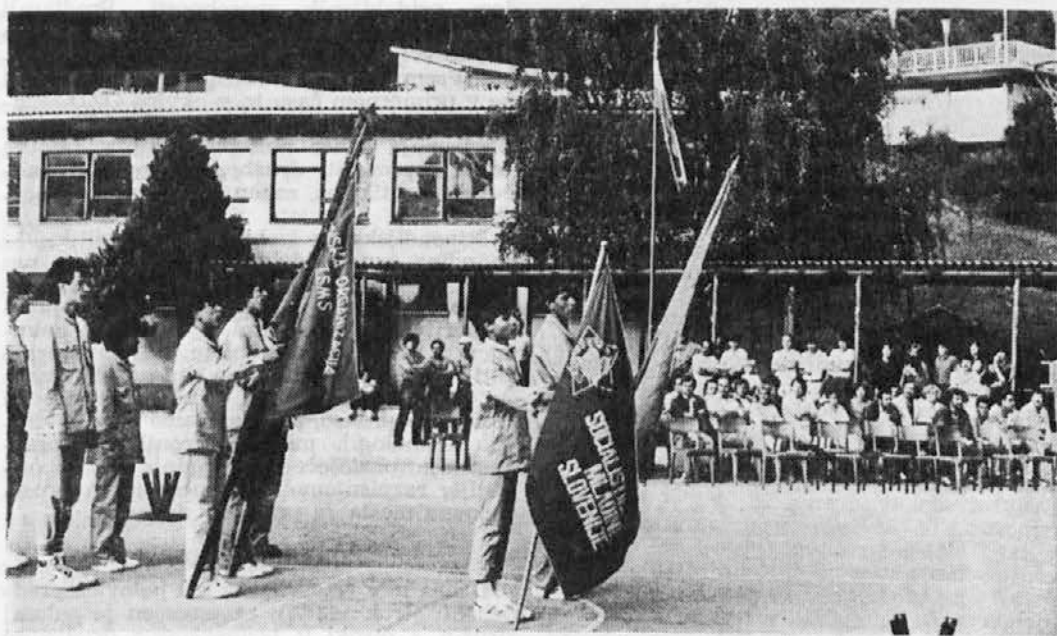
Zaposlovanje

Danes je v Sloveniji 15.400 nezaposlenih, brez zaposlitve je največ mladih in strokovno usposobljenih ljudi, glavno breme tako nosi mlada generacija. Pri nezaposlenih narašča delež mladih do 26 let, predvsem ženski, neustrezno je tudi povpraševanje po kadrih, saj se le pri 20% zahteva vsaj srednja izobrazba. Po drugi strani pa je po oceni strokovnjakov v Sloveniji okoli 150.000 zaposlenih tehnološki višek oziroma vsak 6. zaposleni.

Ob današnjih razvojnih odločitvah se postavlja glavno vprašanje: ali ekstenzivni ali intenzivni razvoj, torej »tone« ali »znanje«. Ali z odpiranjem in ohranjanjem dragih delovnih mest, ki so ekološko, energetsko in surovinsko zahtevna, ali pa zaščito države in dovolj nekvalificirane delovne sile, nadaljevati z razvojnim modelom, ki nas je v okviru tehnološke revolucije pripeljal v gospodarsko krizo z logičnimi družbenimi posledicami, ali pa podpreti koncept razvoja in družbene sile, ki zahtevajo tehnološko prenovu v prvem delu predvsem tiste gospodarske strukture, za katero je značilno hitro obračanje kapitala, visoka računalniško podprta tehnologija, strokovno usposobljeni kadri in kooperacija z mnogimi majhnimi proizvodnimi enotami. Gre za vprašanje, ali bomo na račun administrativnega prelivanja in vzdrževanja nerentabilnih proizvodov in investicij še naprej zniževali življenjski standard in razvojne perspektive 900.000 zaposlenih.

Politično moramo podpreti in se s konkretnimi akcijami priključiti sindikatom v akciji za skrajšanje delovnega in podaljšanje obratovalnega časa, in to ne le tam, kjer to zahtevajo težki pogoji dela, ampak tudi v proizvodnjah, kjer ekonomski, tehnološki in organizacijski pogoji to omogočajo. Skrajšanje delovnega časa in podaljšanje obratovalnega časa lahko postopno odpira nova delovna mesta, na katerih se bodo zaposlili obstoječi tehnološki presežki delavcev pri nas (150.000), kot tudi tekoči del presežkov, ki bo nastal spričo modernizacije proizvodnje. Konec koncev gre za humanizacijo dela.

(Nadaljevanje na 14. strani)

Otvoritev akcije Jesenice '85

UTRINEK

Nasveti! Dobiš jih in jih daješ. Nasvete, takšne in drugačne. Slišiš jih, se ustaviš, jim prisluhneš, jih pretehtaš, razmišljaš o njih ali pa jih sam takoj zavrneš, če ne veš, kaj bi z njimi.

Ljudje raje dajemo nasvete kot jih sprejemamo, saj v njih mnogokrat čutimo kritiko, ki se nam ne zdi ravno dobronamerna.

Na nasvete kaj radi odgovarjamo s tistim oguljenim izgovorom češ, sem pač tak, kakršen sem. In k temu radi dodamo: »Če me ne morete sprejeti takšnega, kakršen sem, me pustite pri miru.«

V tem pa je seveda kanček laži, kanček samoprevare. Nikdar nismo povsem zadovoljni s samim seboj. Niti s svojo zunanostjo niti z notranostjo.

Zato je človeku vsak dan bolj potrebno zrcalo, če hoče videti, kakšen je v resnici.

Pa naj preidem k stvarnosti! Vprašam vas, kdo na tej preljudi zemeljski obli dobi največ nasvetov?

MLADI, mladi in še stokrat mladi.

Že ko sem začela obiskovati malo šolo, je mama vsako jutro izstrelila cel rafal dobrih misli. In potem, v osnovni šoli, ko so mi vsi: ata, mama in celo naša »tamala« govorili, da se učim zase, kljub temu pa ni minil dan, da mi ne bi kdo kaj »brihtnega« povedal.

Nasvet nad nasveti pa je bil ta, naj se vpišem v SSTNPU. To da je prva šola...

Res sem se vpisala v pedagoško smer. To je bila moja želja, da ne boste mislili, da nasledem vsem nasvetom. In potem se je začelo. Zgodovina, fizika, pa matematika in spet angleščina. Včasih sem se učila bolj, drugič manj. Enkrat sem imela srečo, drugič smolo.

Veliko lepih in žalostnih dogodkov sem doživela. Mnogo sem jih pozabila, eden pa mi je dobro ostal v spominu.

(Nadaljevanje s 13. strani)

Nadaljevati bomo morali s politično in praktično aktivnostjo za ustanavljanje majhnih proizvodnih enot, to je obratov male industrije. Pomanjkanje oz. neobstoja takšnih enot, ki bi bile notranje samoupravno organizirane, navzven pa dohodkovno povezane z velikimi proizvodnimi sistemi, je velika ovira, če ne blokada razvoja celotnega družbenega dela. To je ugotovila tudi Kraigherjeva komisija. Znotraj teh enot bi lahko v Jugoslaviji zaposlili kakih 500 tisoč novih visoko usposobljenih delavcev. Za uresničitev te zamisli pa je potrebno dvoje: del akumulacije, ki se danes preliva v velike objekte, infrastrukturo in sanacije, je treba usmeriti v razvoj male industrije. Ustanavljanje male industrije pa je potrebno organizacijsko in poslovno poenostaviti.

Vzgoja in izobraževanje

Danes mlad človek v severovzhodnem delu Slovenije ve, da bo lažje dobil delo, če bo brez izobrazbe. Zato ni čudno, če delež generacije, ki ne nadaljuje šolanja po osnovni šoli, ponekod dosega celo 30%. Med njimi so tudi odličnjaki. Ta proces je najbolj zaznaven v nižje urbaniziranih in neindustrijskih delih Slovenije. Vlaganje v znanje je ekonomsko bolj učinkovito kot vlaganje v kapital ali nekvalificirano delovno silo. Izobraževanje je tudi eden najpomembnejših dejavnikov integriranja mlade generacije v družbeno življenje. Sredstva za izobraževanje v zadnjih letih nenehno padajo, kar vpliva na kvaliteto in obseg izobraževanja. Dolgoročno to pelje k prilagajanju obstoječi strukturi delovnih mest in širših družbenih odnosov. To se kaže v manjši štipendijah, njihovi slabši strukturi, pogoji za nadaljevanje šolanja so težje dostopni. Deklarativno skrb za izobraževanje in položaj zaposlenih (delavcev in študentov) v izobraževanju raste, dejansko pa se zaostruje socialni položaj študentov, dijakov in profesorjev, še bolj pa

V drugem letniku mi je matematika delala hude preglavice. Učila sem se in učila, a rezultat je bil vedno nezadosten. Zdelo se mi je, da me učiteljica ne mara, da me namenoma muči. Spraševala sem se, zakaj je matematika sploh potrebna, ko pa hočem vendar postati novinarka.

Rezultat v prvem polletju je bil slab. Še slabši pa na koncu leta, ko sem imela v redovalnici kar dvanaest negativnih ocen. Sledil je — popravni izpit.

Prvi rok za opravljanje popravnega izpita je bil že teden dni po zaključku šolskega leta. Kljub temu sem se prijavila.

Starši so bili kljub razočaranju zelo razumevali. In tako se je začel tisti teden, ki ga ne bom pozabila. Vstajala sem ob 7. uri, se učila do 12. ure, popoldne pa naprej. Nihče me ni silil k učenju. Vedela sem, da se moram naučiti.

In izplačalo se je.

Že prvi dan, ko je bil na vrsti pismeni del, sem dobro znala. Od 30 možnih točk mi je manjkala le ena. Tudi na ustnem delu izpita mi je dobro šlo.

Ko mi je razredničarka povedala, da sem opravila izpit, sem bila najsrečnejši človek na svetu. Pa še to vam povem. Ko mi je tovarišica vpisala popravljeno oceno v indeks, sem dobila nasvet, ki se mi sploh ni zdel podoben ostalim.

»Drugo leto pa se bolj uči!« mi je rekla. Ta nasvet sem z odprtim srcem sprejela.

In še danes premišljam o tem. Če bi vse nasvete, ki sem jih kdaj dobila, zložila na kup, bi z njimi najbolj lahko napolnila najvišji newyorški nebotalnik.

Oh, ko bi si le vse zapomnila!

Nina Dežman

Najmlajši brigadir na akciji Andrej Čerin

stroškov za vzdrževanje dveh otrok v povprečnih izdatkih 4-članske družine znaša 35%. Na razpravi smo posebej opozorili, da je treba predvideti materialni prispevek družbe, ki bi pravnoformalno glede na socialnoekonomski položaj družine v enaki meri zagotavljal soudeležbo družbe pri stroških biološke reprodukcije za vse otroke, tudi za tiste, ki niso v vrtcih.

Predlagali smo, naj se pri ugotavljanju upravičenosti do raznih socialno-varstvenih pravic in pomoči (npr. cen storitev v VVZ), upoštevajo tudi obremenitve družine z dolgoročnimi stanovanjskimi krediti. To velja še zlasti za mlado družino, ki se pojavlja kot izvenzakonska skupnost, saj se ta oblika družinskega življenja še vedno ne priznava dovolj.

V javni razpravi, pa tudi že pred njo, smo mladi jasno zavzeli stališče, da smo za podaljšanje porodniškega dopusta na leto dni ter za razširitev te pravice na brezposelne, dijakinje in študentke, čeprav se je v anketi slovensko javno mnenje 72% anketirancev opredelilo za to, in vemo, koliko so dolgoročno pomenila ta vprašanja, kako bi bilo to koristno za zdrav razvoj otrok, se danes ponovno odpirajo nekatera, v javni razpravi že razčiščena vprašanja. Mladi bomo in moramo vztrajati, da o porodniškem dopustu in podobnih zadevah odločajo delavci in delovni ljudje v delegatskih skupščinah oz. delavci v združenem delu, ne da bi kdo namesto njih že vnaprej selekcioniral variante za razpravo. V tem smislu se vprašanje podaljšanja porodniškega dopusta, še bolj pa način uveljavitve oz. nasprotovanje tem interesom pojavljajo kot politično vprašanje. Ob tem pa samo še alarmanten podatek, da je v zadnjih petih letih v Sloveniji naravni prirastek upadel z 12000 na 6000 ljudi.

V ZSMS se zavedamo, da ta vprašanja niso in ne morejo biti zgolj skrb mladine in mladinske organizacije. Svoje interese in napore moramo usklajeno uresničevati v skupni akciji subjektivnih sil, posebej pa se moramo vključiti v aktivnosti, ki jih s podobnimi cilji vodi SZDL, kar pa seveda velja tudi obratno. Kljub potrebi po usklajevanju pa ne moremo mimo nujnosti, da se uveljavljajo avtentični interesi mlade generacije, ki izhajajo iz družbenoekonomskega in političnega položaja mlade generacije, kar je hkrati tudi merilo za našo aktivnost.

Božo Šetina

pogoji za kvalitetno razvojno delo na šolah in univerzi. Značilen primer so razmere v študentskih domovih kot organizacijah posebnega družbenega pomena in neurejen status študentskih oz. mladinskih servisov. Glede na to, da je prispevek izobraževanja k rasti družbenega proizvoda večji od stroškov, ki jih povzroča izobraževanje — velik del zaposlenih na zahtevnih delovnih mestih nima ustrezne izobrazbe, imamo pa kvalificirane brezposelne in možnosti za izobraževanje — smo predlagali, da se podobno kot v primeru varuš v vrtcu oz. učiteljev in profesorjev v usmerjenem izobraževanju, analizira in zakonsko onemogoči zasedanje neustreznih delovnih mest na podlagi z delom pridobljenih sposobnosti. Predlagali smo, da se to počasi odpravi, absolutno pa naj to velja za visoko zahtevna delovna mesta. Vsem, ki niso ustrezno usposobljeni, naj se v primernem času in v okviru OZD omogoči študij iz dela oz. ob delu. Ta oblika izobraževanja danes postopno izginja, zato je treba spremeniti družbeni dogovor o kadrovske politiki oz. zakon o delovnih razmerjih.

Štipendijska in izobraževalna politika, ki je edina osnova dolgoročnega razvoja, naj bo, tako glede strukture štipendij kot mreže šol, povezana s konkretnimi razvojnimi usmeritvami, sprejetimi v planskih dokumentih občin in republike. Ti pa morajo biti rezultat kvantitativne sinteze planiranja od OZD-a do republike. Tako bomo presegli družbeno prakso, ko planiramo razvoj visokih tehnologij, mikroelektronike, avtomatiziranja obstoječe proizvodnje in robotizacije, razpisujemo pa štipendije in prosta delovna mesta za priučene delavce.

Otroško varstvo

Danes je v vrtcih manj kot polovica predšolskih otrok (43%), zanemarljen je položaj družin z otroki v primerjavi z družinami brez otrok (ali z majhnim številom). Delež

Pomen tipizacije jekel za Železarno Ravne

Težka industrija se je po vojni hitro razvijala zahvaljujoč prioriteti, ki je bila deležna ob izgradnji naše nove Jugoslavije. Najvažnejše takrat je bilo graditi, povečevati obseg proizvodnje in delati, delati...

Toda časi so se spremenili. Stroji so postali zastareli, tehnologija neustrezna, metode dela neprimerne. Ne moremo več samo »garati«, treba je spremeniti način mišljenja.

V razvitem svetu usmerjajo proizvodnjo v specifične proizvodne programe, ki zahtevajo izredno specializacijo delovnih mest in racionalizacijo delovnih postopkov. To je merilo in zagotovitev hitrejšega gospodarskega napredka. Tega smo se začeli zavedati tudi v Železarni Ravne. Dokaz za to novo miselnost, ki ne teži le k povečevanju obsega fizičnega dela, ampak k uveljavljanju znanja, je med drugim organiziranje službe za standardizacijo. Njena vloga je v prvi vrsti vzpodbujati ljudi k racionalizaciji dela, uvajanju reda na vseh področjih in brez večjih vlaganj pripomoči k večji realizaciji. Med najpomembnejše naloge v tem smislu spada tipizacija jekel, to pomeni, zmanjšanje števila različnih vrst jekel.

Proizvodni program železarne Ravne je že dolgo usmerjen v izdelavo najkakovostnejših vrst jekel. K temu nas sili dejstvo, da naša železarna ne stoji ob velikih nahajališčih železa ne rudi v drugih surovin, potrebni za proizvodnjo jekla, niti v energetsko bogatem ali tranzitno pomembnem območju. Čeprav se vsi zavedamo, da moramo težiti k izdelovanju plemenitih in specialnih vrst jekel, je naš proizvodni asortiment nesporemljivo pester, pokriva večino področij uporabe ter se prilagaja najrazličnejšim specifičnim zahtevam porabnikov.

Tako stanje prav gotovo ne omogoča ekonomičnosti proizvodnje. Vsako jeklo ima značilne lastnosti in zahteva lastno tehnologijo od izdelave v jeklarni, do ogrevanja na temperaturo vroče plastične predelave v kovačnici in valjarji, ustrezne toplotne obdelave in izdelave končnih izdelkov. Poglavlje zase pa so seveda še litine.

Kakšna obremenitev je to za proizvodnjo in za vsakega posameznega delavca, koliko časa izgubimo zaradi iskanja in prelistavanja dokumentacije (ki je večkrat nepopolna ali pa je sploh ni), preden je izdelek pripravljen za kupca, če vemo, da izdelujemo v železarni okrog 450 različnih vrst jekel!

Vendar stanje ni tako brezupno, kot je videti na prvi pogled. Že pred dvajsetimi leti so uvideli ta problem v jugoslovanskem merilu in po obširni analizi, ki je zajela tako proizvajalce kot porabnike, izdali knjigo »Tipizirani čelici«. V njej je izbor tipiziranih jekel, ki resnično pridejo v poštev na tržišču. Pri tem se niso spremenjali obstoječi JUS standardi za črno metalurgijo, le v njihovem okviru se je izdelal ožji izbor jekel in dimenzij. Jekla so razdelili na:

1. prioriteta tipizirana
2. posebna tipizirana
3. netipizirana

Pod prvo točko spadajo jekla, ki jih po analizi v Sloveniji in Hrvaški uporablja veliko podjetij v velikih količinah. Posebno tipizirana so jekla, ki jih uporablja manjše število podjetij ali so namenjena za specifične

potrebe. Kot netipizirana pa so označena jekla, ki so sicer zajeta v JUS standardih, vendar se je v praksi pokazalo, da so podvajanje drugih vrst jekel in jih zato lahko z le-timi nadomestimo, ali pa se izdelujejo v tako majhnih količinah, da je njihova izdelava nerentabilna. To ne pomeni, da jih železarne ne bodo izdelovale, vendar le, če bodo naročila tako velika, da bo proizvodnja ekonomična.

Leta 1965 se je s to analizo izbor jekel zmanjšal od prek 200 različnih vrst jekel na 62 konstrukcijskih in 22 orodnih prioriteta tipiziranih jekel ter 45 konstrukcijskih in 31 orodnih posebnost tipiziranih jekel. Skupaj torej 160 vrst jekel.

Vendar, to je bilo leta 1965. Z razvojem pa so se pojavljale vedno nove specifične potrebe, osvajala kakovostnejša jekla in litine. Nekatera so prišla v proizvodni program kot nadomestilo uvoza ali kot manjše variacije, povezane z različnimi licenčnimi omejitvami. Kakorkoli že, v letu 1985 ima železarna v svojem proizvodnem programu, kot že rečeno, okrog 450 vrst jekel. Nad vso to množico nimajo pregleda niti ljudje, ki imajo vsak dan opravka z njimi, kaj šele kdo drug. Koliko jekel je že zdavnaj zastarelih in ne ustrezajo več vedno ostrejšim zahtevam, nam pove podatek, da smo v zadnjih petih letih izdelali le »280« različnih vrst jekel, od tega 60 manj kot 10 šarž. Ti statistični podatki jasno kažejo, koliko jekel neugodno in neupravičeno obremenjuje tehnologijo, kakovost proizvodnje, predvsem pa ekonomiko. Sicer pa tega ni treba dokazovati, saj prav gotovo problem pozna ali pa vsaj občuti večina zaposlenih v takšni ali drugačni obliki.

In kako naprej, da se bo stanje izboljšalo? Poglejmo situacijo po posameznih skupinah jekel, ki jih imamo v proizvodnem programu. Mednarodna standardizacija je na področju konstrukcijskih jekel v zadnjih letih zelo dobro sledila razvoju tehnologije in lahko rečemo, da ISO in DIN zadovoljivo pokrivata vsa področja asortimenta in uporabe teh jekel.

Jekla za nitriranje so predolgo predstavljala dokaj revno področje v našem proizvodnem programu, vendar je bil razvoj zasnovan na potrebah potrošnikov, ki so ta jekla izključno uvažali, danes pa jih uspešno nadomešča domača proizvodnja s povsem enakovredno kakovostjo.

Jekla za poboljšanje. Situacija je podobna. Gre predvsem za napredek kakovosti in zanesljivosti doseganja garantiranih lastnosti.

Jekla za vzmeti. V svetu je izražena težnja k zoževanju tega asortimenta, saj novi DIN zožuje izbor jekel od 12 na 6 in z njimi pokriva vse potrebe.

Pri jeklih za kroglične ležaje je iz široke palete jekel proizvodnja usmerjena le še na OCR 4 ES (varianta z višjim Mn).

Pri jeklih, odpornih proti obrabi, nam v asortimentu še marsikaj manjka, jeklolitine pa so specialiteta naše železarne in bi jih bilo treba še nadalje razvijati.

Nerjavna in proti kislinam odporna jekla predstavljajo eno najpomembnejših področij nadaljnjega tehnološkega razvoja. Z vakuumsko oksidacijo v ponovni metalurgiji so

nam dane vse možnosti za proizvodnjo najkakovostnejših nerjavnih jekel.

Asortiment ognjevdržnih jekel smo v zadnjem času nekoliko razširili z novimi jekli, ki se uspešneje izdelujejo od prejšnjih predstavnikov. Z najnovejšim razvojem tehnologije so dane bistveno boljše možnosti tudi v proizvodnji Cr-Ni in Cr-Al elektroporovne žice.

Jekla za ventile predstavljajo eno najpomembnejših skupin v razvoju na področju konstrukcijskih jekel za posebne namene v železarni. Jekla, ki smo jih uporabljali v te namene pred 10 leti, ne ustrezajo več in glede na zahteve je bila zelo uspešno osvojena celotna paleta novih jekel. Tudi v mednarodnem merilu je nov asortiment kompleten in omogoča tako izvoz jekla kot tudi izvoz znanja.

Že leta 1960 je bila v železarni izvedena raziskava orodnih jekel, s katero so ugotovili, da imamo za nekatera področja uporabe nepotrebno veliko vrst jekel s podobnimi lastnostmi, da pa so istočasno druga področja uporabe orodnih jekel povsem nepokrita. Stanje v asortimentu je torej v bližnjem razvoju treba korenito spremeniti.

Iz ameriškega sistema vezanih orodnih jekel, kjer so primerjave orodnih jekel po njihovih osnovnih karakteristikah (trdota, žilavost, popuščna obstojnost, kaljivost), izhaja, da bi v splošni uporabi vse potrebe pokrili z 12 vrstami tipičnih in po lastnostih vezanih orodnih jekel.

Leta 1975 je bilo pod pritiskom vplivnih uporabnikov v jugoslovanski tipizaciji 26 prioriteta in 11 posebnost tipiziranih jekel, vsa druga pa so ostala netipizirana. Z uveljavljanjem tipizacije v praksi pa ni šlo tako preprosto in prav v kratkem je število vrst orodnih jekel preseglo 80. Mi imamo trenutno v svojem proizvodnem programu 73 orodnih jekel.

Tako velika izbira orodnih jekel je nesmiselna. Izkoristiti moramo nove proizvodne tehnološke možnosti —

ponovno metalurgijo, vodenje jeklarskih procesov s procesnimi računalniki — in izbrati za prioriteta orodna jekla tista, s katerimi smo lahko najbolj konkurenčni doma in v tujini.

Vse to je v bistvu prikazovanje dejanskega stanja. Kaj pa je sploh tipizacija in kako jo začeti izvrševati? Osnovni cilj tipizacije jekel je poenostavljanje, pocenitev in izboljšanje kakovosti proizvodnje z izločanjem neopravičljivega števila vrst jekel.

Najprej moramo analizirati dejansko stanje jekel našega proizvodnega programa, da lahko utemeljimo tipizacijo in ugotovimo, kaj lahko dosežemo z njo. Naslednji korak je izdelava analize, ki naj upošteva osnovne kriterije in prednostne smernice pri razvrščanju jekel:

— proizvodna usmeritev železarne (izdelava plemenitih jekel, polizdelkov in izdelkov)

— razvojne smeri kovinsko-predelovalne industrije v Sloveniji in Jugoslaviji

— upoštevanje smeri razvoja in proizvodnih programov drugih železarn v SOZD SZ

— perspektiva posameznega jekla v nadaljnjem razvoju

— ekonomika proizvodnje (nizka lastna cena glede na ceno jekla)

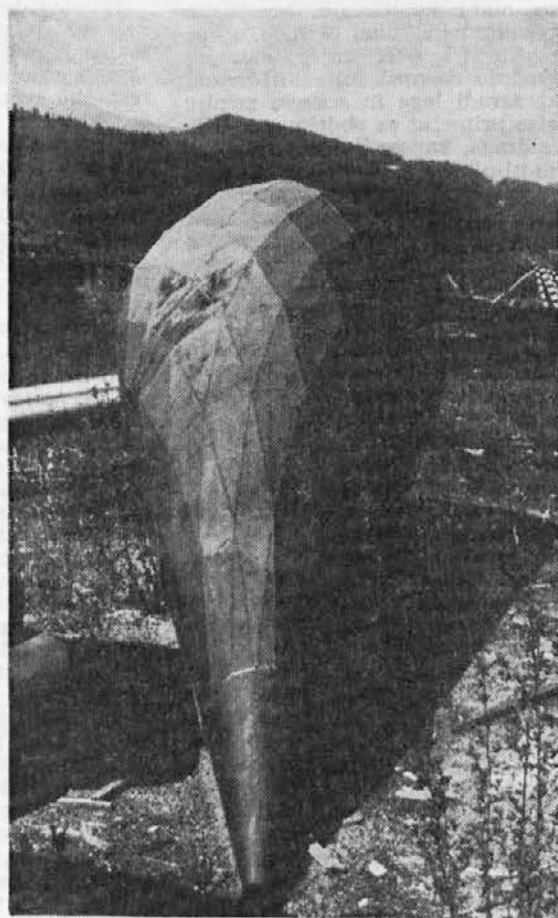
— standardni in domači materiali ter surovine za izdelavo jekla

— poprečna letna proizvodnja jekla

— obveznost izdelave (nekatera jekla moramo sprejeti v proizvodni program ne glede na količino, ceno in druge kriterije).

In še bi lahko naštevali. Toda več kot je kriterijev za razvrščanje, teže je s tipizacijo izločati jekla.

Z nobeno razvrstitvijo, pa naj bo še tako pazljivo in strokovno sestavljena, ne bodo zadovoljni vsi. Priporočila bodo imeli raziskovalci, ekonomisti, kontrolorji, pa tudi delavci v neposredni proizvodnji. To našo obširno nalogo je podprl tudi poslovni odbor in mislim, da bomo s

Jekleni balon

skupnimi močmi lahko dosegli, kar smo si zastavili. Do našega cilja bomo prišli le postopoma.

Jekla bomo razvrstili v nekakšen prednostni program, ki ga bodo potem najbolj upoštevali in porabljali v komercialni in pri izdelavi ponudb. Nekateri kupci se ne bodo strinjali z zamenjavo jekla, ki so ga že leta uporabljali in kupovali pri nas, s podobnim jeklom iz proizvodnega programa. Ali smo tako dobri trgovci, da jih bomo znali obdržati in jih kljub temu preusmeriti v našo korist?

Ali ni bolje pet kupcev, katerih vsak zahteva svoje specifično, a le za malenkost razlikujoče se jeklo, prepričati, da naročijo najboljše jeklo, ki ga v železarni lahko izdelamo? Tako zadovoljimo kupca, sami pa si zagotovimo petkrat večje naročilo iste vrste jekla. Kakšen ekonomski učinek

dosežemo s tem, koliko administrativnih del si prihranimo, seveda ni treba posebej poudarjati.

Ker bo vsako jeklo temeljito analizirano, bo tipizacija osnova za kalkulacije, za raziskave notranjih rezerv in zmanjševanje lastne cene izdelkov ter za boljšo organizacijo dela.

Tipizacija je torej raziskovalna naloga, ki ne zahteva velikih sredstev, pač pa veliko angažiranost nas vseh pri pripravi predloga in v javni razpravi kot tudi pozneje pri samem delu in izvajanju te naše usmeritve.

Vsi se zavedamo, da so še notranje rezerve. Zakaj jih ne bi izkoristili v tem boju za obstanek, ko je vsaka rešitev (posebno, če zanjo ni treba veliko investirati) še kako dobrodošla.

Služba za standardizacijo
Inž. Anita Čebulj

Prostor za gradnjo je vedno bolj dragocen

Malo zemljišč za gradnjo na Ravnah in Prevaljah

Pred leti so urbano misleči občani veselo gledali v veliko stanovanjsko gradbišče na bivšem kmetijskem posestvu Javornik in tudi na manjše ob Suhi. Razdalja med Ravnami in Prevaljami se jim je na račun gradenj v Dobji vasi in na Brancurčnikovem polju močno skrčila, na Prevaljah pa so že videli z bloki pozidano Polje. Po dobrem desetletju sta se ravenski gradbišči zapolnili, v gradbene načrte na poljih pa je ostro posegel zakon o varovanju kmetijskih zemljišč.

Tako se je prostor za gradnjo na Ravnah, Prevaljah in v okolici močno skrčil. Urbanisti so bili prisiljeni iskati prostor za zidavo na manj kvalitetnih, kmetijsko nezanemljivih zemljiščih. Tu so možnosti še precejšnje, vendar je gradnja na razdrobljenih terenih, ki zaradi lege in sestave zemlje niso primerni za obdelovanje, zelo draga, kar pa v današnjem času ni niti najmanj dobrodošlo, saj želimo varčevati na vsakem koraku, še posebno pri vsem, kar obremenjuje življenjsko raven ljudi.

NAJBЛИŽJI — JAVORNIK II

V prihodnjih letih torej velikih stanovanjskih gradbišč, kakršno je bilo Javorniško, na Ravnah in v okolici ne bomo videli, bodo pa manjša. Prostor za dokaj veliko je že odkrit, čeprav za zdaj ni še prav nič podoben gradbišču — na njem raste gozd in med drevjem vodi trimska steza. Ni še tudi jasno, kakšno bo novo naselje na njem. Čeprav je zanj narejenih več zazidalnih načrtov oziroma variant, pravi še ni dokončno izbran.

Gre seveda za bodoče gradbišče in nato naselje Javornik II, ki se bo razprostiralo (ali tiskalo) na prostoru med sedanjim Javornikom, Šancami in Hotuljščico. Tu naj bi zgradili nekaj več kot 300 ali blizu 400 stanovanj, odvisno od tega, kateri načrt bo izbran.

Po naročilu urbanističnega biroja Komunalnega podjetja Prevalje — ta je v ravenski občini

pooblaščen za izdelavo zazidalnih načrtov — je varianta načrta za Javornik II, ki so jo potrdili občinski izvršni svet in vse pristojne komisije, izdelal Projektni biro Ptuj. Kakor je povedal vodja ravenskega urbanističnega biroja inž. Peter Gorjanc, so to varianta zazidalnega načrta izbrali, ker »upoštevata celotne razmere na območju in zaradi kvalitetne rešitve z ekonomskega vidika gradnje objektov.«

Po tem načrtu, ki je razgrnjen v prostorih občine, bi bilo v novem naselju šest 70 m dolgih sedemnadstropnih blokov, stoječih skoraj vzporedno v smeri sever—jug.

Skupina domačih arhitektov, ki na natečaju za zazidalni načrt niso mogli sodelovati, ker so zaposleni v gradbenem podjetju, je na sestanku sveta KS Javornik—Šance, kjer so obravnavali uradno predloženo varianto načrta, izrekla nanjo vrsto kritičnih pripomb, predvsem ji je očitala neupoštevanje vidika humanosti in neusklajenost z izvirno pokrajinsko arhitekturo. Pripravila je svoj projekt, ki oba vidika upošteva v obilni meri, zagovorniki uradne variante pa mu očitajo druge pomanjkljivosti.

Javna razprava o bodoči soseski bo gotovo izrazila še nova mišljenja in pripombe, stvar strokovnjakov pa je, da hitro, vendar temeljito presodijo, kako pozidati prostor ob Javorniškem naselju. Z gradnjo se mudi, kajti zadnja leta je stanovanjska gradnja nekoliko zastala, zato je čakajočih na stanovanje, tudi delavcev železarne, že veliko. Urbanisti in načrtovalci gradenj v občini so veliko zamudili s tem, ker so tako dolgo vztrajali pri zazidavi prevalskega Polja, nazadnje pa so se le morali ukloniti zakonu. Kljub temu pa ne bi bilo prav, da bi se pri izbiri zazidalnega načrta prenažgali ali odločili enostransko. Prvič zato, ker je prostor za zidavo nadvse dragocen, in ni vseeno, kaj bo na njem v prihodnjih desetletjih (stoletju?), drugič pa, in to je še pomembnej-

še, ker bodo v tem naselju živeli ljudje, in njihovo zadovoljstvo ali nezadovoljstvo bo močno odvisno tudi od tega, kakšno bo njihovo ožje in širše bivalno okolje. Izkušnje stanovalcev vsestransko neprijetnega sosednjega Javornika (I) so dovolj prepričljivo svarilo.

DRUGE RAVENSKE GRADNJE

Vendar pa Javornik II ni edino možno gradbišče na Ravnah. Gradbeni načrt je narejen še za vzhodno in zahodno pobočje Pigla. Skupno z bloki na tej Javorniški vzpetini bi bližnja sosesčina Javornika v prihodnjih letih pridobila okoli 700 stanovanj.

Na Ravnah bi bilo mogoče z bloki dopolniti še Čečovje, in to zahodni rob do ceste, ki vodi v to naselje. Za to dozidavo obstaja več zamisli, urbanisti pa so naredili načrt tudi za preureditev starega mestnega jedra. Gradnje in rušenje so razporedili po fazah do leta 2000.

Po tem načrtu (maketo nove ureditve je moč videti na ravnem urbanističnem biroju), naj bi najprej rekonstruirali cesto od kinodvorane do cerkve sv. Antona, pozneje pa bi speljali cesto od sv. Antona k zdravstvenemu domu in še pozneje od naselja Ob Suhi do kinodvorane. Novo mestno jedro naj bi bilo v okolici Name in banke, kjer bi zgradili še nove poslovne prostore, avtobusno postajo bodo premaknili k železniški, zgradba občinske skupščine naj bi zrasla na mestu stare osnovne šole, med njo in Ditingerjevo ulico naj bi nastal novi ravenski kulturni center. Nova pošta bo v bližini sedanje, na Trgu svobode.

Nove poslovne in stanovanjske površine v tem predelu bodo pridobili predvsem z rušitvijo starih objektov. Predvsem naj bi se močno spremenila Ditingerjeva ulica. Zaradi predvidenih spre-

memb in rušitev je bilo v prvi fazi predstavitve načrta med stanovalci veliko negodovanj, po mnenju inž. Gorjanca pa so z doletitvijo faznosti gradnje in rušenj načrt preureditve mestnega jedra precej humanizirali, zato bo do leta 2000 gotovo tudi izvedljiv.

NA PREVALJAH — NAJPREJ UGASLE PEČI

Na Prevaljah je sicer še veliko nepozidanega ravninskega prostora, vendar zakon o varovanju kmetijskih zemljišč ostro prepo-veduje gradbenikom poseganje vanj. Tako jim zdaj ne preostane drugega, kot da dokončajo gradnjo blokov v trškem središču, nato pa se lotijo gradnje nove stanovanjske soseske, ki so jo urbanisti predvideli na Ugaslih pečeh, to je na prostoru zahodno od stadiiona in med železnico. Svet KS Trg-Prevalje se je odločil za zazidalni načrt, po katerem bodo tu zgradili okoli 160 stanovanj in predvideva manj rušenj od tistega, ki je načrtoval 200 stanovanj v novih blokih.

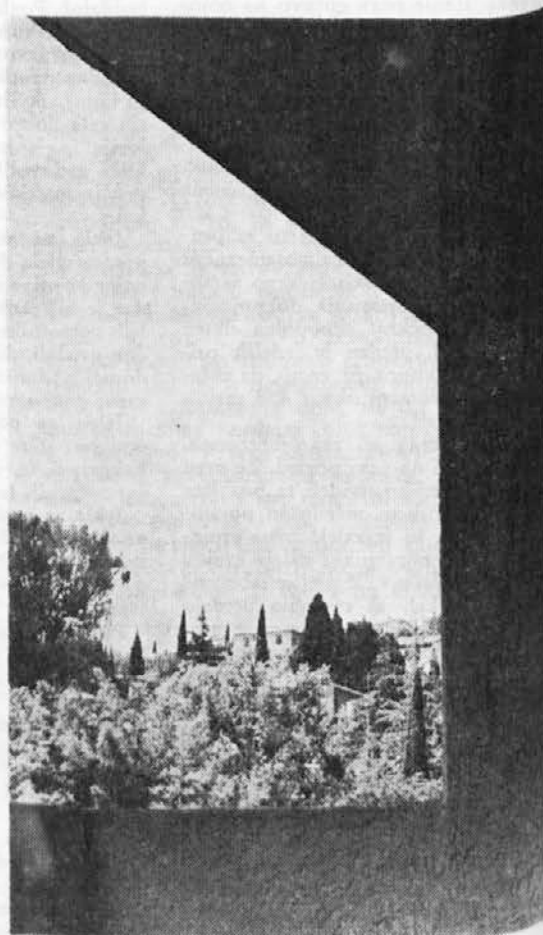
Dругih izvedljivih načrtov za blokovo gradnjo na Prevaljah za zdaj še ni, je pa pripravljen zazidalni načrt za stanovanjsko-obrtno cono na Flajmizevem.

MOŽNOSTI INDIVIDUALNE GRADNJE

Tudi največje gradbišče individualnih hiš v občini, v Kotljah, je zapolnjeno. Pripravljen je bil še zazidalni načrt za nadaljevanje te gradnje na bližnjem polju, vendar so ga morali zaradi že omenjenega zakona o kmetijskih zemljiščih umakniti. Urbanisti so pripravili nov načrt za gradnjo ob novem naselju, tam, kjer je zdaj gozd. Zgradili naj bi še okoli 60 stanovanjskih hiš.

Z gradbiščema na Magričevem in Hudopiskovem bo mogoče dopolniti še naselje individualnih hiš v Strojnski Reki, v predelu

Z balkona

Zelen kotiček v
železarni

med tem naseljem in Kotljami pa bo mogoče najti še posamezne gradbene parcele, tako imenovane plombe. Veliko drugače tudi ne bo na samih Ravnah, kjer so predvidene še tri hiše na robu Javornika, pet na Šancah in še nekaj ob Suhi.

Več prostora za zasebne hiše je še na Prevaljah, vendar bi bila na možnem gradbišču Stražišče-Breznica nad železniško progo zelo draga komunalna ureditev. Zato dokončne odločitve o gradnji na tem območju še ni, čeprav so si posamezniki tam že kupili zem-

ljišča, slišati pa je tudi o črnih gradnjah.

Kakorkoli že gledamo na prostor za gradnjo v naši okolici — z vidika potreb ali možnosti — resnica je ena: malo ga je in je nadvse dragocen. Ne glede na to, za kak namen ga uporabimo, v vsakem primeru moramo ravnati z njim kot z resnično dragoceno. Z gradnjo ga moramo oplemenititi, ne pa osiromašiti, ustvariti moramo novo kvaliteto (bivanja), ki bo v ponos nam in prihodnjim rodovom.

Mojca Potočnik

SPOROČILO JAVNOSTI

Organizacijski komite za ureditev Spominskega parka svobode in miru Poljana se zahvaljuje vsem udeležencem proslave — ljudskega zborovanja 18. maja na Poljani pri Prevaljah, ki so s svojo prisotnostjo ustvarili veličastno vzdušje, vredno slovesnosti v počastitev 40. obletnice največjega dogodka v naši zgodovini: osvoboditve Jugoslavije in zmage nad fašizmom.

Zvezne proslave na Poljani se je udeležilo nad 30.000 borcev, mladincev, gostov in občanov iz vseh krajev naše domovine. Udeleženci zborovanja ste s svojim discipliniranim in častnim pristopom zagotovili uspeh prireditve in olajšali delo vsem službam, ki so na proslavi sodelovale. Za uspeh prireditve se organizacijski komite zahvaljuje celotni slovenski javnosti.

Posebno priznanje izreka vsem sodelujočim v kulturnem programu:

- Umetniškemu ansamblu JLA iz Beograda
- združenim pevskim zborom Koroške
- učencem srednje šole TNPU Ravne na Koroškem
- združenim folklornim skupinam občine Ravne in pobratenih občin Čačak, Probištip, Varvarin
- VIS Samorastniki KUD Prežihov Voranc Ravne na Koroškem
- Pihalnemu orkestru ravnskih železarjev

Kulturni program je s svojim vsebinskim sporočilom in kakovostno izvedbo enkratno združil temeljno misel in hotenje ob našem prazniku: SVOBODI IN MIRU.

Zahvaljujemo se za prizadevnost in nepogrešljivo pomoč sodelavcem, ki so na proslavi skrbeli za varnost, prevoz, električno omrežje, PTT, preskrbo in protokol. Hkrati se zahvaljujemo JLA, vsem delovnim organizacijam, samoupravnim skupnostim, društvom in družbenim organizacijam, ki so prispevale svoj delež k skupnim naporom za izvedbo proslave.

Komite ugotavlja, da je bila organizacija prireditve na Poljani uspešna. To velja tako za široko zasnovane priprave, potek in izvedbo proslave kot tudi za organizacijo ljudskega slavlja v popoldanskih in večernih urah.

Vsem sodelavcem in udeležencem slovesnosti na partizanski Poljani še enkrat hvala. Vsem gre zasluga za uspešno izvedbo proslave, ki je brez dvoma dosegla dostojne razsežnosti zveznega pomena.

Organizacijski komite
za ureditev Spominskega parka
svobode in miru Poljana

RTV Ljubljana, tozdr Radio, je prevzela odgovornost za četrtturni izpad tona med direktnim prenosom proslave na Poljani.

(Vir: dopis RTV Ljubljana)

DVOJNA VLOGA ARTILJERCEV

Koroška enota TO — baterija PLA je tokratno usposabljanje izpeljala na domačem terenu. V prvem delu so pripadniki baterije preverili veščine ravnanja s topovi na »žive« zračne cilje. Pri tem je bilo največ pozornosti na-

doseči, ker je bilo to v skupnem interesu vseh udeležencev: tako vodstva kot izvajalcev.

V drugem delu usposabljanja so se pripadniki omenjene enote vključili v zaključne operacije enot TO Koroške. V premičnih

Naši topničarji

menjeno hitrosti izvrševanja nalog in ob tem uigravanje posadk. Le-te so znova okrepljene z »novimi« fanti. Mladost pa je eden izmed pogojev uspešnejšega izpolnjevanja nalog pri uničevanju zračnih ciljev. Ena izmed značilnosti vaje pa je bil dober izkoristek časa, kar se je dalo

vajah, ki so se odvijale v nočnih pogojih, so utrdili še taktične postopke v neposrednih bojih. Posebna pozornost je bila znova dana čim večji varnosti vseh udeležencev. Vaja se je končala brez poškodb, kar je osnovni element pri ugotavljanju uspešnosti.

Samo Save

IZ OBČINE IN REGIJE

PREDNOSTNI PROIZVODNO TEHNIČNI POKLICI

V šolskem letu 1985/86 bodo po predlogu Občinske skupnosti za zaposlovanje Ravne imeli pri podelitvi štipendij iz združenih sredstev prednost kandidati, ki se bodo izobraževali v proizvodno tehničnih usmeritvah. Lista prednosti poklicev pa bo tudi osnova za podeljevanje točk za deficitarnost pri kadrovskih štipendijah.

OMENJENA DELA PO POGODBI

V prvih treh mesecih letošnjega leta so v koroški regiji obravnavali 62 vlog DO za soglasje k pogodbenemu delu, ki so ga nameravali skleniti za 98 različnih del. Pri obravnavanju pogodbenih del so se ravnali po sklepu, da lahko za delo po pogodbi sprejmejo DO neza-

(Nadaljevanje na 18. strani)

ZDRAVJE

PREMAGAJMO STRES

Stres, civilizacija, življenjski slog, čas... Povsod v civiliziranih deželah se srečujemo s podobnim pojavom — namreč, še tako razvita zdravstvena služba ne more znižati globalnega števila obolenj. Vzrok za to lahko iščemo tudi v stresu.

Pogosto slišimo besedo stres. Srečamo jo v vsakdanjem življenju, pomeni pa običajno neko neprijetno doživetje. Situacij, ki izzovejo v našem telesu stresno reakcijo, je veliko. Srečamo jo na delu, če z njim nismo zadovoljni, če nas le-to preobremeni, srečamo jo na cesti, ko tvegamo svojo glavo, da bi čim prej prišli na cilj, srečamo jo tudi doma, kjer nas zopet čaka delo. Skratka, situacij je nešteto, vendar smo večinoma zanje krivi sami s svojim prenapetim načinom življenja.

Oglejmo si npr. res **burno stresno reakcijo**. Denimo, da na cesti zapeljemo v škarje. Zavedamo se bližajoče se nevarnosti, odločimo se moramo v trenutku. Če bi se takrat opazovali, bi videli, da so se nam napele mišice, srce je začelo hitreje biti, dihanje je globlje, pozornost se nam zoži le na moteč dražljaj, oblike nas znoj, zenice se nam razširijo. Skupek vseh teh znakov opisujemo kot **alarmna faza stresa**.

Zakaj tako burna reakcija? Odgovor moramo iskati v času rojevanja civilizacije. Takrat je moral človek v boju za preživetje stalno dokazovati svoje sposobnosti prilagajanja surovega okolju. Stres je takrat pomenil splošno mobilizacijo obrambnih sil v organizmu oz. pripravljenost boriti se ali zbežati. Nekdo bi rekel, da danes takšnega boja za obstanek ne poznamo, da smo civilizirana družba, v kateri so pravila medsebojnih odnosov zelo stroga. Res da ni vedno potreben boj za življenje in smrt, toda boj za napredek je vsako-

dneven (tu se ne bi pogovarjali o uspešnosti tega boja), kajti vedno znova moramo dokazovati svoje sposobnosti. Temu lahko rečemo »pozitiven stres«, ki je pravzaprav gonilo razvoja človeške družbe. Dokaz za to trditve so poizkusi na ljudeh, ki so jih obvarovali vsakršnega stresa. Kmalu so s poizkusi prenehali, ker so ugotovili, da je življenje brez stresa delovalo stresno.

kjer se človek sreča »z vsem hudim« — pravimo, da takšni ljudje otopijo). Če pa je stres premočan, preide telo v fazo izčrpanja in stresu podleže.

Poglejmo še primer uspešnega moža, predstavljajmo si nekaj stresorjev, ki nam ga bodo nazadnje pogubili. Denimo, da naš možakar dela na odgovornem delovnem mestu, dobi novo nalogo, še težje od prejšnje (stres št. 1), doma pospešeno gradi hišo (stres št. 2), kadi, ker drugače ne gre (3), nima časa za rekreacijo (4), je obilno, ker mu stalno nekaj manjka (stres št. 5), ob vsem tem pa se še stalno sekira (6). To je tipičen primer modernega homo sedensa, ki si

Najbolj nevaren je stres, ki ne najde poti navzven — poiskal si bo žrtev znotraj organizma npr. želodec (čir) ali bo dalj časa povišan krvni pritisk itd. Tudi s svojim sedečim načinom življenja pripomoremo, da še dodatno zvišujemo verjetnost, da bomo dobili eno sodobnejših bolezni (sladkorno, arteriosklerozo, nekateri celo povezujejo stres in rak...)

Vedno več ljudi spoznava neprecenljivo vrednost gibanja, ki nas pri stresu najhitreje sprosti. Nekatere študije v Ameriki že kažejo na zmanjšanje smrtnosti in obolevnosti zaradi bolezni srca in ožilja. To je verjetno posledica spremenjenega načina živ-

V pasji vročini

Omenili smo alarmno fazo stresa, kateri sledi **faza prilagajanja**, ki nam pove, da se je telo stresu prilagodilo. Znaki alarma so zabrisani (primer so poklici,

zasluži najmanj infarkt. In koliko nas je takšnih!

Kako se ubranimo pred stresom?

Če prepoznamo situacijo, ki je v danem trenutku za nas stresna, je najbolje, da pripravljeni energiji damo pot na prosto. Poskusimo se sprostiti. Najboljši bi bil lahek tek v naravi, lahko tudi nekaj počepov na delovnem mestu ali kaj podobnega (prej smo spoznali, da je pri stresu mobilizirana predvsem motorna sposobnost organizma).

ljenja (vedno več se jih ukvarja z joggingom, prodira pa tudi zavest o pravilnejši, predvsem manj obilni prehrani).

Za zaključek še to!

V vsakem posamezniku se mora prebuditi spoznanje, da za zdravje lahko največ naredimo sami. Za preprečevanje marsikaterega obolenja pa je zelo dobra misel že starega pregovora: »Najboljša pot k zdravju je pešpot.«

Evgen Janet
zdravnik

(Nadaljevanje s 17. strani)

poslene ali delno zaposlene osebe, druge pa le, če ni nezaposlenih, ki bi izpolnjevali izobrazbene pogoje.

VEČJA INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA, VEČJE ZALOGE

Industrijska proizvodnja občine Ravne je bila maja letos za 11% višja od poprečja preteklega leta in za 17,1% večja kot lani maja. V prvih petih mesecih letos je bila za 13,8% večja kot lani v istem obdobju. Zaloge gotovih izdelkov so se maja povečale za 4,2% glede na lanskoletno poprečje oz. za 90% glede na stanje lani konec maja. Petmesečno povečanje je 91,8%.

VEČ MLADINSKIH PRESTOPNIKOV IN NARKOMANOV

Temeljno javno tožilstvo Maribor, enota Slovenj Gradec, je v letu 1984 prejelo kazenske ovadbe proti 634 polnoletnim storilcem kaznivih dejanj. Vidno se je v občini Ravne povečalo mladinsko prestopništvo (23 več kot leta 1983) in število narkomanov. Zaradi gospodarskih prestopkov je bilo prijavljenih 28 pravnih oseb s sedežem na Ravnah.

MANJ SPORNIH ZADEV NA SODIŠČU ZDRUŽENEGA DELA

Lani se je število spornih zadev (1032), prijavljenih na sodišču združenega dela v Mariboru, zmanjšalo za 18,36%. Iz leta 1983 so rešili 416 zadev, pravno pomoč so nudili v 1200 primerih, na novo so rešili 1090 spornih zadev, za občino Ravne 52.

(Vir: Referalne informacije INDOK centra, št. 6/85)

DEJAVNOST DRUŠTVA UPOKOJENCEV

Ribiči-upokojenci so tekmovali

Zveza društev upokojencev Slovenije je za ribiče-upokojence 29. junija 1985 priredila na Šmartinskem jezeru 12 km od Celja že 7. ekipno tekmovalje. Vsako ekipo so sestavljali trije ribiči. Pravila so bila: tekmovalci morajo imeti mrežo za ulovljeno ribo, loviti pa so smeli le bele ribe na večji trnek z zamaškom ali obtežilnikom, in sicer samo na kruh. Upoštevali so ulov samo ene največje ribe. Tokrat so bili najuspešnejši ribiči iz DU Titovo Velenje,

ki so ujeli ribo, težko 1,57 kg. S tem pa so tudi za eno leto osvojili prelep prehodni pokal, katerega so do sedaj imeli v lasti ribiči iz DU Ravne. Drugo mesto so zasedli ribiči iz DU Rimske Toplice — 0,37 kg, tretje DU Hrastnik — 0,29 kg, četrto DU Postojna — 0,28, na peto mesto pa sta se uvrstili DU Ravne in DU Celje — 0,27 kg.

Za nas so nastopili: Jože Kotnik — 0,27, Ignac Skitek in Maks Klemenčič. Ekipo je vodil član upravnega odbora Jože Sotošek. Ervin Wlodyga

KULTURA

NEKAJ DROBCEV IZ ARHIVA ZKO RAVNE

Včasih brskam po arhivih. V njih je dragoceno gradivo za spoznavanje preteklosti in posredno seveda tudi sedanjosti. Le v primerjavi s preteklostjo lahko ugotavljamo določene spremembe: napredovanje, nazadovanje, stagniranje.

Tudi pri ugotavljanju kulturnega razvoja ni drugače. Sedemnajst let, kolikor je star arhiv Zveze kulturnih organizacij, res ni veliko za razvoj kake dejavnosti, nekatera spoznanja

pa so vendarle presenetljiva. V tem zapisu želim predstaviti delček arhivskih zapisov, ki sem jih namenoma odbral in po svoje pokomentiral.

Iz zapisnika seje PD Kotlje z dne 23. 11. 1968

»Knjižničarka je povedala, da je knjižnica končno po 20 letih le dobila spodoben prostor, kar je tudi vse. V prostoru manjka še pohištvo in peč. Vse težave je večkrat povedala funkcionarjem na vasi, pa se do da-

nes ta zadeva ni uredila. Mnenja je, da bi Prežihove Kotlje morale imeti takó urejeno knjižnico, da bi bila v ponos naši vasi in zgled drugim knjižnicam.«

Tudi po sedemnajstih letih Kotlje nimajo primerne prostora za knjižnico (predvsem je premajhna), kaj šele, da bi imeli knjižnico, vredno Prežihovega imena, knjižnico, da bi bila za zgled drugim. Čeprav so se Kotlje v tem času nekajkrat povečale, čeprav so se napolnile z izobrazenci, je knjižnica ostala na ravni tipične vaske knjižnice iz obdobja petdesetih let.

Iz zapisnika ustanovne skupščine ZKPO Ravne z dne 21. 11. 1968

»Za vso kulturno dejavnost, ki je, brez ozira na vrsto dela, absolutno deficitna in na breme občanov, pa moramo zagotoviti določena minimalna finančna sredstva.

Ta sredstva so s strani občinske skupščine zagotovljena pravzaprav v isti višini kot v prejšnji mandatni dobi. Upajmo, da bodo tudi realizirana. So pa bistveno manjša od sredstev, ki so na razpolago za telesno kulturo.« (Podčrtal A. P.)

Stara pesem. Tudi danes ni nič drugače. Imamo pač — bolj kot duhovno — razvito telesno kulturo; kultura je pa le.

»V današnji težavni gospodarski situaciji skorajda ni misliti na kakršnekoli investicije za kulturne domove ali obsežnejšo opremo...«

Ugotovitev ni današnja, ampak iz leta 1968, da ne bo pomote.

»Ravne kot sedež občine in industrijski center s tolikšno intelektualno kapaciteto pa imajo kulturni dom v sramoto marsikateri revnejši občini...«

Stanje tudi po 17 letih, kar se Ravne tiče, ni nič boljše. Kulturni dom — Titov dom bo treba zaradi dotrajanosti celo zapreti.

»Tovariš Peruš je seznanil prisotne, da v Mežici DPD Svoboda ne dela več in da bo potrebno najprej imenovati nov odbor društva, sicer v tem kraju ne bo mogoče obuditi kulturno-prosvetnega dela.«

Mežiška Svoboda se, žal, tudi danes ne more postaviti z ne vem kako bogatim delom.

»Predlagal je tudi (tov. Hric s Prevalj — op. A. P.), naj bi v bodoče vsa kulturno-prosvetna društva v občini

redno pošiljala zapisnike sej in občinskih zborov Zvezi, ker bo le tako mogoče imeti pregled nad delom društev v dolini.«

Na prste ene roke preštejemo zapisnike, ki jih je Zveza v zadnjih treh letih prejela od društev. Tega gradiva pa bi moralo biti, če računamo res minimalno sestankovanje, vsaj 78 na leto (26 društev po 2 seji in 1 občini zbor).

»Predsednik KS (Mežica, tov. Lednik, op. A. P.) je v kratkem govoril sledeče:

Svoboda že več let ne dela. Pri Krajevni skupnosti je že več let bil rezerviran denar zanj od 4000 do 8000 N din, vendar ga niso porabili.«

(Zapisnik s sestanka o poživitvi kulturno prosvetne dejavnosti v Mežici, 7. 3. 1969.)

Stanje na žiro računu omenjenega društva je v obdobju januar—april '85 vseskozi nespremenjeno: 140.000 din.

»Trenutno je situacija v Titovem domu taka, da je na omrežje kurjave v dvorani priključen en sam radiator. Že samo zato je torej neuporaben in od 1. oktobra 1969 zaprt za vse vaje in prireditve.«

(Obvestilo o odstopu odbora KPD Prežihov Voranc, 24. 10. 1969.)

Ugotovitve ni treba posebej komentirati. V celoti jo lahko ponovimo. Svoje pa so že povedali tudi strokovnjaki (gradbeniki) in pa pristojna inšpekcija. Titov dom bo treba zaradi dotrajanosti zapreti in temeljito obnoviti. Upamo, da bomo tokrat našli dovolj dobre volje in denarja, da bomo ob številnih objektih (športnih) družbenega standarda zgradili še kulturni dom, kakršnega si Ravne zaslužijo.

»Pogosto razpravljamo, da Kotuljci radi pojo ter da so dobri pevci. Zaradi tega smo razmišljali, kako bi jih organizirali, da bi načrtno vadili ter bili pripravljeni peti tudi na odru.«

Poročilo o delu PD Kotlje 12. 11. 1968

Razprave so bile sicer dolgoletne, a so le rodile uspeh. Hotuljci so namreč kot zbor zapeli na odru letos februarja na srečanju Od Pliberka do Traberka. Novorojencu želimo vsaj tako dolgo življenje, kot je tekla razprava o njem.

Alojz Pikalo

PESMI NAŠIH DELAVCEV

SRAMEŽLJIVOST

Kadar me gledaš,
postanem trava,
ki jo umiva rosa,
postanem gola skala
v jutranji svetlobi,
nemirni kalček
planinskega vetra.
Noč je.
Rosa pada na travo,
na osemnajst belih cvetov.
Že je jutro stopilo k reki.
Tista, ki sem jo ljubil,
bo odnesla lepoto.

METULJČICA

Plešeš
v obleki divje trte.
Smeješ se
s smehom mlade breskve
v noči,
ki žubori v času mladosti
in vonja
po vlažni divji jagodi.
Poljubljam te
s poljubi rose, mokre od dežja.
Poljubljam te z valovi,
s sanjavi listi brez,
z zamišljenimi vodami potoka.
Plamen boš
v mojih željah,
jaz v tvojem žaru strast — propad.
Pokošena lat trave
boš,
odtrgan cvet mladosti,
žena jutra boš,
jaz — človek
brez duše.

ROJSTVO IN SMRT

Moški
in mlado dekle
sta stala pri izviru.
On je gledal
sončni vzhod,
izginotje rose.
Gledal je sončni zahod
in črne lase,
ki so plapolali
v vetru.
Ona se je vzpenjala
na prste,
da bi prijelala košček neba.
Listje topola je trepetalo
kot šepet njenih besed,
v katerem je postala
stvarnost — ženska.
Duši se jima bosta srečali
v raj.

Ratomir Ilić

SLOVENSKA POEZIJA

Slovenska poezija.

Evropska matura slovenskega genija. Naša vstopnica v mednarodni Panteon besede. Dokument naše zemeljske identitete in našega izvirnega srečanja z večnim. To, kar je tudi hrbenica naše literature, v večji meri kakor naša manj univerzalna proza.

Kako je danes z njo.

Slovenska poezija danes.

Ali slovenski besedni šport danes?

Nad letinami poezije se res ne moremo pritožiti. Vse škarpe so že polne te čudne nove flore. Vse založniške kašče so je polne. Toliko ga je, tega navdiha brez kritja, da inflacija gre že proti meji 100. Preveč, da bi mogli jemati to produkcijo zares, kaj šele, da bi se sklanjali nad njo s pobožno akademsko lupo.

Najboljši dokaz za to je, da »poezijo« producira celo zamejski ce-

ment. Razpiši literarni natečaj: proze nobene iz tega cementa, poezije pa kakor regrata na koše.

Več ko sumljiva rodovitnost. Prej znamenje debilnosti kakor zdravja nekega duha.

Metaforična milnica, kolikor zmore metafore zunaj ptic-najraje mrtvih —, rož, nožev, metuljev itd.

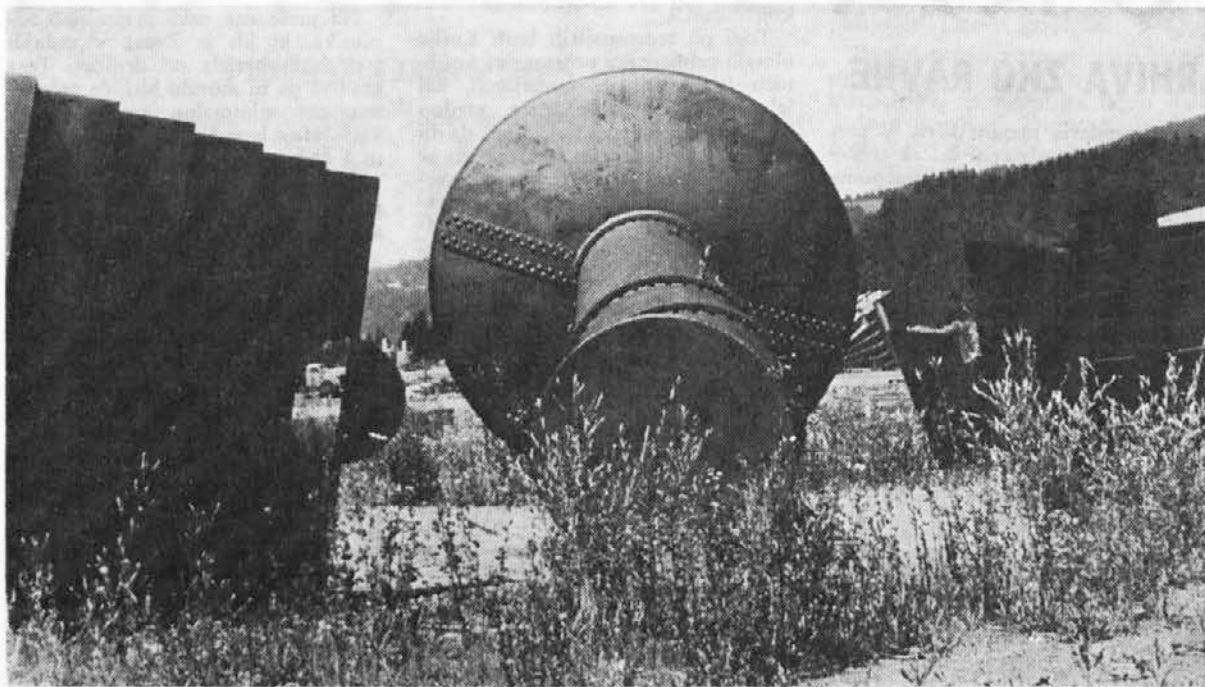
Kdo jo še bere na Slovenskem? Kdo jo še jemlje zares?

Sprašujem se, odkod takšna razveljavitev besede prav v poeziji, ki je vendar imela pri nas tako velik ugled. Razveljavitev besede v izbranem poligonu duha, kakršen naj bi bila poezija?

Odkod to, da bodo vsak čas začeli pesnikovati še bančni direktorji, strokovnjaki inženjeringa in boksaarji?

Je morda v tem izraz neke epohalne frustracije, ki slovenskemu duhu dopušča samo neko trpno razpušče-

FORMA VIVA NA HALDI

Lani poleti smo imeli v železarni veliko kulturno-umetniško akcijo. Umetniki — trije inozemski in en domači — so ustvarjali skulpture na temo: MIR — NIKOLI VEČ VOJNE. Pomagali so jim delavci SGV, ki nam jih je zato manjkalo pri letnih remontih. Ni treba poudarjati, da je vsa stvar tudi precej stala. Zdaj pa, kakor da ne vemo, kam s temi izdelki. Že skoraj leto dni v miru počivajo na haldi. Menda ne nam vsem v ponos in menda ne za vedno.

M. P.

nost, potem ko se mu je pristudil zgodovinski logos?

Je tega kriva »filozofska« kritika, ki je s pobožno hvaležnostjo prestrezala na svoj amuzični pladenj še tako slaboumno eksperimentiranje, da je le v njem našla novo gradivo za svoje možganske konstrukcije?

In tako je poezija — doslej najvišji atribut naše evropske kulturne identitete — postala orodje za manjvredno iracionalizacijo, če že ne idiotizacijo naše duhovne atmosfere.

Zato je upati, da gre ta možganska viroza, ta epidemija verzifikatorske driske, mimo, naj bo te manjvredne rodovitnosti konec. Naj se nam rajši ozroče zdravilno posuši in ojalovi v novo odraslost. Da nam bo potem poklicani zapel ne iz Cinizma — zakaj to je nova Hipokrene sodobnega verzificiranja —, ampak iz duha.

Seveda je za takšno poezijo premalo hoditi na kongrese Pena. Zanj je treba zgoreti. V Cukrarni ali v Gradovnem.

Mlademu Slovincu, ki čuti slast besede, bi svetoval, naj ne piše poezije, vsaj dokler ni omenjena epidemija mimo. Naj ne doliva k naši narodni sentimentalnosti. Naj ne veča naše manjvredne folklornosti. Naj nam prizanese z novim plinom.

Naj rajši pusti, da pride do naših okuženih nosnic še kaj zemeljskega. S triglavskega ledenika in iz gorenjskih smrečin. Iz dolenskih zidanic, kolikor jih še niso prezidali v počitniške hiše. Pa še kakšen dih z onstran meje, dokler je še kaj živega tam ob Dravi in Soči. Iz Vestfalije, od koder veter prinaša novo Dumo, z novim udarjanjem zvona in z novim jokom vdovice...

(Alojz Rebula, Od misli do besede. Iz knjige Ustvarjam, torej sem, Celje, Mohorjeva družba 1985)

JAMBORSKA CESTA

Pred leti sem se navdušil za jadranje na vodi, in ko je bil tečaj za vaditelje na Ravnah, sem se prijavil, tako kot mnogi iz Mežiške doline. Izpit smo polagali v reški kapitaniji. To je bil moj prvi pravi stik s plovbo na papirju.

V tistem navdušenju sem bral vse, kar je bilo v zvezi s plovbo, morjem, rekami, prekopi, jezeri, navigacijo in seveda s plovili. Hotel sem celo ustanoviti brodersko društvo. Da bi to idejo podkrepil, sem napisal članek s celim kupom letnic, ki so potrjevale navezanost Slovence na vodo kot prometno pot. Članek ni izšel, društva pa tudi ni v celi koroški regiji, čeprav je precej plovil v dolini.

Plul sem kot mnogi. Največ na zračni blazini, tudi v čolnu, sandolinu, kajaku, v ribškem čolnu, prirejenem za turiste, s trajektom. Tudi s katamaranom in celo z motornimi čolni, da ne pozabim deske (ki me je metala v vodo, tako da sem se bolj kopal kot deskal). Tako sem plul, če so me povabili dopustniški prijatelji.

Se v najlepšem spominu mi je ostala plovba v smrekovi skorji. Plohu v mezgi smo prerezali skorjo, jo previdno olupili (da ni počila) po celo dolžini štirih metrov. Zamašili smo luknje s smolo. Na dno smo dali nekaj kolov, da se ni preveč upognila. Suhe trave in listja, da se je bolj udobno sedelo. Koli so morali biti primerno dolgi, da se je

skorja upognila le toliko, da sta premec in krma ravno prav gledala iz vode. Slo je kot s kanujem. Zdržal pa res ni dolgo.

Preden pridem na Jamborsko cesto, moram reči nekaj besed o možu, ki me je pripeljal nanjo. Bil sem v bolniški in hodil na Ravne na obsevanje. Čas sem si krajšal z branjem. Zato sem večkrat zavil v študijsko. Ravno sem bral zgodovino slovenskega slovstva, kjer Ivo Grafenauer žmika Koseskega, da se mi je kar zasmilil. Zato sem šel v študijsko, da vidim, kak je ta Koseski. In ko mi je knjižničarka dala delo Jovana Vesela Koseskega, me je ogovoril star mož prijazno radovednega pogleda in palico je imel v roki. Skupaj sva šla na avtobus. On je izstopil na Prevaljah, jaz pa sem se peljal naprej v Mežico. Vse do Prevalj sva se pogovarjala kot stara znanca.

Ko sem vračal Koseskega, so mi knjižničarke povedale, da je ta stari mož direktor Študijske knjižnice dr. Franc Sušnik. Večkrat sva tako šla na avtobus, nekajkrat celo peš do Prevalj, če je bilo lepo vreme. Pa tudi potem, ko je prišel na čelo študijske profesor Janez Mrdavič. Tako sem spoznal starega moža — velikega človeka. Ob njegovi osemdesetletnici so izšli njegovi biseri pod imenom Opomnje. Ko sem mu rekel, da se jih nikjer ne da kupiti, mi jih je Marija Suhodolčanova podarila. Rekel sem, kaj pa avtogram, in šla sva v njegovo pisarno, da mi podpi-

še. Tam me je zmotil s knjižničnimi novitetami in me po ovinkih vprašal, da je zvedel za moje ime in priimek.

V posebni časti ga imam, od njega sem zvedel za stvari, o katerih se mi še sanjalo ni. Naj omenim samo eno, da je bila slovenščina jezik diplomatov. Seveda ne bi znal tako ponoviti zgodovinskega dogodka kot on iz leta 1227 in pozdrav — Buge was primi gralva Venus.

Tako, zdaj pa po bližnjici na Jamborsko cesto.

Kot sem že povedal, sem takrat bral vse, kar je povezano z vodo. Ugotovil sem neke indicije, ki so govorile o tem, da smo na Slovenskem bili avtorji katamaranov ali pa, da je ideja o dvotrupih plovilih bila nenavadno hitro prenesena na naša tla. Grafiki 16 in 17 v Valvasorjevem berilu sta pravi dvotrupec — katamaran. Če primerjaš letnice, kdaj je Anglež videl katamaran in letnice nastanka grafik, je ta špekulacija kar verjetna. Po Sušnikovem nasvetu so mi naredili fotokopije in s tem materialom naj bi šel v Slovenj Gradec, kjer je bil na zdravljenju dr. Miroslav Pahor iz Pirana. On kot zgodovinar naj bi presodil. In šel sem. Vendar Pahorja ni bilo več v bolnici. Da pa bi koga drugega vprašal, mi ni prišlo na misel. Tako je moje navdušenje tudi zaradi teh dveh neuspehov splahnelo, ni pa prenehalo. Med drugim sem prečital študijo ing. Pahernika pod naslovom: Šajke in splavi na Dravi. Žal pa delo ni izšlo kot knjiga, zato ni preveč dostopna bralcem, ki jih te stvari zanimajo. Niso pa imeli take sreče kot jaz in takih vodičev, kot sta bila zame Marija Suhodolčanova in dr. Franc Sušnik. Saj, če te kdo odrine od obale in sam malo povešlaš, te kar nese.

Občinski sindikalni svet je dal letos pobudo in razpis, da se zbere gradivo o delavskem gibanju v Mežiški dolini in jaz sem si izbral temo: Prosti čas — prehod na 42-urni teden z 48-urnega delovnega tedna. Pri zbiranju gradiva sem naletel na drobno knjižico, ki me drugače sploh ne bi pritegnila, če mi ne bi bil znan eden od dveh avtorjev. Naslov te knjige je kar se da čuden: Po jamborski cesti v mesto na peklju, avtorja sta dr. Miroslav Pahor in Ilonka Hajnal.

Knjiga je nastajala več let, več desetletij. Odkriva nam čisto nov svet naše preteklosti, naše globoke navezanosti in povezanosti z morjem. Kopnega z morjem. Iz nje izveš, da so tesali dele za ladje vse do Ljutomeru in jih vozili v mesto na peklju — v Trst. Tam so jih sestavljali v ladje. Govori o ogromnih jamborih, zaradi katerih so ravnali ceste in podpirali mostove. Govori o ljudeh, ki so hodili na delo v mesto na peklju, se vračali ali pa tudi ne. Ilonka Hajnal, kustosinja pomorskega muzeja Sergeja Mašera v Piranu, soavtorica knjige Po jamborski cesti v mesto na peklju, mi je dejala, da je bil zadnji čas, da se je zbralo pričevanje, če ne, bi šlo vse v pozabo. Bo to dovolj, da se koga zamika, da stopi po jamborski cesti v mesto na peklju?

Marjan Mauko

SKORAJ VSI CILJI PORTOROŠKE DEKADE DOSEŽENI

Računali smo, da bodo na našo letošnjo portoroško dekada vplivali naslednji zunanji dejavniki:

- otroci bodo iz plenice
- regres bo samo štiristevilčen
- vreme bo tropsko, luna ravno takrat polna.

2. Ne bomo se odebelili.
3. Maksimalno se bomo spočili in nabrali novih moči.
4. Veselili se bomo v mejah zmogljivosti.
5. Za celo leto se bomo naučili morja in sonca.

nas več prostih sedežev. Slabosti je bilo malo. V glavnem so jih imeli otroci.

Za dosego drugega cilja smo se maksimalno angažirali, a žal nismo uspeli. Krivda je na strani kuharic, ki so vse tisto, kar je bilo na fabriškem jedilniku, odlično

sladoledarjem. Premamijo te, pa če narediš tudi po sto sklepov čez dan — zvečer se postaviš v vrsto.

Dokaz, da smo uspeli realizirati tudi naslednji cilj, je »muskelfiber«, ki nas grabi po vsakem delu zdaj doma. Zaslužni za to so predvsem precej hladno morje, ki ni preveč vabilo k rekreaciji, še kar pridni otroci, razkrečena namiznoteniška miza pri domu, mirni sosede in nenazadnje vestne sobarice, ki so ti znale posteljo pospraviti tako, da te je vedno znova vlekla vase.

Na realizacijo četrtega cilja dekada je vplivalo nekaj okoliščin, ki jih prej nismo planirali. Trendi v ekonomski stabilizaciji so namreč prinesli svoje. Tako je doseganje cilja zavrla podražitev piva v domu. Prišla je ravno v naši dekadi. Vendar je bil njen negativen vpliv samo začasen, saj smo kmalu našli novo metodo: kupovanje trgovskega piva, ki je tovrstne izdatke zmanjšalo na polovico. Drugače imata za doseženi ta cilj zasluge še harmonikarski as in nekaj par, ki se je v tisti dekadi v Portorožu poročil.

Zadnji cilj letošnje portoroške dekada nam je prav tako uspelo uresničiti. Ni bilo zahtevno: sonce je ves čas sijalo, morje pa pljusalo ob obalo. Kako ob fabriško, sicer ne vemo, ker nas ni privlačevala. Pa nič zato: v bližnji Bernardin smo imeli regresiran vstop, v nedaleč odmaknjeni bazenček in plažo Emone pa celo prostega. Dokaj so k doseganju slednjega cilja prispevali tudi dopustniki, ki so se pred nami pobrali s plaže, da smo mi v zahajajočem soncu uživali na njihovih ležalnikih. To je dokaz, da nam iznajdljivosti ni manjkalo.

Kot vidimo, smo letos uspeli uresničiti skoraj vse cilje portoroške dekada. Upamo, da jih bomo ob tesnem sodelovanju z Druženim standardom tudi drugo leto.

(Vir: preživet dopust v fabriškem domu v Portorožu)
H. M.

Dober tek v Portorožu

Planirali smo, da bomo v takšnih okoliščinah dosegli naslednje cilje:

1. V Portorož in nazaj bomo prišli srečno.

Prvi cilj nam je uspelo v celoti realizirati. Največ zasluge za to imajo šoferji avtobusov posebne vožnje in vsi tisti, ki so šli na pot s svojimi avtomobili, da je bilo za

pripravljalne. Delno krivdo nosijo tudi strežajke, ki so skoraj vedno hitro servirale, da ni bilo nič postane. Levji delež krivde pa v tem primeru pripada portoroškim

ISKRE

Vizionar laže samemu sebi, lažnivec drugim.

Nietzsche

Če bi bili prazniki vse leto, bi bila zabava dolgočasna kot delo.

Shakespeare

Če seješ kaktus, ne pričakuješ grozdja.

Arabski pregovor

Reko spoznamo s plavanjem, človeka s pogovorom.

Korejski pregovor

Kjer duh ne dela za roko, ni umetnosti.

L. da Vinci

V umetnosti dajete idejo resnice s pomočjo laži.

Degas

Ni se še rodil in nikoli se ne bo rodil tak, ki bo vsem všeč.

Latinski pregovor

Največji talenti se izgubljajo v nedelu.

Tolstoj

REKREACIJA IN ŠPORT

ŠAH

V Topolšici pri Šoštanju, kjer je pred štiridesetimi leti hitlerjevska vojska podpisala predajo na naših tleh, je bil 22. in 23. junija v hotelu Vesna šahovski turnir posameznikov. Zbralo se je blizu 60 šahistov. Igralni čas je bil pol ure za igralca. Po švicarskem sistemu je v 9 kolih z 8 točk

kami zmagal mednarodni mojster Vojko Musil iz Maribora. Za Fužinar so nastopili: J. Jesenek (5,5 točk in 15. mesto), Rotovnik in Burjak (4,5) in Grzina (3,5).

Na letošnjem prvenstvu Fužinarja je sodelovalo 18 šahistov. Igralni čas: 1 ura za posameznika. Vrtni red: Burjak in Jesenek 15, Vrečič 14,5, Komarica 13,5 Erjave

12, Motnik 11,5, Hrovatič 10,5, Rotovnik 10, Kumer 9,5, M. Kert 9, Uršič 7, Šalamun 6, Grzina 5,5 točk itd.

Redno hitropotezno klubsko prvenstvo se igra v šahovski sobi DTK vsak drugi in četrti ponedeljek v mesecu s pričetkom ob 16. uri. Po dosedanjem poteku je najuspešnejši tekmovalac Z. Burjak.

NOGOMETNI KLUB PREVALJE

Prvi nogometni klub Hermes je bil ustanovljen leta 1909. Na Prevaljah so pred dvema letoma proslavili 50-letnico obstoja Nogometnega kluba Korotan. Sedaj je vanj vključenih okoli 120 igralcev in odbornikov. Pionirska, mladinska, kadetska in članska ekipa sodelujejo v občinski rekreacijski ligi, kjer so še posebej uspešni mlajši nogometaši. V klubu se ubadajo z različnimi težavami, najbolj pa jih pestijo finančni problemi.

Upravni odbor kluba je sklenil, da je treba vso pozornost posvetiti vzgoji mladih nogometašev,

Mladi upi Korotana

Aljoša Krivograd in Andrej Zagernik sta perspektivna cicibana — smučarska skakalca

saj je le tako mogoče pričakovati kvaliteten nogomet tudi v prihodnje. Od 26. do 30. junija 1985 je na igrišču na Prevaljah potekala pionirska nogometna šola, v kateri so se udeleženci seznanili z osnovami nogometne igre. Trenerji so zadovoljni z obiskom (povprečno 27 pionirjev na treningih dvakrat dnevno) in z rezultati nogometne šole. Izmed mladih igralcev bodo poizkušali pridobiti najboljše in jih vključiti v klub.

V počastitev 4. julija — dneva borca, je NK Korotan pripravil tradicionalni turnir, ki so se ga udeležile ekipe iz ravske občine. Pokrovitelj teh srečanj je krajevna konferenca ZZB Prevalje, ki tudi tako prenaša tradicije NOB na mladi rod.

V NK Korotan so aktivni še na drugih področjih. V počastitev 40-letnice svobode so organizirali turnir v malem nogometu. Že vrsto let sodelujejo s pobratanim NK Mladost iz Varaždina, večkrat pa se srečajo z zamejskimi slovinci iz Avstrije in Italije.

Nogometni klub na Prevaljah ima že dolgoletno tradicijo, a tudi za njegovo prihodnost se ni bati.

Andreja Čibron

ODBOJKARSKI TURNIR ZA POKAL »IVARČKO '85«

V soboto, 20. julija 1985, je bil na Ivarčkem v čast dneva vstaje odprt odbojkarški turnir za moške in ženske ekipe. Tekmovanje je potekalo ves dan, od 8. ure zjutraj do 20. zvečer, v prijetnem vzdušju. Zaradi nespoštovanja pravil igre je moral organizator po prvem kolu izločiti iz nadaljnje tekmovalne lestvice eno moško ekipo Tihi.

Rezultati: **moški**: 1. Jeklolariva, 2. Reka, 3. Orodjarna, 4. Komerciala, 5. TSD, 6. Nogometiški, 7. Vuzenica, 8. Tihi.

Ženske: 1. Prevalje, 2. Tekstilna Otiški vrh, 3. Komerciala, 4. Gospodarjenje, 5. Računovodstvo.

Ekipama, ki sta osvojili pokal, čestitamo, ostalim pa se zahvaljujemo za sodelovanje in jih vabimo na Ivarčko tudi prihodnje leto. Prav tako pa še druge.

Organizator rekreacije
Boris Fabijan

KOŠARKA

Na območju občine Ravne na Koroškem že nekaj let deluje Koroški košarkarski klub. Klub ima

značaj občinske selekcije, obenem pa naj bi združeval mlade in stare, ki jih zanima košarka, od Raven do Črne.

Klub je najprej imel sedež na Prevaljah, vendar se je leta 1983 moral premestiti na Ravne, na Javornik. To pa zaradi tega, ker se je članska selekcija uvrstila v republiško ligo in tekme je lahko igrala samo v ustrezni telovadnici, ki je na Prevaljah premajhna.

V okviru kluba delujejo tri pionirske ekipe, ena kadetska, ena mladinska ter ena članska ekipa. Slednja nastopa v drugi republiški ligi — vzhodna skupina, ostale ekipe pa tudi v rednih republiških tekmovanjih.

Rezultati posameznih ekip leta 1985:

pionirji — uvrstili so se med 12 ekip v republiki

kadeti — po spomladanskem delu so na predzadnjem mestu v republiški ligi — 1. skupina

mladinci — po spomladanskem delu so na prvem mestu v drugi republiški ligi — vzhodna skupina

člani — so se obdržali v drugi republiški ligi.

Lestvica: 1. Bistrica 22, 2. Rogaska 20, 3. Polzela 18, 4. Ruše 16, 5. Ptuj 16, 7. Elektro 14, 7. Koroška 12, 8. Slovenj Gradec 6, 9. Radgona 0.

Klub je samostojna telesno-kulturna organizacija, deluje na amaterski bazi, vsa dela v njem se opravljajo prostovoljno in brez plačil honorarjev. —sto

ATLETIKA

Statistiki bi morali povedati, ali so Korošci že imeli atletskega državnega prvaka. Če ga še niso, ga imajo od letos naprej. Na državnem prvenstvu v Zagrebu je namreč članica KAK Lihtenegerjeva zmagala v skoku v višino s 181 cm in premagala celo Lidijo Lapajne. Čestitamo!

PLAVANJE

Plavalci in plavalke Fužinarja so julija na državnem in republiškem prvenstvu osvojili toliko medalj kot že dolgo ne.

Na državnem članskem in mladinskem prvenstvu, ki je bilo 12.—14. 7. v Skopju, so bili uspešni:

Pri članih Ambrož, ki je bil prvi na 100 m, 200 m hrbtno in 200 m

mešano, pri članicah Simonovičeva, ki je bila prva na 100 m delfin in 3. na 100 m kravl. Kopova je bila prva na 100 m hrbtno in 200 m mešano in 2. na 200 m hrbtno, Pešlova pa 3. na 100 m prsno.

Pri mladincih je bil Čeru prvi na 200 m mešano, drugi pa na 100 m delfin in 100 m hrbtno, Pesjak 2. na 100 m prsno, 3. pa na 200 m in 400 m mešano. Kopova je bila pri mladinkah prva na 100 m in 200 m hrbtno in 200 m mešano, Pešlova pa 2. na 100 m prsno.

Ženska štafeta Fužinarja je bila na 4 × 100 m mešano prva, na 4 × 100 m kravl pa tretja.

Na republiškem prvenstvu za pionirje B v Krškem je Krešo Božikov osvojil 6 prvih mest, in sicer na 100 m, 200 m, 400 m in

1500 m kravl ter 100 m in 200 m hrtno.

Na republiškem članskem in mladinskem prvenstvu 27.—28. 7. v Ljubljani so bili uspešni:

Ambrož na 100 m in 200 m hrtno, 100 m delfin in 200 m mešano prvi. Pesjak je bil 2. na 200 m prsno in 3. na 100 m prsno pri članicah, pri mladincih pa prvak v obeh disciplinah. Čeru je bil pri mladincih 2. na 200 m hrtno in 3. na 100 m delfin. Prva je bila tudi mladinska štafeta na 4 × 100 metrov mešano, 3. pa na 4 × 100 metrov kravl.

Pri članicah je bila Simonovičeva prva na 100 m in 200 m delfin, 2. na 50 in 100 m kravl, 3. pa na 200 m in 400 m kravl. Pešlova je bila 1. na 100 m prsno in 3. na 200 m prsno.

k

Kadrovska gibanja

od 21. 6. do 20. 7. 1985

20. julija 1985 je bilo v železarni zaposlenih 6100 delavcev, kar je 27 več od prejšnjega meseca, predvsem zaradi prihodov iz JLA in novih zaposlitev v DO TSD.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLARNA — Domadenik Venčeslav, pripravnik — prva zaposlitev; Ristič Aleksander, RTV mehanik — iz JLA; Lozinšek Milan, NK delavec — iz druge DO; Knez Peter, pripravljalec za litje — iz Jeklovleka.

JEKLIVARNA — Pečnik Zdravko, NK delavec, Šehić Sejad, zidar, Obrul Albert, RTV mehanik — iz JLA; Golič Duško, NK delavec — prva zaposlitev.

VALJARNA — Krajnc Mirko, NK delavec — iz JLA; Todič Dragan, likovni tehnik — prva zaposlitev; Vučić Tomislav, NK delavec, Kiš Gorazd, prodajalec — iz druge DO.

KOVAČNICA — Kelemen Zoltan, Vrbanič Darko, NK delavca, Hamer Ivan, tesar, Smolak Miroslav, RTV mehanik, Kocen Martin, klepar — vsi iz druge DO; Vuković Stanko, plamenski čistilec — iz TOZD Vzmetarna.

STROJI IN DELI — Biberović Mato, voznik mot. vozila — iz druge DO; Habit Izidor, NK delavec — prva zaposlitev.

INDUSTRIJSKI NOZI — Kolar Miroslav, NK delavec — iz druge DO; Smolak Andelko, brusilec — iz TOZD Jeklarna.

PNEVMATIČNI STROJI — Janše Bernarda, strugarka — iz druge DO; Apšner Marko, NK delavec — iz TOZD Komerciala; Špegu Janez, vrtalec — iz TOZD Jeklarna; Plesivčnik Marija, skladiščna delavka — iz TOZD RPT.

VZMETARNA — Podbrežnik Miloš, NK delavec — ponovna zaposlitev v ŽR.

SGV — Kumpuš Jože, ključavničar, Roter Alojzij, soboslikar — iz druge DO; Majerič Janko, avtomehaničar — iz JLA; Gracelj Srečko, ključavničar — iz TOZD RPT; Perić Nedeljko, ključavničar — iz TOZD Valjarna; Cesar Marko, ključavničar — iz JLA; Večko Ivan, skladiščnik — iz TOZD Jeklarna.

ETS — Meh Roman, obr. električar — iz TOZD Jeklarna.

TRANSPORT — Jambrošič Dragutin, NK delavec — prva zaposlitev; Gaberšek Jože, NK delavec — iz druge DO; Vehovec Franc, NK delavec — iz JLA.

TRO — Šihlerle Robert, NK delavec — iz JLA; Breznik Katica, NK delavka — iz druge DO; Gregor Slavko, kalilec — iz TOZD Jeklarna; Salkič Marijeta, pomožna delavka — iz Delovne skupnosti KSZ.

RPT — Večko Ivan, dipl. oec. — iz TOZD Kontrola kakovosti.

KONTROLA KAKOVOSTI — Izak Jaroslav, kontrolor — iz TOZD Jeklolariva.

KOMERCIALA — Penšek Darko, NK delavec — iz JLA; Urnaut Iztok, NK delavec — iz JLA; Grebenč Darko, Drol Stanislav, NK delavca — iz druge DO.

DRUŽBENI STANDARD — Kolanko Jožica, Krajnc Marija, NK delavki — iz druge DO; Hauptman Marija, kuharica — prva zaposlitev.

KSZ — Goričan Stanko, vratar — iz TOZD Jeklarna.

DO TSD — Kos Anton, rudar, Hovnik Rajko, ključavničar, Potočnik Darko, NK delavec, Šipek Stane, avtomeh. delovodja — vsi iz druge DO; Simanič Dragomir, strojni tehnik — prva zaposlitev; Koprivnikar Branko, gimnazijski maturant — iz TOZD Valjarna; Topalović Stipo, ključavničar — iz TOZD SGV; Sečelj Darko, NK delavec — iz TOZD Valjarna; Krajnc Maksimiljan, orodjar — iz TOZD Jeklolariva.

KOVINARSTVO — Kladnik Drago, Žerovnik Jože, rezkalca — iz JLA; Vršnik Mirko, ključavničar, Podkrižnik Peter, avtomehaničar — iz druge DO.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLARNA — Peševski Vlatko, pripravljalec za litje — samovoljno zapustil delo; Begović Husein, pripravljalec za litje — izključen; Gregor Slavko, kalilec — premeščen v TRO; Smolak Andelko, brusilec — premeščen v Industrijske nože; Špegu Janez, vrtalec — premeščen v Pnevmatične stroje; Goričan Stanko, vratar — premeščen v DS KSZ. Meh Roman, obr. električar — premeščen v ETS; Večko Ivan, skladiščnik — premeščen v SGV.

JEKLOLIVARNA — Goluska ljudmila, izdelovalka jeder — odpoved delavke; Krajnc Maksimiljan, rezkalec modelov — premeščen v DO TSD; Izak Jaroslav, kontrolor — premeščen v Kontrolo kakovosti.

VALJARNA — Petrič Vladimir, razporejevalec gredic — sporazumno; Božinovski Borislav, valjavec — izključen; Koprivnikar Branko, transportni delavec — premeščen v DO TSD; Seitel Darko, menjalec valjev — premeščen v DO TSD; Perič Nedeljko, ključavničar — premeščen v SGV.

KOVAČNICA — Krejan Ivan, PK kovač — plamenski čistilec, Grnjak Zeljko, pomočnik kovača — sporazumno.

JEKLOVLEK — Polovšek Anton, brusilec — sporazumno; Knez Peter — premeščen v Jeklarno.

STROJI IN DELI — Osrajnik Draško, strugar, Merkač Vinko, ekonomski tehnik — sporazumno.

VZMETARNA — Vuković Stanko, pomočnik plamenskega čistilca — premeščen v Kovačnico.

SGV — Proje Karel, skladiščnik orodja — invalidsko upokojen; Topalović Stipo, ključavničar — mazalec — premeščen v DO TSD.

TRANSPORT — Metulj Peter, voznik cestnih vozil — invalidsko upokojen.

ARMATURE — Zlatar Bogomir, ročni brusilec — sporazumno; Svetina Bogdan, strugar — odpoved delavca; Vezonik Dušan, strugar — samovoljno zapustil delo; Matjaž Darinka, rezkalka — izključena.

RPT — Gracelj Srečko, žagar — premeščen v SGV; Plesivčnik Marija, skladiščna delavka — premeščena v Pnevmatične stroje.

KONTROLA KAKOVOSTI — Jernik Elizabeta, vodja spektrofotometrije, Potočnik Marija, analitik — starostna upokojitev; Večko Ivan, dipl. oec., — premeščen v RPT.

PET MINUT ZA LEPOSLOVJE

Ivan S. Turgenjev

VRABEC

Vračal sem se z lova in stopal po vrtnem drevoredu. Pes je tekel pred menoj.

Izenada je zmanjšal svoje korake in se začel plaziti, kakor da je začutil pred seboj divjad.

Pogledal sem vzdolž drevoreda — in zagledal mladega vrabca z rumenino okoli kljuna in s puhom na glavi. Padel je iz gnezda (veter je močno majal breze v drevoredu) in zdaj sedel nepremično ter brez moči razprostiral komaj malo zrasle perutničke.

Medtem ko se mu je moj pes počasi bližal, se je nenadoma utrgal z bližnjega drevesa stari vrabec, s črno liso na prsih, in padel kot kamen prav pred njegov gobec. Ves razčeperten, iznakažen je obupno in turborno čvkal in skočil kake dvakrat proti zobati zevajoči pasti.

Zagnal se je, da bi s svojim telescem zavaroval svojega otročiča... a vse njegovo telesce je trepetalo od groze, glas mu je podivjal in hropel, zamrl, žrtvoval se je!

Le kakšna velikanska pošast se mu je moral zdeti pes! In vendar ni mogel obsedeti na svoji visoki, varni veji... Sila, moč-

Občinske raziskovalne skupnosti Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec objavljajo

RAZPIS

za oblikovanje srednjeročnega raziskovalnega programa ORS za obdobje 1986—1990

V raziskovalni program ORS so prioritarno vključene razvojno raziskovalne naloge s področij skupnega in splošnega pomena za razvoj občin oz. Koroške krajine.

Program je razdeljen na naslednje tematske sklope:

- razvoj v prostoru — raziskovanje naravnih bogastev in varovanje okolja
- prebivalstvo in poselitve — rast števila prebivalcev, usmerjanje poselitve, zaposlovanje prebivalstva
- socialni razvoj — razvoj družbenih dejavnosti in družbenega upravljanja
- razvoj infrastrukturnih gospodarskih dejavnosti — energetika, promet, komunalne dejavnosti, stanovanjsko gospodarstvo
- razvoj kmetijstva in storitvenih dejavnosti — obrt, trgovina, turizem
- splošen gospodarski razvoj — razvoj posameznih proizvodnih dejavnosti (tehnologije, informatike, poslovne organizacije...).

Vabimo vse organizacije in skupnosti, strokovna društva in združenja ter posamezne občane, da sodelujejo pri oblikovanju tako zastavljenega programa in nam posredujejo predloge razvojno raziskovalnih nalog oz. opredeljuje razvojno raziskovalnih problemov, s katerimi se srečujejo v svojem delovnem in življenjskem okolju in ki so širšega pomena za razvoj občine oz. krajine.

Mnenja in predloge posredujte na naslov: STROKOVNA SLUŽBA ZA OBČINSKE RAZISKOVALNE SKUPNOSTI, Ekonomski center, Ravne na Koroškem, Na gradu 5, do 30. 9. 1985.

KOMERCIALA — Apšner Marko, skladiščni delavec — premeščen v Pnevmatične stroje.

DRUŽBENI STANDARD — Skobir Damijan, oskrbnik rekreac. centra — odpoved delavca; Grobelnik Pavla, glavna kuharica — sporazumno.

KSZ — Bricman Stanislav, varnostni inženir — sporazumno; Salkić Marjeta, čistilka — premeščena v TRO Prevalje.

Kadrovska služba

nosti v državi glede turizma. Na znamki so prikazani otočje Cres-Lošinj, grb mesta Cresa, grb Malega Lošinja ter ena izmed prvih vil na obali, stara približno 100 let.

Likovna obdelava znamke je delo Dimitrija Cudova, izdal jo je zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu v tehniko večbarvnega ofseta v polah po 25 12. junija.

f. u.

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem skladiščne operative v tozdu Komerciala za darilo in obisk na domu. Želim jim še veliko uspeha pri delu in sreče v življenju.

Franc Kojzek

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem tozda Kontrola kakovosti za lepa darila, ki nam bodo v trajen spomin.

Vsem želimo še mnogo delovnih uspehov.

Mojca, Poldika, Elza

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem sodelavcem elektrodelavnice v Strojih in delih za lepo darilo, vodju pa za pristrane poslovilne besede. Vsem elektrikarjem želim še veliko delovnih uspehov.

Jože Kanovnik

ZAHVALA

Vsem sodelavcem iz tozda Družbeni standard se najlepše zahvaljujem za lepo darilo ob odhodu v pokoj. Vsem skupaj želim obilo zdravja, sreče in še veliko delovnih uspehov.

Leopoldina Podržavnik

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega **Maksa Projeta** se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem in

sosedom, ki ste nam pomagali v težkih trenutkih, darovali cvetje in ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala tudi govornikom za poslovilne besede ter šentjanškemu g. župniku za pogrebni obred. Zalujoča žena Milka in vsi njegovi

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi našega dragega moža, očeta in dedka **Ivana Plešaja** se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom, ki ste darovali cvetje in ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Iskrena hvala govornikom ter g. kaplanu za tople poslovilne besede. Hvala pevcem in Pihalnemu orkestru ravnskih železarjev za žalostinke. Posebna zahvala njegovim sodelavcem v tozdu Energija za požrtvovalno in nesebično pomoč v najtežjih trenutkih.

Zalujoča žena in hčerki z družinama

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljube matere, babice in prababice **Urške Kokal** se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sostanovalcem za izrečeno sožalje in darovane vence in cvetje. Zahvaljujem se vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti. Posebej hvala g. župniku za tople poslovilne besede in opravljeni obred, Pihalnemu orkestru ravnskih železarjev za odigrane žalostinke ter streežnemu osebju internega oddelka (koronarni) bolnišnice Slovenj Gradec.

Zalujoči: sinovi Karel in Franc z družinama ter Stanko z Lilo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta **Antona Založnika** se iskreno zahvaljujem sodelavcem TOZD Jeklarna, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti v Celju ter darovali cvetje in denar.

Zalujoči sin Adolf v imenu vsega sorodstva

Izdaja delavski svet Zelarne Ravne kot mesečnik v nakladi 6000 izvodov. Ureja uredniški odbor: Jože Gruden, Ivica Klančnik, Marjan Kolar, Franjo Miklavc, Vladimir Novinšek.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek.

Telefon: 861 131, int. 304.

Tiska ČGP Večer, Maribor.

Glasilno je po 7. točki 1. odst. čl. zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72 in mnenju sekretariata za informacije SRS, št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.

Fotografije za to številko so prispevali: S. Jaš, A. Krivograd, H. Merkač, M. Potočnik in kadrovska služba

RENAULT			Slovan- ski gine- kolog (FRANC)	Obrežje	Napaka	Redka oblika imena OTILIIJA	Meter	Ime črke	Glavni števnik	Feudal. posest v TURČIJI	"vse vredn"	✓ R V
												Vroč vlažen zrak
			Malo gospod- arstvo				Reka v gr. podz.					
							Mesto v ANGLIJI					
			Srednje veški plamci					Italijan. avto			Kisik	
								Jezero v AFRIKI			Organ vida	
			Svetlo Angleš- ko pivo			Osebn zaimek			Automat. obdelava podatkov			
Hrib			Kalorija			Ptica s. morij						
			Prebival- ka IRSKE			Števnik						
Živiljen- ska te- kočina				Enaki črki	Jod	Mesto na NI- ZOZEM. (SIR)				Oranje		
										Nizozem.		
Preda- verje						Človek z vel. nosom					Samogla- snik	
						Slov. pisa- telj					Odprtina v ste- ni	
Tovarna bojlerjev v Ljubljani					Tona	Kraj na GORENJI.						Rastlina z rde- čimi cvet- tovi
					Izlet	Kemijski element						
Nuklein- ska kislina				Števnik			Potujoči delec (GRŠKO)	Prva črka abecede		Kilometer		
				Smučar PETROVIČ				Avt. ozn. KRANJA		Pisatelj MEŠKO		
Kalcij			Nahajal- rudnin						Orient. prašek za LASE			
			Kalij									
Amper		Ozek hodnik							stisnjeno sadje			
									Vodna žival			
ZASTAVA 750			Gora nad BOUCEM					Radičević Andrija			Erlander Tage	Solmiza- cijski zlog
				Stoti del dinarja	Vzklik			Franc. skladat.				
					Mesto v ČRNI GORI			Grška črka				
			Ludolfo- vo štev. 3,14			Ime črke	Vesolj- sko vozilo					
			Rimski pozdrav				Prostor v GLEDALIŠ.				Kemij- ski element	Mesto v DALMATI- JI
							Jezero v SZ					
		Potrdilo	Lesen plug					Ivan Cankar		Krajna skupnost		
			Zoran (Ljubk.)					Slovesna pesem		Pravosl. podoča		
Divja ptica						Največja ptica				Mednar. sistem za znote		
						Ovinek				Pravosl. samostaja		
Japon- ski princ (HIROBUHI)				Telovad- no oro- dje					Slohov zob			
Podvod- na skala				Mesto v SZ					Majhen konj			
									Avt. ozn. KARLOVCA			
Grška črka				Mesto v VOJVODINI				Top				
								Žveplo				
Oliver Twist		1985	Pritr- dilnica				Urag					Sestavit IKO